

Załącznik do
Uchwały Nr XXXV.278.2023
Rady Gminy Odrzywół
z dnia 23 marca 2023 roku

WNIOSEK

O NADANIE MIEJSCOWOŚCI

ODRZYWÓŁ STATUSU MIASTA

ODRZYWÓŁ 2023 ROK

Spis treści

I.	Cechy miejskie Odrzywołu	3
II.	Konsultacje społeczne	4
III.	Przesłanki historyczne	6
IV.	Przesłanki społeczno-gospodarcze	12
	1. Położenie	12
	2. Informacja dt. Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy	17
	3. Demografia w Gminie Odrzywół	18
	4. Zatrudnienie	20
V.	Infrastruktura techniczna	21
	1. Wodociągi	21
	2. Kanalizacja	22
	3. System gospodarki odpadami	22
	4. Mienie komunalne	23
	5. Infrastruktura sportowo – rekreacyjna	24
VI.	Ochrona przeciwpożarowa i bezpieczeństwo publiczne	30
VII.	Pomoc społeczna	31
VIII.	Zabudowa	40
IX.	Oświata	47
X.	Kultura	48
XI.	Finanse	53
XII.	Zabytki	54
XIII.	Publikacje	60
XIV.	Publikacje historyczne	70
XV.	Ważne postacie w dziejach Odrzywołu	82
XVI.	Wykaz załączników	84

I. Cechy miejskie Odrzywołu:

1. Zwarta historyczna zabudowa.
2. Zabytkowy układ przestrzenny rynku z przełomu XVII/XVIII wieku. Obecnie Plac Kilińskiego.
3. Osiedle jednorodzinne przy ul. Opoczyńskiej złożone ze 116 posesji o układzie miejskim z pełną infrastrukturą drogową.
4. Infrastruktura: oczyszczalnia ścieków i 95 % stopień skanalizowania . Odrzywół wchodzi w skład Aglomeracji ściekowej,
 - pełne zwodociągowanie
 - wszystkie ulice posiadają nawierzchnię asfaltową i chodniki.
5. Przy ul. Warszawskiej usytuowany jest zabytkowy neogotycki kościół z początku XX wieku i zabytkowa plebania z XVIII wieku oraz zabytkowa remiza OSP z 1924r.
6. Przy ul. Warszawskiej znajduje się pełnowymiarowe boisko sportowe wraz z zapleczem.
7. W Odrzywole mieści się Publiczna Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II wraz z oddziałami przedszkolnymi.
8. W Odrzywole swoją siedzibę ma Urząd Gminy.
9. W Odrzywole swoją siedzibę ma Dzienny Dom SENIOR + i Gminny Klub Maluch Plus.
10. W Odrzywole mieści się jedyny w gminie Ośrodek Zdrowia.
11. Przy ul. Warszawskiej znajduje się Posterunek Policji, siedziba OSP Odrzywół. Jednostka należy do KSRRG.
12. Przy ul. Warszawskiej znajduje się Gminna Biblioteka Publiczna.
13. Odrzywół jest centrum handlowym dla całego obszaru gminy. Znajdują się tu 3 dyskonty, sklepy spożywcze i 2 składy budowlane.
14. W środy i w soboty w Odrzywole odbywają się wywodzące ze średniowiecza jarmarki handlowe.
15. Rzeka Drzewiczka i boczny zalew w Odrzywole pełnią rolę miejsca rekreacji dla mieszkańców gminy.

II. KONSULTACJE SPOŁECZNE

W dniu 15 marca 2023 roku zakończyły się konsultacje społeczne dotyczące nadania statusu miasta miejscowości Odrzywół, trwające od 10 lutego 2023r. Na dzień 15 marca 2023 roku uprawnionych do głosowania było **3039** mieszkańców Gminy Odrzywół, w tym **877** mieszkańców miejscowości Odrzywół.

Wyniki konsultacji na terenie Gminy Odrzywół

1. Liczba osób uprawnionych do głosowania – **3 039**
2. Liczba osób biorących udział w głosowaniu **320** co stanowi **10,52 %** ogółu uprawnionych do głosowania, w tym **3** kart nieważnych, co stanowi **0,94 %** wszystkich oddanych głosów.
3. Liczba ważnie oddanych głosów **317**, w tym głosy:
 - **JESTEM ZA - 314**, co stanowi **99,05 %** wszystkich ważnie oddanych głosów,
 - **JESTEM PRZECIW – 3** co stanowi **0,95 %** wszystkich ważnie oddanych głosów

Wyniki konsultacji na terenie miejscowości Odrzywół

1. Liczba osób uprawnionych do głosowania – **877**
2. Liczba osób biorących udział w głosowaniu **236** co stanowi **26,90%** ogółu uprawnionych do głosowania, w tym **2** kart nieważnych, co stanowi **0,85%** wszystkich oddanych głosów.
3. Liczba ważnie oddanych głosów **234**, w tym głosy:
 - **JESTEM ZA - 231** , co stanowi **98,72%** wszystkich ważnie oddanych głosów,
 - **JESTEM PRZECIW – 3** , co stanowi **1,28. %** wszystkich ważnie oddanych głosów

Wyniki konsultacji na terenie pozostałych sołectw Gminy Odrzywół z wyłączeniem miejscowości Odrzywół.

Konsultacje w sołectwach przeprowadzono poprzez pozyskanie opinii sołectw – Sołtysów i Rad Sołeckich

1. Liczba osób uprawnionych do głosowania – **2 162**
2. Liczba osób biorących udział w głosowaniu **52**, co stanowi **2,40 %** ogółu uprawnionych do głosowania, w tym **1** kart nieważnych, co stanowi **1,93 %** wszystkich oddanych głosów.
3. Liczba ważnie oddanych głosów **51**, w tym głosy:
 - **JESTEM ZA – 51**, co stanowi **100%** wszystkich ważnie oddanych głosów,
 - **JESTEM PRZECIW – 0** , co stanowi **0,00 %** wszystkich ważnie oddanych głosów

Zestawienie głosów w poszczególnych sołectwach i miejscowości Odrzywół z przeprowadzonych konsultacji społecznych w sprawie nadania statusu miasta miejscowości Odrzywół

Nazwa sołectwa	Liczba uprawnionych do głosowania	Liczba głosów popierających	Liczba głosów przeciwnych	Głosy nieważne
Ceteń	149	4	-	-
Dąbrowa	86	-	-	-
Jelonek	64	-	-	-
Kamienna Wola	239	9	-	-
Kłonna	293	10	-	1
Kolonia Ossa	150	35	-	-
Lipiny	82	8	-	-
Łęgonice Małe	78	-	-	-
Myślakowice	83	-	-	-
Myślakowice-Kolonia	79	-	-	-
Odrzywół	877	231	3	2
Ossa	135	1	-	-
Różanna	35	-	-	-
Stanisławów	82	1	-	-
Wandzinów	71	-	-	-
Wysokin	507	15	-	-
Razem	3 039	314	3	3

Głosy nieważne

Nieważne ankiety do głosowania w ilości **3 szt.** nie były brane pod uwagę podczas ustalania wyników konsultacji. Powodem nieważności ankiet było:

1 ankietą – brak znaku X w odpowiedniej kratce

2 ankiety brak stałego zameldowania i zamieszkania na terenie gminy Odrzywół.

III. PRZESŁANKI HISTORYCZNE

Odrzywół położony jest nad rzekami Drzewiczką i Korczanką przy trasie Końskie – Warszawa i Łódź – Lublin przez Tomaszów – Radom.

Założycielem Odrzywołu był Dobrogost Czarny herbu Nałęcz, który za zasługi poczynione królowi Władysławowi Jagiełło w 1410 roku, w trakcie jego marszu na walną rozprawę z Krzyżakami pod Grunwald. Przywilej lokacji miasta (o tej samej nazwie) we wsi Wysokin na nowiznach i karczunkach otrzymał 1 maja 1418 roku. Miasto nosiło nazwę Wysokin do połowy XVI wieku. W 1553 roku król Zygmunt August zatwierdził nową nazwę miasta - Odrzywół funkcjonującą już w spisach podatkowych od 1508 roku. Nazwa Odrzywół pochodzi od słów „odrzeć wołu” czyli zdjąć skórę z woła. Odrzywołem nazywano miejsce, gdzie odbywał się ubój wołów. Mieszczanie – rzeźnicy mogli „specjalizować” się w zabijaniu wołów i stąd miasto zaczęto nazywać Odrzywołem.

Z przywileju lokacyjnego wiemy, że miasto powstało na prawie magdeburskim. Miastu nadano dwa jarmarki, jeden na święto Nawiedzenia N.M.P., a drugi na dzień świętego Zygmunta. Ustanowiono też cotygodniowe targi w poniedziałek. Mieszczanie otrzymali 20 letni okres wolnizny, a po jego zakończeniu mieli płacić 8 groszy z domu i po 1 groszu z ogrodu.

Osada miejska miała też możliwość budowy łaźni i ratuszu z jatkami mięsnymi, zyski z nich obracać miano na potrzeby miejskie. Odrzywół otrzymał również prawo wyszynku piwa oraz produkcji innych napojów alkoholowych, z prawem wyłączności w mieście i w jego okolicy. Ponadto, obywatele miasteczka zostali uposażeni w pastwiska i pasze w lasach, mogli też swobodnie łowić ryby w okolicznych rzekach.

W połowie XV wieku miasto leżało przy uczęszczanym szlaku handlowym prowadzącym z Lublina do Wielkopolski. Lustracja dróg Królestwa z 1564 roku wykazała, że w Odrzywole istniały 3 mosty – jeden na gościńcu z Lublina do Poznania, a dwa na gościńcu krakowskim. W 1525 roku ustanowione zostało cło mostowe z 3 wymienionych mostów, cały dochód szedł na rzecz dziedziców. W 1510 r. w Odrzywole istniała kuźnia żelazna i 3 młyny.

Odrzywół od 1411 r. był własnością Dobrogosta Czarnego herbu Nałęcz. Z czasem jego następcy od nazwy miasta zaczęli się nazywać Odrzywółscy herbu Nałęcz. Po Dobrogoście kolejnym dziedzicem Odrzywołu był jego syn również Dobrogost wymieniony w dokumentach w 1470 roku. Po nim Odrzywół odziedziczył Jan Odrzywolski, a następnie jego syn Mikołaj. W początkach XVII wieku dziedzicem Odrzywołu był Abraham Odrzywolski zmarły w 1640 roku. Jego następcą był Krzysztof Odrzywolski – właściciel miasta w latach potopu szwedzkiego, w czasie którego miasteczko poważnie zostało zniszczone i splądrowane. W początku XVIII wieku Odrzywółscy posiadali jeszcze skromne działki ziemi w Odrzywole. Ostatnim właścicielem (niewielkiej jego części) miasta z rodu Odrzywolskich był Jan Czarny Odrzywolski zmarły w 1722 roku.

Po jego śmierci miasto stało się własnością rodu Granowskich. W 1752 r. Odrzywół i Wysokin został odsprzedany przez Mariannę Granowską starościcę gostyńską wojewódzie braclawskiemu i lityńskiemu Stanisławowi Świdzińskiemu. W latach 1720 –1770 najpierw za dziedziców Granowskich, później Świdzińskich, Odrzywół został puszczonej w dzierżawę Księżu Filipinów ze Studzianny. Wtedy też w Odrzywole i w jego okolicy pojawili się Żydzi.

Najstarsza wzmianka o Żydach w Odrzywole pochodzi z 1758 r. Żyd Lewek został wówczas arendarzem.

W 1413 roku zbudowano w Odrzywole drewniany kościół parafialny pod wezwaniem Nawiedzenia NMP, św. Zygmunta i św. Jadwigi, ufundowany przez starostę radomskiego Dobrogosta Czarnego. Parafię w Odrzywole erygował Gothard de Gubrow. Pierwszym znanym z imienia i nazwiska proboszczem parafii był Leonard z Wilczy (Wilczyc). Zmierzch świetności parafii rzymsko-katolickiej nastąpił w okresie reformacji i reformy katolickiej w drugiej połowie XVI wieku. W latach 1550-1610 kościół został przebudowany i zamieniony na zbór kalwiński ufundowany przez Odrzywolskich.

W połowie XVIII stulecia staraniem proboszcza Adama Liziniewicza w 1740r. odbudowano zdewastowany kościół. Nowy zbudowany z piaskowca kościół powstał na planie krzyża, zorientowany był na wschód, tzn. prezbiterium od wschodniej strony. Kościół w późniejszych latach pozostawiony bez starannej opieki został poważnie zdewastowany. Dopiero w latach 1866-1871 dzięki hojności i ofiarności parafian kościół został wyremontowany. Proboszcz ks. Antoni Aksamitowski (od 1897 r.) kazał rozebrać stary kościół i na to miejsce rozpoczął budowę stylowego trójnawowego neogotyckiego kościoła z cegły, który przetrwał w prawie nie zmienionym stanie do dzisiaj.

W XIX wieku Odrzywół był miastem o stosunkowo małej liczbie ludności, o zabudowie wyłącznie drewnianej- pierwszy murowany dom wybudowano dopiero w 1895 r. Liczba mieszkańców na przestrzeni XIX wieku kształtowała się następująco: **1822**-375 osób; **1827**-402 osób, 64 domy; **1846**-386 osób; **1857**-639 osób – domów 69; **1863**-657 osób; **1865**-741 osób, Żydów – 163 osoby, domów – 75, **1880** - domów 74; **1895**- 88 drewnianych domów i 1 dom murowany; **1909** – 1478 w tym katolików-945, prawosławnych-36, protestantów –0, Żydów-497. Ludność utrzymywała się głównie z uprawy roli, pracy najemnej i tradycyjnie już rzemiosła.

Odrzywół i jego okolice zapisały się też chlubnie na kartach walki o niepodległość i suwerenność Polski w XIX wieku. Na terenie gminy, w pobliskiej Ossie miała miejsce jedna z bardziej znaczących w regionie potyczek z wojskami rosyjskimi w czasie powstania styczniowego w 1863-1864 roku. W okresie powstania styczniowego właścicielem Odrzywołu był Jan Wylązłowski.

W XIX wieku Odrzywół przeżywał trudne lata i tracił względnie silną pozycję wśród miast województwa sandomierskiego. Definitywny upadek miasta nastąpił jednak dopiero po powstaniu styczniowym (1864 r.). Car Aleksander II z dynastii Romanowów za udział i pomoc w powstaniu styczniowym dekretem z 1866 r. odebrał prawa miejskie dla Odrzywołu. Odrzywół posiadał prawa miejskie od 1418 r. (pierwotnie jako Wysokin) do 1867.

Przyczyną upadku, zresztą nie tylko samego Odrzywołu, ale wielu miast tego rzędu w Królestwie Polskim, były z jednej strony represje popowstaniowe, z drugiej zaś i te przyczyny uznawane są w historiografii za decydujące, ogólny kryzys stosunków gospodarczych wywołany procesami społeczno-gospodarczymi dokonującymi się w Polsce w II połowie XIX wieku: m.in. uwłaszczenie włościan, pauperyzacja ziemiaństwa, rozwój przemysłu, zachwianie dotychczasowej struktury społecznej. W Odrzywole w 1858 r. doszło do ogromnego pożaru miasta, którego skutki przez wiele lat odbijały się również na kondycji ekonomicznej miasta. Po tym pożarze w Odrzywole założono straż ogniową.

3 stycznia 1919 roku (oficjalnie zatwierdzona 27.I.1919) ukonstytuowała się 20 osobowa Rada Gminy Ossa z siedzibą w Odrzywole. Funkcję wójta pełnił Stefan Kozłowski, a po złożeniu urzędu, jego obowiązki jako zastępca wójta przejął Antoni Bogusz, później został wójtem. W Radzie jako jej członkowie zasiadali: Michał Żabiński, Antoni Piątkowski, Antoni Dębowski, Piotr Kowalik, Kacper Kwaśniak, Stanisław Wrona, Walenty Szczepański, Michał Świstak, Stefan Siedlecki, Piotr Niemirski, Józef Wielgus i Antoni Lach. Zastępcami członków Rady byli: Bronisław Mrozowski, Leopold Wielgus, Jan Bogatek, Wojciech Pawelec, Józef Wojciechowski i Stanisław Urbańczyk. W 1921 roku w Odrzywole mieszkało 1 336 osób.

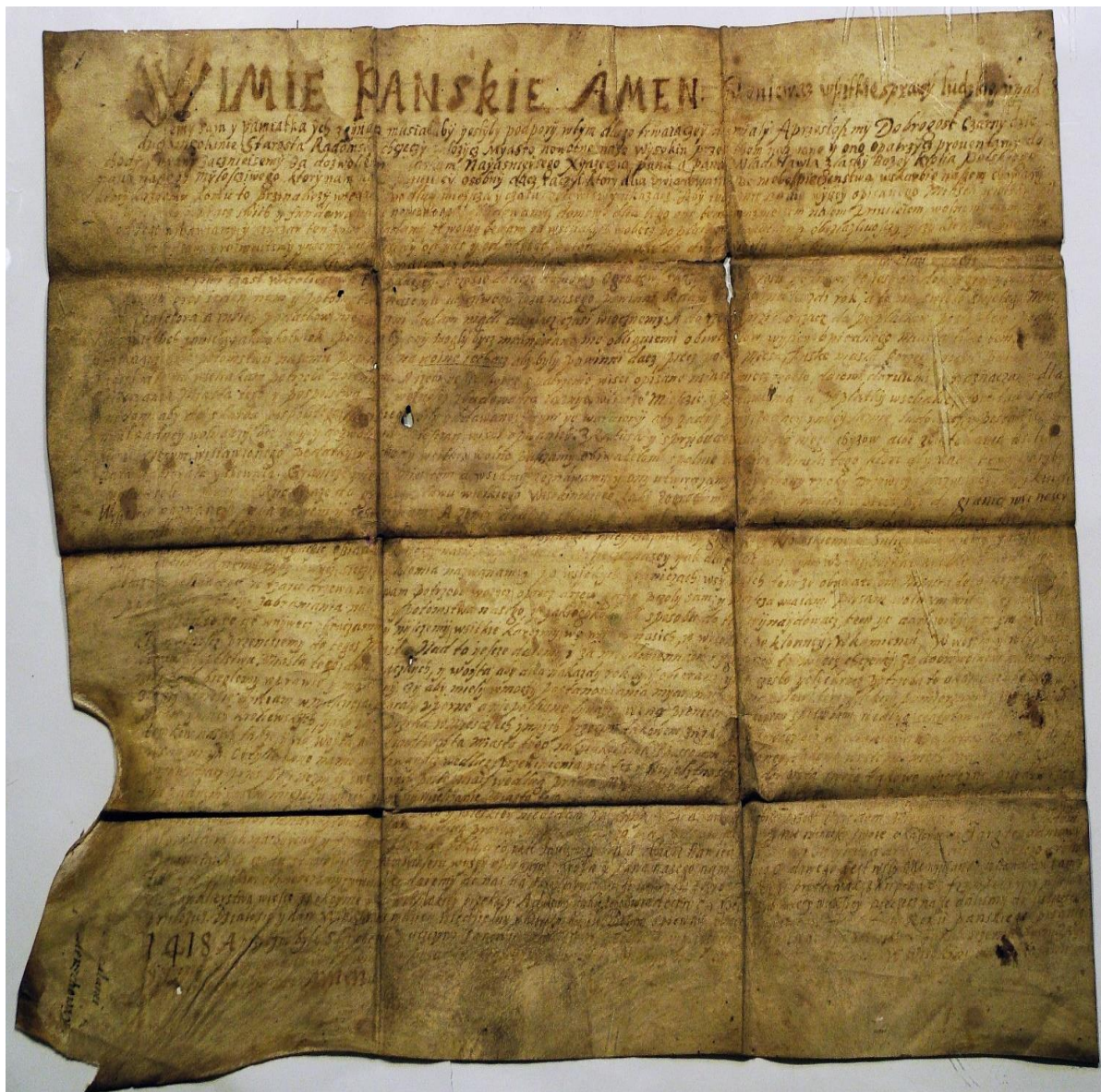
W Odrzywole w latach międzywojennych wybudowano i utworzono wiele instytucji użyteczności publicznej m.in.: targowicę i ubojnię – rzeźnię komunalną w 1923 roku, 7-oddziałową szkołę powszechną,

Wrzesień 1939 r. i najazd hitlerowski przyniósł ciężkie walki w okolicy Odrzywołu. Już 8 września drogą od Tomaszowa przez Inowódz - Odrzywół, próbowała się przedostać w stronę Radomia polska kolumna sanitarna. Ok. godz. 9-tej w Odrzywole na ulicy Tomaszowskiej kolumna została ostrzelana przez 13 niemiecką dywizję zmotoryzowaną, która otworzyła ogień z broni maszynowej zabijając rannych żołnierzy, oraz ludność cywilną, która przyłączyła się do uciekinierów. Zginęło 100 żołnierzy i 50 osób cywilnych. Wszyscy pochowani są w trzech zbiorowych mogiłach na miejscowym cmentarzu. Ówczesny sołtys Odrzywołu otrzymał od Niemców polecenie pogrzebania zamordowanych - żołnierzy i osób cywilnych. Pomagała w tym cała rodzina. Jego córka Helena Józwicka-Zbrowska sporządziła wykaz. Udało się zidentyfikować z imienia i nazwiska 44 żołnierzy w większości pochodzący z Kresów Wschodnich (Wołyń, Galicja).

W 1921 w Odrzywole mieszkało 389 Żydów, co stanowiło 29,1% ogółu mieszkańców. Mieli swoją synagogę i korzystali z cmentarza w Nowym Mieście nad Pilicą i w Klwowie. W 1941 hitlerowcy utworzyli w Odrzywole getto, które zlikwidowali w sierpniu 1942, wywożąc uwięzionych do Drzewicy, a potem do Opoczna.

Kwatory żołnierzy poległych w 1939r. na cmentarzu parafialnym w Odrzywole

Akt lokacji Odrzywołu

Epitafium Abrahama Odrzywołskiego - dziedzica Odrzywołu z początku XVII wieku

Odrzywół z lotu ptaka

Odrzywół

Odrzywół

IV. PRZESŁANKI SPOŁECZNO – GOSPODARCZE

1. Położenie

Gmina Odrzywół położona jest w widłach rzek Drzewiczki i Pilicy, w północnej części powiatu przysuskiego i w południowo-zachodniej części województwa mazowieckiego. Siedziba gminy mieści się w Odrzywole w odległości 45 km na zachód od Radomia i 90 km od Warszawy.

Naturalną granicę na północy z Gminą Nowe Miasto stanowi rzeka Pilica. Od strony zachodniej do terenu gminy przylegają duże kompleksy leśne – Lasy Spalskie i Opoczyńskie. Odrzywół był średniowieczną osadą, gniazdem szlacheckiego rodu Nałęczów Odrzywolskich.

W roku 1411 Dobrogost Czarny Odrzywolski herbu Nałęcz otrzymał od króla Polski Władysława Jagiełły przywilej założenia miasta na obszarze przyległym do wsi Wysokin, w nagrodę za wybudowanie mostu na potrzeby armii polskiej podążającej w 1410 roku na rozprawę z Zakonem Krzyżackim.

Prawa miejskie Odrzywół utracił po powstaniu styczniowym. Do 1954r. gmina, do której należał Odrzywół nosiła nazwę **Ossa**. W roku 1869 wójtem gminy był Łukasz Kmiecik. Gmina do roku 1950 należała do województwa łódzkiego, a następnie do roku 1970 do województwa kieleckiego. W latach 1971-1998 gmina administracyjnie należała do województwa radomskiego. Aktualnie gmina Odrzywół leży w obrębie województwa mazowieckiego

Gmina graniczy z:

- od południa z gminą Rusinów (należąca do powiatu przysuskiego) i gminą Drzewica (powiat opoczyński, woj. łódzkie),
- od północy z gminą Nowe Miasto nad Pilicą (powiat grójecki),
- od wschodu z gminą Klwów (powiat przysuski)
- od zachodu z gminą Poświętne (powiat opoczyński, woj. łódzkie).

Odrzywół jest siedzibą władz samorządowych oraz wielofunkcyjnym ośrodkiem administracyjno-usługowym. W Odrzywole krzyżują się droga wojewódzka Warszawa Końskie z drogą krajową Łódź-Tomaszów Mazowiecki - Radom-Lublin. Takie usytuowanie pozwala na dobrą komunikację z większymi ośrodkami, co jest korzystne z punktu prowadzenia inwestycji i rozwoju turystyki.

Rzeki Drzewiczka i Pilica stwarzają warunki do aktywnego wypoczynku. To wymarzone miejsce do organizacji spływów kajakowych, do obserwacji przyrody, fotografowania, wędkowania i grzybobrania. Doliny rzek i ich okolice, starorzecza i rozlewiska, malownicze wyspy i mielizny to oaza pięknej natury i rzadkich gatunków fauny i flory. Łąki, resztki starych drzewostanów, wrzosowiska, murawy piaszkowe, trzcinowiska stanowią naturalną ostoję wielu gatunków ptaków. Lasy mieszane i liściaste oraz łągi olszowo – jesionowe, to miejsca życia dzików, saren, jeleni, danieli, łosi i wielu innych gatunków. Lasy to spacer, to grzybobranie, cisza i spokój. Przez teren Gminy przebiega oznaczony szlak rowerowy. Prawie cały teren Gminy Odrzywół jest objęty ochroną w ramach obszarów NATURA 2000 i Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Drzewiczki i Pilicy.

Północna część doliny - wysoki taras rzeczny opadający stromą skarpą w stronę rzeki narażona jest na silną erozję. Pozostała część obszaru o charakterze równinnym jest silnie zalesiona i zadrzewiona.

Gmina posiada dobrze rozbudowaną sieć wodociągową i kanalizacyjną, własne zbiorniki wodne, dobre drogi i dostęp do sieci telefonicznej i internetowej. Posiada sieć obiektów sportowych i rekreacyjnych.

Tereny rekreacyjne położone są we wsi Różanna, Dąbrowa, Łęgonice Małe – w sąsiedztwie rzeki Pilicy oraz Janówek, Jelonek i coraz częściej w miejscowości Ceteń - w sąsiedztwie rzeki Drzewiczki, a także w Odrzywole wzdłuż ul. Praga.

W roku 2021 z Programu LEADER w Odrzywole wybudowana została przystań kajakowa.

Rzeka Drzewiczka z urokliwymi meandrami

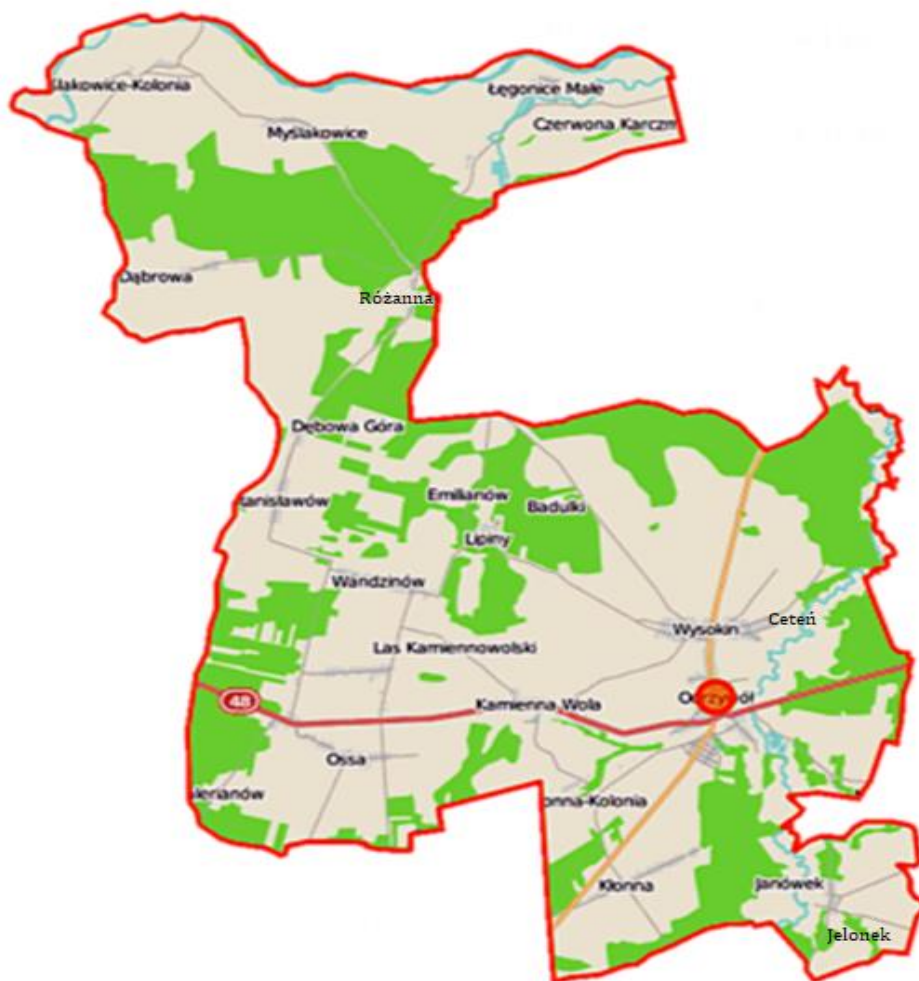

Splyw kajakowy rzeką Drzewiczką

Przystań kajakowa nad Drzewiczką w Odrzywole

Mapa Gminy

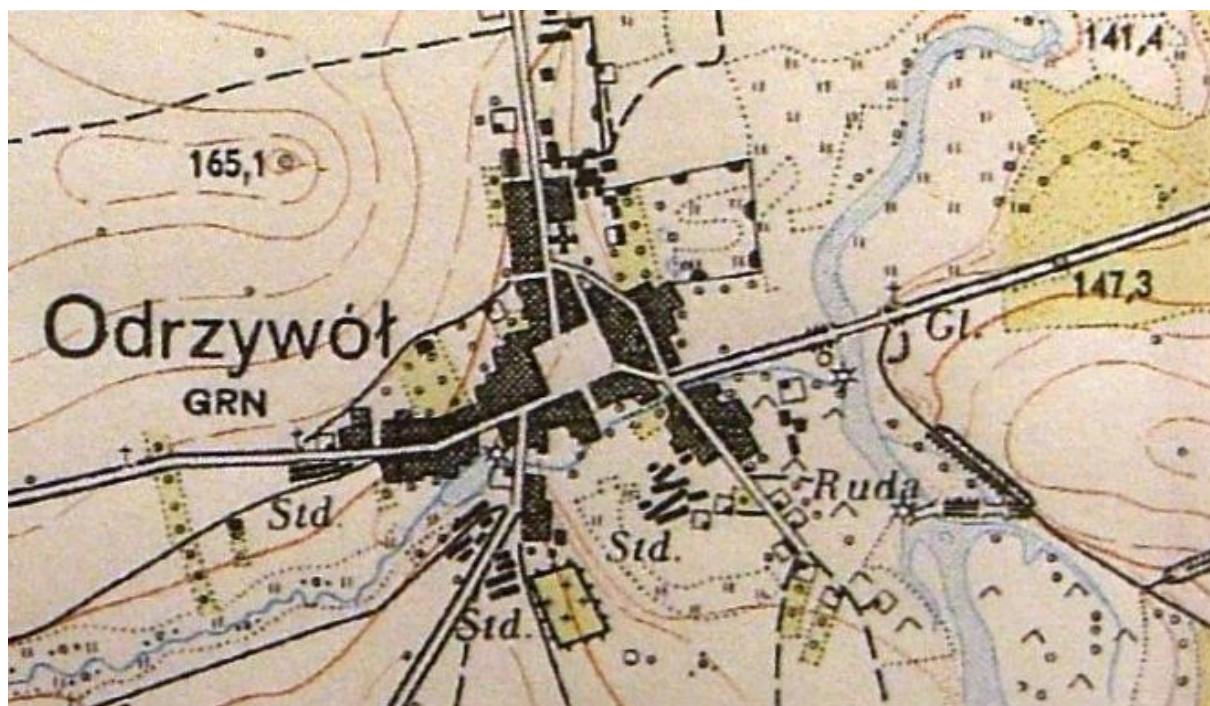

W skład administracyjny Gminy Odrzywół wchodzi 23 miejscowości, które tworzą 16 sołectw. Największym jest sołectwo Odrzywół, które obejmuje tylko miejscowość Odrzywół. Kolejne to: sołectwo Wysokin, Ceteń, Kłonna, Jelonek, Kamienna Wola, Ossa, Kolonia Ossa, Wandzinów, Lipiny, Stanisławów, Różanna, Dąbrowa, Łęgonice Małe, Myślakowice i Myślakowice-Kolonia.

Sołectwa Odrzywół, Wysokin i Ceteń tworzą jedną aglomerację, ponieważ przylegają bezpośrednio do siebie powierzchniowo oraz zwartą zabudową.

Na dzień 31 grudnia 2022 roku Gminę Odrzywół zamieszkiwało 3595 osób.

Na terenie Gminy oprócz mieszkańców posiadających stałe zameldowanie przebywają mieszkańcy z czasowym zameldowaniem. Na 192 osoby z czasowym zameldowaniem, 156 to uczniowie Zespołu Szkół im. dr Heleny Spoczyńskiej w Lipinach/ Liceum Kadetów Rzeczypospolitej Polskiej. Liceum Kadetów RP obchodziło w tym roku 10 lecie istnienia.

Gmina Odrzywół na tle powiatu przysuskiego

Ogólna powierzchnia Gminy Odrzywół wynosi **9 911ha**

Grunty rolne – 6470, w tym:

- grunty orne - 4 241
- łąki trwałe - 654 ha
- pastwiska trwałe - 679 ha
- sady - 75 ha
- grunty rolne zabudowane - 180 ha
- grunty zadrzewione/zakrzewione - 615 ha
- grunty pod stawami - 9 ha
- grunty pod rowami - 17 ha

- nieużytki - 106 ha

- lasy - 2889ha

Grunty zabudowane i zurbanizowane – 258 ha, w tym:

- tereny mieszkalne - 36 ha
- tereny przemysłowe - 4
- inne tereny zabudowane - 20 ha
- tereny rekreacyjno - wypoczynkowe - 2 ha
- drogi - 196 ha

Grunty pod wodami – 188 ha, w tym:

- pod wodami powierzchniowymi płynącymi - 187 ha
- pod wodami powierzchniowymi stojącymi - 1 ha

2. INFORMACJA DT. PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Dotychczasowy Plan Ogólny Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Odrzywół zatwierdzony Uchwałą Nr III/6/88 Gminnej Rady Narodowej w Odrzywole dnia 30 września 1988 roku obowiązywał do dnia 31 grudnia 2003 roku.

Obecnie Gmina nie posiada nowego planu miejscowego.

Posiadamy Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Odrzywół uchwalone Uchwałą Rady Gminy w Odrzywole z dnia 31 grudnia 2001 roku Nr XXII/185/2001.

Gmina nie podjęła uchwały w sprawie ustanowienia specjalnej strefy rewitalizacji ani obszaru rewitalizacji stosownie do ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku (Dz. U. 2015, poz. 1777 z późn. zm.).

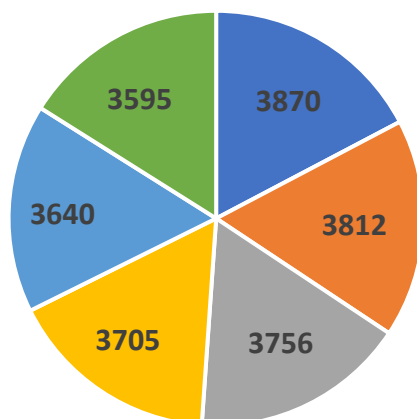
3. DEMOGRAFIA W GMINIE ODRZYWÓŁ

Tabela1.1 Ludność wg. miejsca zameldowania

L.p.	Miejscowość	Liczba ludności
1.	Badulki	16
2.	Ceteń	174
3.	Dąbrowa	96
4.	Dębowa Góra	9
5.	Emilianów	26
6.	Janówek	13
7.	Jelonek	72
8.	Kamienna Wola	293
9.	Kłonna	302
10.	Kłonna-Kłonna	41
11.	Kolonia Ossa	164
12.	Las Kamiennowolski	18
13.	Lipiny	97
14.	Łęgonice Małe	98
15.	Myślakowice	101
16.	Myślakowice-Kolonia	86
17.	Odrzywół	1002
18.	Ossa	153
19.	Różanna	33
20.	Stanisławów	102
21.	Walerianów	6
22.	Wandzinów	81
23.	Wysokin	611
	Razem	3595

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Odrzywole

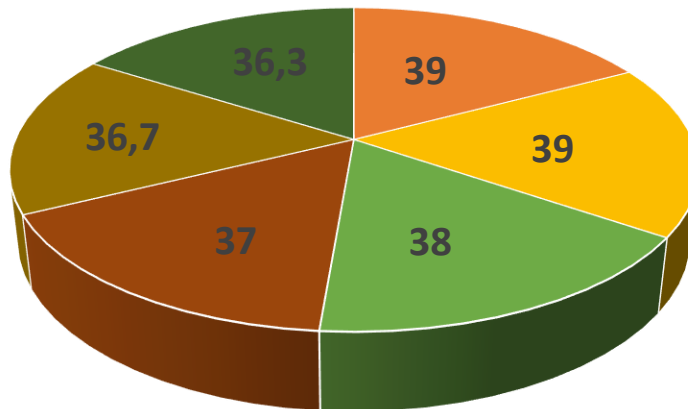
Liczba ludności w gminie Odrzywół w latach 2017-2022

■ 2017 ■ 2018 ■ 2019 ■ 2020 ■ 2021 ■ 2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS oraz Urzędu Gminy w Odrzywole

Gęstość zaludnienia na 1 km² w Gminie Odrzywół

■ 2017 ■ 2018 ■ 2019 ■ 2020 ■ 2021 ■ 2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS oraz Urzędu Gminy w Odrzywole

Z analizy danych wynika, że w stosunku do roku 2021, liczba ludności w Gminie zmalała o 45 osób. W 4 miejscowościach liczba mieszkańców nie zmieniła się, w 1 miejscowości wzrosła o 2 osoby. W 18 miejscowościach zmniejszyła się o kilka osób. Liczba ludności w gminie na koniec 2022 roku wynosiła 3 595 osób, z czego kobiety stanowiły 48,93 %. Jest to spadek o 0,10%. Liczba kobiet w gminie jest na porównywalnym poziomie.

Mieszkańcy w wieku produkcyjnym na dzień 31.12.2022r.:

M - wiek 18 – 65 lat - 1295

K - wiek 18 – 60 lat - 964

Niepokojąca jest statystyka urodzeń i zgonów. W roku 2022 urodziło się 31 dzieci, mniej o 2 w stosunku do roku ubiegłego. Zmarło 47 osób (14 osób mniej niż w roku 2021r.)

4. ZATRUDNIENIE

Gmina Odrzywół charakteryzuje się gospodarstwami o małej powierzchni. Przeważają gospodarstwa rolne o pow. 1-5 ha – 110, od 5-10 ha 155, od 10-15 ha – 30 gospodarstw, powyżej 15 ha - 15 gospodarstw. Wszystkie gospodarstwa mają charakter rodzinny. Specjalizują się głównie w uprawie zbóż i hodowli bydła mlecznego oraz kilka w hodowli trzody chlewnej.

W odniesieniu do Odrzywołu należy podkreślić, że działalność rolnicza praktycznie zanikła.

Właściciele niewielkich gospodarstw rolnych, praktycznie ich nie użytkują. Gospodarstwa te najczęściej są przekazane w użytkowanie rolnikom z pobliskich miejscowości, bądź stanowią odłogi. Mieszkańcy Odrzywołu pracują poza rolnictwem.

Od wielu lat nie hodują zwierząt gospodarskich, nie posiadają maszyn czy też urządzeń do uprawy roli. W okresie, kiedy prowadzili jeszcze gospodarstwa rolne, ich uprawą zajmowali się rolnicy z pobliskich miejscowości na zasadzie najmu.

Obecnie mieszkańcy Odrzywołu w wieku produkcyjnym prowadzą głównie własne działalności gospodarcze, najczęściej w zakresie handlu, wypieku obwarzanków (z których Odrzywół słynie) oraz usług remontowo – budowlanych. Część z nich dojeżdża do pobliskiego zakładu pracy FERRO w miejscowości Belsk Duży. Część dojeżdża też do pracy do Warszawy. Sady grójeckie to także miejsce pracy dla pewnej grupy mieszkańców tej miejscowości.

W gminie Odrzywół na 1000 mieszkańców pracuje 80 osób. 63,5% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 36,5% mężczyźni. Bezrobocie rejestrowane w gminie Odrzywół wynosiło w 2021 roku 12,3% (12,0% wśród kobiet i 12,5% wśród mężczyzn).

W 2021 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Odrzywół wynosiło 5 190,17 PLN, co odpowiada 86.50% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce. Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Odrzywół 177 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 45 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -132. 64,6% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Odrzywół pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 10,6% w przemyśle i budownictwie, a 5,6% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 0,8% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Dane GUS - https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Odrzywol#rynek-pracy

W miejscowości Odrzywół w roku 2021 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 130 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 95% stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tym że roku zarejestrowano 6 nowych podmiotów, a 10 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Na przestrzeni lat 2009-2021 najwięcej (21) podmiotów zarejestrowano w roku 2011, a najmniej (4) w roku 2017. W tym samym okresie najwięcej (17) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2014 roku, najmniej (2) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2019 roku. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w Odrzywole (6) stanowią spółki cywilne. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej jest mikro-przedsiębiorstw (125), zatrudniających 0 - 9 pracowników. Jeden podmiot - 0,8% jako rodzaj działalności deklaruował rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklaruowały (34) podmioty - 26,2%, a (95) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność, co stanowi 73,1%. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w miejscowości Odrzywół najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (44,2%) oraz budownictwo (15,8%).

Źródło: Więcej: https://www.polskawliczbach.pl/wies_Odrzywol#google_vignette

Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON 1 Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo 34 Przemysł i budownictwo 95 Pozostała działalność 6 Podmioty nowo zarejestrowane we wsi Odrzywół w 2021 roku 10 Podmioty wyrejestrowane we wsi Odrzywół w 2021 roku 95 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
Więcej: https://www.polskawliczbach.pl/wies_Odrzywol#google_vignette

V. Infrastruktura techniczna

1. Sieć wodociągowa

Podstawowym źródłem zaopatrzenia gminy Odrzywół w wodę jest wodociąg publiczny oraz w minimalnym stopniu pojedyncze ujęcia indywidualne w części gminy.

Obsługą sieci wodociągowo-kanalizacyjnej na terenie Gminy Odrzywół zajmuje się Referat Zagospodarowania Przestrzennego i Gospodarki Komunalnej. Długość sieci wodociągowej rozdzielczej (bez przyłączy) w gminie wynosi 79,3 km. Do sieci przyłączonych jest 1590 posesji.

Na terenie Gminy jest 9 komunalnych studni głębinowych, w tym 3 nieczynne (rezerwowe).

Dwie znajdują się w Kłonnie, 2 w Lipinach (w tym 1 nieczynna), 2 w Kolonii Ossa, 1 w Dąbrowie, 1 w Odrzywole (nieczynna), 1 w Łęgonicach Małych (obecnie nieczynna). Gmina posiada czynne Stacje Uzdatniania Wody w Kłonnie, Kolonii Ossa, Lipinach i Dąbrowie. Wszystkie przeszły gruntową modernizację i posiadają zbiorniki retencji wody pitnej.

Wszystkie ujęcia dotyczą zbiorowego zaopatrzenia w wodę – działalności polegającej na ujmowaniu, uzdatnianiu i dostarczaniu wody – zadanie własne gminy (art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków).

Gmina Odrzywół nie pobiera wód powierzchniowych. Dwie Stacje Uzdatniania Wody wyłączono z użytku – Odrzywół (w 2010) i Łęgonice Małe (w 2017 roku). z powodu nie spełniania norm wody pitnej. Odrzywół zbyt dużo żelaza, a w Łęgonicach Małych pojawiła się mangan.

Dobowa zdolność wszystkich Stacji Uzdatniania Wody wynosi 1 100 m³, ale faktycznie jest ona mniejsza o około 500m³ na dobę. Powodem spadku wydajności SUW jest obniżenie się poziomu wód. Podziemne zbiorniki wodne są po prostu mniej zasobne w wodę. Woda z SUW Kłonna, Kolonia Ossa, Dąbrowa i Lipiny ma dobrą jakość i nie wymaga obecnie uzdatniania.

2. Sieć kanalizacji sanitarnej

Aglomeracja w Gminie Odrzywół objęta Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych została wyznaczona Uchwałą Rady Gminy Odrzywół Nr XVII.123.2020 z dnia 19 listopada 2020 roku. Obejmuje 2 283 RLM (Równoważnik Liczby Mieszkańców) i następujące miejscowości: Odrzywół, Wysokin, Ceteń, Lipiny i Emilianów. Na terenie gminy znajduje się gminna oczyszczalnia ścieków komunalnych w Odrzywole. W rozwiązaniu zastosowano wysokosprawną technologię oczyszczania ścieków z udziałem osadu czynnego w systemie przepływowym, sterowaną zintegrowanym programem CT-2000 z pełną wizualizacją, wykorzystującym wskazania i stany wszystkich urządzeń oczyszczalni, w tym urządzeń pomiarowych. W Gminie Odrzywół nie wprowadza się do ziemi ścieków surowych ani oczyszczonych. Ścieki surowe na teren oczyszczalni dopływają grawitacyjnie oraz są dowożone taborem asenizacyjnym. Odbiornikiem oczyszczonych ścieków jest rzeka Drzewiczka. Stan techniczny oczyszczalni ścieków ocenia się jako dobry, jednak jest ona w obecnym czasie maksymalnie obciążona. Zaprojektowana średnia przepustowość oczyszczalni wynosi Qdśr 150 m³ ścieków, RLM = 1950. Ścieki surowe dopływające i dowożone do oczyszczalni ścieków mają bardzo złą jakość.

Z uwagi na budowę kanalizacji w miejscowości Kłonna trzeba było rozbudować i zmodernizować istniejącą oczyszczalnię. Inwestycja zostanie przeprowadzona w roku bieżącym. Po modernizacji przepustowość oczyszczalni wzrośnie do 3900 RLM.

W ciągu ostatnich kilku lat sieć kanalizacji sanitarnej w gminie została znacznie rozbudowana. Na koniec 2022 roku jej długość wynosiła 27,5 km, z czego 22,3 km to sieć grawitacyjna, a 5,2 km sieć tłoczna. Na sieci kanalizacji sanitarnej działa 12 szt. przepompowni ścieków tłoczących ścieki komunalne do gminnej oczyszczalni. Liczba podłączeń do budynków wynosi 597 szt.

Liczba mieszkańców z dostępem do sieci kanalizacyjnej wynosi 2198 osób, co stanowi prawie 57,77% wszystkich mieszkańców w gminie (wzrost o 1,59 % w stosunku do roku 2021). Liczba mieszkańców bez dostępu do sieci kanalizacyjnej wynosi 1605 osób, to jest 42,23% wszystkich mieszkańców w gminie.

Do sieci wodno-kanalizacyjnej podłączone są budynki zajmowane przez instytucje publiczne min. Urząd Gminy w Odrzywole, Zespół Szkół im. dr Heleny Spoczyńskiej /Liceum Kadetów Rzeczypospolitej Polskiej w Lipinach, Publiczna Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Odrzywole i budynek przedszkola w Odrzywole, hala sportowa, Regionalne Centrum Medyczne Sp. z o.o. K. Popiński i J.Józefiak, świetlica w Wysoknie, Dzienny Dom SENIOR+ w Odrzywole, remiza OSP w Odrzywole, BS Przysucha O/Odrzywół.

3. System gospodarki odpadami

Systemem gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie Gminy Odrzywół zostały objęte od 1 lipca 2013 r. nieruchomości zamieszkałe przez mieszkańców oraz nieruchomości niezamieszkałe, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają odpady komunalne tj. domki letniskowe lub inne nieruchomości wykorzystywanych jedynie przez część roku na cele rekreacyjno-wypoczynkowe.

Pozostałe nieruchomości niezamieszkałe, w tym miejsca prowadzenia działalności gospodarczej oraz budynki użyteczności publicznej są zobowiązane do posiadania umowy na odbiór odpadów z firmą wpisaną do rejestru działalności regulowanej prowadzonego przez Wójta Gminy Odrzywół.

Odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych realizowany był przez Gminę Odrzywół na podstawie umowy zawartej z przedsiębiorcą wyłonionym w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego

Na terenie Gminy Odrzywół odpady komunalne powstają głównie w gospodarstwach domowych, a także na terenach nieruchomości niezamieszkałych (obiekty użyteczności publicznej oraz infrastruktury, tereny wykorzystywane dla potrzeb działalności gospodarczej). Ponadto, odpady powstają także na terenach otwartych (odpady z koszy ulicznych, zmiotki, odpady z placów targowych i zieleni publicznej).

W trybie przetargu nieograniczonego w Gminie Odrzywół został wyłoniony odbiorca odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych:

System gospodarowania odpadami komunalnymi z terenu gminy Odrzywół można uznać za skuteczny i racjonalny uwzględniając lokalne uwarunkowania.

4. Mienie Komunalne

1.Grunty o pow. 43,0578 ha, w tym 2,62 ha (współwłasność - udział 162/432). Powierzchnia gruntów w stosunku do danych za rok 2020 zwiększyła się o 0,0427ha na skutek zasiedzenia drogi w Odrzywole.

2.Lokale zajęte pod działalność oświatową i sportową:

- 2.1. Budynek Publicznej Szkoły Podstawowej w Odrzywole o pow. 999 m² zabudowy;
- 2.2. Hala Sportowa *o pow. 1 156 m² zabudowy;*
- 2.3. Budynek Przedszkola (Maluch+, zaplecze sportowe, GOPS) -
o pow. 576 m² zabudowy;

3.Świetlice wiejskie:

- 3.1. świetlica wiejska + garaże OSP w Wysokinie - o pow. zabudowy - 366 m². W roku bieżącym wybudowany zostanie nowy garaż wraz z zapleczem socjalnych;
- 3.2. świetlica wiejska w Kamienna Woli z garażem - o pow. zabudowy - 241m²;
- 3.3. świetlica wiejska + część OSP w Kłonnice – o pow. zabudowy - 242 m²;
- 3.4. świetlica wiejska w Kolonii Ossa – o pow. zabudowy - 278,82 m²;
- 3.5. remiza OSP Odrzywół – w roku bieżącym zakończona zostanie modernizacja świetlicy, w ramach której wymieniono instalację elektryczną, posadzki, oraz tynki.

4.Budynki zajęte pod działalność zdrowotną i rehabilitacyjną :

- 4.1. Środowiskowy Dom Samopomocy w Myślakowicach – o pow. 881 m²
Zabudowy;
- 4.2. Dom Dzienny Senior + w Odrzywole – o pow. 191 m²;
- 4.3. Część budynku zajęta przez Regionalne Centrum Medyczne Sp. z o.o. K. Popiński i J.Józefiak –
o pow. 137 m² zabudowy;

5.Budynek Urzędu Gminy (Gminna Biblioteka Publiczna , świetlica środowiskowa , Posterunek Policji) przy ulicy Warszawskiej w Odrzywole oraz BS Radom - o pow. 539 m² zabudowy.

6.Budynki komunalne :

- 6.1. Dawna „Weterynaria” w Wysokinie – część usługowa - o pow. 133 m² , część mieszkalna + garaż – pow. zabudowy – 204 m²;

- 6.2. Budynek komunalny (dawny „Posterunek Energetyczny”) w Odrzywole;
przy ul. Tomaszowskiej – o pow. 327 m² zabudowy, pełniący zaplecze komunalne;
- 6.3. Przystanek autobusowy w Odrzywole – o pow. 69 m² zabudowy.

7. Instalacje wodno - kanalizacyjne :

- 7.1. Komunalna oczyszczalnia ścieków w Odrzywole (wydajność Q śr. 160m³ /dobę RLM=1950)
- 7.2. pompownie ścieków - **12 szt.**;
- 7.3. Stacje uzdatniania wody w Lipinach, w Odrzywole i Łęgonicach Małych
z uwagi na gorsze parametry wody czasowo wyłączona);
- 7.4. Sieć kanalizacyjna - 27,5 km (22,3 km grawitacji 5,2 km tłocznej);
- 7.5. Sieć wodociągowa - 79,3 km (bez przyłączy).

8. Urządzenia i obiekty inżynierskie

- 8.1. Zbiornik retencyjny w Odrzywole o pow. **4,5 ha** lustra wody;
- 8.2. Zbiornik retencyjny w Łęgonicach Małych o pow. **3 ha** lustra wody;
- 8.3. Zbiornik wody w Kamiennej Woli o pow. **0,10 ha**;
- 8.4. Piętrzenie rzeczne na Drzewiczce w Odrzywole;
- 8.5. Składowisko odpadów w Odrzywole o pow. **7 780 m²**;
- 8.6. Przystań wodna w Odrzywole - **67,56 m²**;

9. Drogi gminne, lokalne i osiedlowe utwardzone nawierzchnią asfaltową – o długości - 36,605 km.

10. Drogi gminne i lokalne nie utwardzone nawierzchnią asfaltową o długości - 24,439 km.

11. Boiska i obiekty sportowe:

- 11.1. Boisko z zapleczem w Odrzywole;
- 11.2. Boisko wielofunkcyjne przy PSP w Odrzywole;
- 11.3. Boisko wielofunkcyjne w Kłonnie;
- 11.4. Boisko wielofunkcyjne w Ossie;
- 11.5. Boisko wielofunkcyjne w Cetniu;
- 11.6. Boisko wielofunkcyjne w Myślakowicach;
- 11.7. Mini boiska w Kamiennej Woli, Dąbrowie, Stanisławowie i Odrzywole - osiedle domków jednorodzinnych;

5. INFRASTRUKTURA SPORTOWO - REKREACYJNA:

1. Strefa Aktywności i place zabaw:

- 1.1. Otwarta Strefa Aktywności w Odrzywole i Kłonnie;
- 1.2. Place zabaw o sztucznej nawierzchni **szt. 3** -Odrzywół, Wysokin, Myślakowice;
- 1.3. Pozostałe place zabaw **szt. 6** - Ceteń, Ossa, Stanisławów, 2 place zabaw w Kamiennej Woli 2, Kłonna 2 place, Odrzywół –Osiedle przy ul. Opoczyńskiej, Odrzywół 3 place koło Przedszkola – 1 dla dzieci w wieku do 3 lat, 1 dla dzieci z oddziałów przedszkolnych, 1 dla dzieci starszych i młodzieży, Kolonia Ossa, Lipiny, Dąbrowa, Wandzinów, Jelonek;
- 1.4. Siłownia napowietrzna w, Cetniu, Wysokinie, Kamiennej Woli, Ossie, Kolonii Ossa i Odrzywole;
- 1.5. Boisko pełnowymiarowe przy ul. Warszawskiej w Odrzywole.

Boisko z nawierzchnią tartanową przy PSP Odrzywół

Jan Tomaszewski – słynny bramkarz Kadry Narodowej na otwarciu boiska w Odrzywole

Boisko sportowe przy ul. Warszawskiej w Odrzywole

Otwarcie boiska z udziałem Ministra Sportu i parlamentarzystów

Plac zabaw koło przedszkola w Odrzywole

Plac zabaw koło przedszkola w Odrzywole

Siłownia napowietrzna przy ul. Warszawskiej w Odrzywole

Plac zabaw z nawierzchnią tartanową w Wysokinie

VI. OCHRONA PRZECIWPOŻAROWA I BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Sprawy z zakresu bezpieczeństwa publicznego w Gminie Odrzywół realizuje Posterunek Policji w Odrzywole, zatrudniający 10 funkcjonariuszy, w tym Kierownik Posterunku.

Posterunek Policji w Odrzywole obsługuje trzy gminy: Gminę Odrzywół, Gminę Klwów i Gminę Potworów

Gmina Odrzywół na potrzeby Posterunku udostępnia część budynku Urzędu Gminy. Pokrywa również koszty jego utrzymania łącznie z energią, ogrzewaniem, wodą i kanalizacją oraz utrzymaniem czystości.

Na terenie gminy Odrzywół są 3 jednostki OSP – Odrzywół, Wysokin i Kłonna. Jednostka OSP Odrzywół oraz OSP Wysokin (od 2020r.) należą do Krajowego Systemu Ratownictwa Gaśniczego.

Jednostki OSP na terenie gminy liczą łącznie 87 druhów, którzy widnieją w Systemie SWD-ST KP PSP druhów, z czego czynnych jest 66 druhów. Pozostałych 21 druhów nie posiada aktualnych badań lekarskich, co dyskwalifikuje ich z możliwości udziału w działaniach ratowniczo – gaśniczych.

Ochotnicza Staż Pożarna w Odrzywole liczy 28 druhów, z czego 23 może brać udział w działaniach ratowniczo – gaśniczych.

Ochotnicza Straż Pożarna w Wysokinie liczy 34 druhow, 24 moze brać udział w działaniach ratowniczo – gaśniczych.

Ochotnicza Straż Pożarna w Kłonnice liczy 25 druhow 19 moze brać udział w działaniach ratowniczo – gaśniczych.

Przy OSP Wysokina i OSP Odrzywół działają Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze Stanowią one zaplecze osobowe dla tych jednostek.

VII. POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna w Gminie świadczona jest przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Odrzywole, który jest jednostką organizacyjną i budżetową Gminy, działająca na podstawie Statutu, i realizująca dwie podstawowe funkcje polityki społecznej państwa:

- wsparcie dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej i życiowej, którzy nie są w stanie samodzielnie przy wykorzystaniu własnych zasobów i możliwości pokonać trudności,
- podejmowanie działań, które mają za zadanie zapobiegać powstawaniu trudnych sytuacji.

W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Odrzywole zatrudnionych jest 4 pracowników, w tym Kierownik. GOPS realizuje również liczne projekty mające na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz projekty z programu Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej np. Opieka wychowawcza, Asystent Osoby Niepełnosprawnej.

Pomoc społeczna to nie tylko wsparcie finansowe osób i rodzin potrzebujących pomocy, ale także pomoc instytucjonalna, świadczona przez placówki takie jak: Dzienny Dom Senior+ oraz Środowiskowy Dom Samopomocy typu „AiB”.

Dzienny Dom SENIOR+ w Gminie Odrzywół

W trosce o Seniorów w 2018 roku w Odrzywole powstał Dzienny Dom Senior+, który swoją działalność rozpoczął z dniem 02.01.2019r. Budynek został wyremontowany ze środków Wojewody z Programu Wieloletniego Senior + na lata 2015-2020. Jest miejscem dziennego pobytu, odpoczynku i rozwoju dla osób powyżej 60 roku życia.

Z pobytu oraz świadczonych usług korzysta 30 seniorów z terenu Gminy Odrzywół. Seniorzy w pięknie urządzonej i wyposażonej placówce korzystają z usług socjalnych, edukacyjnych, kulturalno–oświatowych, terapii zajęciowej, integracji środowiskowej, w tym międzypokoleniowej. Korzystają również z licznych wyjazdów do kina, teatru, turystyczno-krajoznawczych, poznają historię lokalną i kulturę regionalną oraz organizują uroczystości okolicznościowe i patriotyczne . W Dziennym Domu Senior+ powstał zespół ludowy „SENIOR”, który aktywnie uczestniczy w uroczystościach gminnych np. Dożynki Gminne oraz Festiwal Folklorystyczny.

W placówce zatrudnionych jest 7 osób, w tym 6 osób na pełny etat oraz księgowa na ¼ etatu. Placówka cieszy się ogromnym uznaniem wśród uczestników i społeczeństwa.

Budynek Dziennego Domu Senior+ w Gminie Odrzywół

Seniorzy w dniu swojego święta

Piknik Rodzinny przygotowany przez Seniorów

Środowiskowy Dom Samopomocy Typu „A” i „B” w Myślakowicach został utworzony w 2016r. ze środków Wojewody. Jest ośrodkiem wsparcia dziennego pobytu, świadczącym specjalistyczne usługi opiekuńcze dla pełnoletnich osób chorych psychicznie (23 osoby) i osób z niepełnosprawnością intelektualną (12 osób). 28 osób uczęszcza z terenu Gminy Odrzywół, 5 osób z Gminy Rusinów oraz 2 osoby z Miasta i Gminy Nowe Miasto nad Pilicą.

Środowiskowy Dom Samopomocy jest jednostką organizacyjną Gminy. Prowadzony jest przez Gminę Odrzywół jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej i w całości jest finansowany w ramach zadania zleconego ze środków budżetu Wojewody Mazowieckiego. Jest placówką przeznaczoną łącznie dla 35 osób, działającą 5 dni w tygodniu od poniedziałku do piątku, od godz. 730 – 1530.

Celem Domu jest przede wszystkim podtrzymywanie, doskonalenie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do możliwie jak najbardziej samodzielnego życia uczestników w szczególności w celu zwiększenia zaradności i samodzielności życiowej, a także ich integracji społecznej. Zajęcia w ŚDS prowadzone są w formie indywidualnej i grupowej i są dostosowane do potrzeb i możliwości psychofizycznych każdego uczestnika.

Wyżej wymienione cele realizowane są między innymi poprzez:

- 1) treningi funkcjonowania w codziennym życiu,
- 2) treningi umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów,
- 3) treningi umiejętności spędzania czasu wolnego,
- 4) poradnictwo psychologiczne,
- 5) pomoc w załatwianiu spraw urzędowych,
- 6) pomoc w dostępie do niezbędnych świadczeń zdrowotnych,
- 7) terapię ruchową.
- 8) niezbędną opiekę

Ponadto placówka wspiera swoich podopiecznych w sferze podnoszenia własnej wartości, pewności siebie, poczucia bezpieczeństwa. Działalność placówki ukierunkowana jest także na aktywizację podopiecznych przez udział w różnego rodzaju przedstawieniach, imprezach integracyjnych, przeglądach artystycznych oraz rozwój ich zainteresowań.

Uczestnicy bardzo chętnie włączają się w przygotowywanie uroczystości okolicznościowych. Pod okiem trenerów wykonują piękne stroiki świąteczne, palmy wielkanocne itp.

Budynek Środowiskowego Domu Samopomocy typu „AiB” w Myślakowicach

Rękodzieła w pracowni plastycznej w ŚDS typu „AiB” w Myślakowicach

Pracownia komputerowa w ŚDS typu „AiB” w Myślakowicach

Gminny Klub Maluch Plus SŁONECZNY KĄCIK w Odrzywole powstał w 2018r. Jest gminną jednostką organizacyjną realizująca zadania opieki nad dziećmi do lat 3. Do Klubu Malucha uczęszcza 18 dzieci.

Placówka została utworzona ze środków Wojewody w ramach Programu Maluch Plus.

W Klubie zatrudnione są 3 osoby na pełny etat, w tym Kierownik, 2 opiekunki oraz księgowa na 0,25 etatu. Czynności porządkowe oraz pomoc przy dzieciach zapewnia Urząd Gminy oraz pracownicy PSP w Odrzywole.

Podstawowym zadaniem placówki jest zapewnienie dzieciom bezpiecznych warunków rozwoju, ciepłej i miłej atmosfery oraz wszechstronny rozwój dziecka pod względem fizycznym, emocjonalnym, społecznym i artystycznym. Maluszki aktywnie uczestniczą w pracach manualnych, zajęciach z rytmiki. Pod okiem opiekunek przygotowują występy z okazji Świąt Bożego Narodzenia, Wielkiej Nocy oraz innych okazjonalnych uroczystości.

Dzieci uczęszczające do Klubu otrzymują dziennie 4 posiłki – śniadanie obiad dwudaniowy oraz podwieczorek. Posiłki są urozmaicone i dostosowane do potrzeb żywieniowych dzieci.

Zajęcia w Gminnym Klubie Maluch Plus „Słoneczny Kącik”

Izba Tradycji Ludowych Regionu Opoczyńskiego.

Jest to małe muzeum liczące sześć pomieszczeń, z których każde poświęcone jest innej tematyce związanej z życiem na wsi oraz wyglądem wnętrz mieszkalnych. Izba Regionalna powstała w 2002r. dzięki staraniom Pani Bożeny Wielgus ówczesnego Dyrektora Szkoły i mieści się w budynku byłej szkoły.

Głównym celem utworzenia Izby Regionalnej było zachowanie dla przyszłych pokoleń procesów dziejowych jakie zaszły na polskiej wsi oraz ocalenie ich od zapomnienia. W ciągu 19 lat istnienia Muzeum odwiedziło tysiące ludzi, w tym przedstawiciele świata nauki i polityki, między innymi prof. Tomasz Nałęcz, premier Beata Szydło, Marszałek Senatu Stanisław Karczewski, liczni posłowie i senatorowie RP. Tu powstała filmowa wersja *Wesela Opoczyńskiego* – niezwykle widowiska folklorystycznego, mającego na celu oryginalne uchwycenie zanikających zwyczajów związanych z folklorem i weselną tradycją w regionie opoczyńskim.

VIII. ZABUDOWA

Odrzywół leży na skrzyżowaniu dwóch znaczących tras komunikacyjnych – droga krajowa nr 48 - Łódź - Lublin i droga wojewódzka nr 728 - Warszawa-Końskie.

Dobra sieć drogowa ułatwia szybkie połączenie ze stolicą kraju Warszawą oraz dużymi miastami np. Łódź, Kielce, Radom, Tomaszów Mazowiecki.

Układ urbanistyczny Odrzywołu świadczy o miejskiej zabudowie. Rynek posiada kształt kwadratu otoczony z każdej strony zwartą zabudową. Budynki w zdecydowanej większości pochodzą z początku XIX wieku. W części wschodniej Rynku - obecnie Plac Kilińskiego mieści się park z nasadzeniami drzew, krzewów i kwiatów sezonowych. W parku jest fontanna, stylowe latarnie i ławeczki służące do odpoczynku na świeżym powietrzu.

Nieopodal Rynku mieści się XIX wieczny Kościół parafialny pw. Św. Jadwigi, Publiczna Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II, Urząd Gminy, Komisariat Policji, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej, Bank Spółdzielczy Przysucha O/Odrzywół oraz Filia Banku Spółdzielczego w Radomiu, zakład drzewny, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Klub Maluch Plus „Słoneczny Kącik”, boisko sportowe z trybunami dla 350 osób, OSP Odrzywół oraz sklep wielkopowierzchniowy Biedronka.

Ważną decyzją sprzyjającą rozwojowi Odrzywołu była budowa osiedla domków jednorodzinnych przy ul. Opoczyńskiej. Osiedle powstało na przełomie XX i XXI wieku,

Powstało tu szereg pięknych domów z pięknie zagospodarowanym terenem zielonym. Mieszka tu 316 osób, głównie młode małżeństwa z dziećmi.

Na osiedlu wybudowane jest mini boisko, plac zabaw i siłownia napowietrzna. Znajduje się tu również sklep wielkopowierzchniowy DINO.

Osiedle podłączone jest do sieci wodno – kanalizacyjnej. Wszystkie ulice posiadają nawierzchnię asfaltową.

Kościół parafialny pod wezwaniem św. Jadwigi i św. Stanisława

Kościół parafialny pod wezwaniem św. Jadwigi i św. Stanisława w Odrzywole został wybudowany na przełomie XIX i początku XX wieku w stylu neogotyckim. Jest budowlą trójnawową, halową o wymiarach 46 x 26 x 56 m, wzniesioną z czerwonej cegły fugowej, posadowioną na granitowym cokole. Orientowana na osi wschód- zachód, założona na planie prostokąta z wejściem do kruchty od zachodu, nad którą dwie wieże dzwonne w fasadzie, nakryte sześciobocznymi i stożkowatymi dachami, krytymi blachą i zwieńczone metalowymi krzyżami. W fasadzie wież ulokowane są dwa niezależne wejścia do naw bocznych, tworząc wraz z wejściem głównym – zamkniętym gotyckim, ceglany portalem – harmonijną całość. Pomysłodawcą budowy kościoła był Ks. Antoni Aksamitowski. Dzięki jego staraniom kościół został wybudowany w rekordowym tempie w latach 1898 - 1907. Projektantami kościoła byli Konstanty Wojciechowski i Jarosław Wojciechowski. Kościół uległ uszkodzeniu podczas I wojny światowej. Odnowiony został dzięki staraniom ks. Bolesława Raczkowskiego. W 1966 kościół restaurowano staraniem ks. Jerzego Kotyry. W 2007 przebudowano prezbiterium staraniem ks. Adama Łukiewicza.

Zabytkami sztuki w świątyni są:

- w ołtarzu głównym obraz Matki Boskiej Bolesnej pochodzący z 1692 roku.
- z tego samego wieku pochodzą płaskorzeźby sakralne, wczesnobarokowe epitafium marmurowe Abrahama Odrzywolskiego (1640 r.) oraz portret trumienny K. Odrzywolskiej.
- z późniejszego okresu z XIX wieku pochodzi pasja żeliwna.

Konsekracji świątyni dokonał 25 września 1923 Ks. bp Paweł Kubicki.

W 1968 w kościele tym gościł kardynał krakowski Karol Wojtyła - przyszły papież Jan Paweł II oraz Kardynał 1000-lecia Stefan Wyszyński.

XVIII wieczna Plebania

Przy kościele stoi parterowa zabytkowa osiemnastowieczna plebania. Wybudowana została w 1790r. dzięki ofiarności parafian odrzywolskich, na rzucie prostokąt Posiada dach mansardowy i ganek wsparty na dwóch kolumnach, co przypomina XVIII-wieczny dworek szlachecki. Od wschodniej strony posiada dobudówkę.

W plebanii w kwietniu 1809 przebywał książę Józef Poniatowski.

Rynek w Odrzywole – część południowo-wschodnia

Rynek w Odrzywole – część północna

Skrzyżowanie ulic przy Placu Kilińskiego (Rynek)

Budynek Urzędu Gminy przed modernizacją

Budynek Urzędu Gminy po modernizacji

Remiza OSP Odrzywół z 1924r.

Budynek szkoły przed modernizacją

Budynek szkoły po modernizacji

IX. OŚWIATA

Do zadań Gminy należy zapewnienie warunków działania szkół i przedszkoli, wykonywanie remontów obiektów szkolnych, wyposażenie placówek oświatowych w niezbędny sprzęt, pomoce dydaktyczne, które pozwolą realizować programy nauczania, przeprowadzanie egzaminów i konkursów.

Na terenie Gminy Odrzywół obecnie funkcjonuje jedna szkoła podstawowa wraz z oddziałami przedszkolnymi, dla której Gmina jest organem prowadzącym.

Do Publicznej Szkoły Podstawowej im Jana Pawła II w roku szkolnym 2022/2023 do klas I-VIII uczęszcza 212 uczniów. Do 6-latków, tzw. klasy „0” uczęszcza 28 uczniów.

Do trzech oddziałów przedszkolnych uczęszcza ogółem 69 dzieci, w tym oddział przedszkolny 3-4 latki - 25 dzieci oraz 5-latki 26 dzieci oraz 3-5 latki Oddział w Kamiennej Woli – 18 dzieci. Ogółem w roku szkolnym 2022/23 do szkoły i oddziałów przedszkolnych uczęszcza 309 dzieci, w tym 151 chłopców i 158 dziewczynek.

Publiczna Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Odrzywole, to szkoła z tradycją, promująca wartości społeczne i patriotyczne, dbająca o wszechstronny rozwój i bezpieczeństwo swoich uczniów.

W roku szkolnym 2022/2023 w Publicznej Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Odrzywole pracowało 29 nauczycieli, w tym Dyrektor i Wicedyrektor Szkoły, pedagog oraz bibliotekarz, 10 nauczycieli na niepełny etat, oraz 19 pracowników obsługi.

W celu poprawy warunków nauczania, a także ze względów ekologicznych w roku 2018 przeprowadzona została modernizacja budynku, w ramach, której budynek został docieplony, wyremontowane zostały sale lekcyjne, wymieniono instalację elektryczną, zamontowano panele fotowoltaiczne.

Szkoła posiada doskonale wyposażone sale lekcyjne, pracownię komputerową z dostępem do internetu oraz piękną halę sportową. W szkole funkcjonuje świetlica szkolna realizująca zajęć opiekuńczo-wychowawcze oraz stołówka szkolna z nowoczesną bazą kuchenną, która przygotowuje posiłki dla uczniów w szkole i w oddziałach przedszkolnych.

Przy szkole zlokalizowane jest boisko wielofunkcyjne służące o prowadzenia zajęć fizycznych i gier zręcznościowych dla dzieci i młodzieży szkolnej, a także dla mieszkańców. Po przeciwnej stronie szkoły znajduje się pełnowymiarowe boisko sportowe z nawierzchnią trawiastą. Z boiska pod okiem nauczycieli korzystają uczniowie szkoły rozwijając swoje talenty sportowe oraz młodzież z klubów sportowych. Przy szkole podstawowej działa Uczniowski Klub Sportowy stanowiąc zaplecze dla KS Odrzywół i KS Wysokin.

Na terenie gminy działają dwa kluby sportowe KS „BLASK” Odrzywół, który ma już swoją tradycję sportową oraz KS Wysokin, które grają w rozgrywkach klasy „B” organizowanych przez Radomski Okręgowy Związek Piłki Nożnej.

KS Odrzywół gra w klasie A, a KS Wysokin w klasie B ligi okręgowej.

Kluby na swoją działalność otrzymują dotację z budżetu gminy, na podstawie przeprowadzonego konkursu. Gmina zapewnia również klubom zaplecze sportowe.

W roku 2022 z budżetu gminy na sport przeznaczono kwotę – 81.470,49zł, w tym na kluby 53.000zł.

Na terenie gminy funkcjonuje Zespół Szkół w Lipinach/Liceum Kadetów Rzeczypospolitej Polskiej oraz Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Kolonii Ossa. Organem prowadzącym dla tych placerek jest Starostwo Powiatowe w Przysusze.

Liceum Kadetów RP skupia w swoich szeregach uczniów z całego kraju. Do Liceum uczęszcza także kilku uczniów z Ukrainy.

X. KULTURA

Gminna Biblioteka Publiczna w Odrzywole została założona w 1948 roku na mocy Dekretu o bibliotekach i opiece nad zbiorami bibliotecznymi z 17.04.1946 roku. Placówka nie zawsze zauważana przez ogół mieszkańców gminy na co dzień, ale przecież służąca wszystkim, jest niezbędna dla kształtowania osobowości młodych pokoleń i dla wszystkich tych, którym bliska jest książka.

W ciągu działalności Biblioteki pracownikami jej byli Abramczyk Józef, Gorzałczyńska Helena, Włodarczyk Janina, Lach Józef, Lerka Stanisława, Czapkowska Stanisława i Bogumiła Stępień.

Biblioteka rozpoczęła swoją działalność stanem 459 woluminów i mieściła się w budynku obecnej straży pożarnej, następnie w prywatnym lokalu na rynku w Odrzywole. W 1964 r po przeniesieniu ośrodka zdrowia do nowego budynku, biblioteka zajęła nowy wyremontowany lokal składający się z 2 pomieszczeń o powierzchni 60 m² przy ulicy

Tomaszowskiej 1. W 1997 .r bibliotekę przeniesiono do budynku przedszkola samorządowego, a w 2001 r do budynku Urzędu Gminy gdzie obecnie się znajduje.

Biblioteka wyposażona jest w komputery oraz sprzęt multimedialny, który służy mieszkańcom gminy, a zwłaszcza czytelnikom. Dzięki pozyskiwaniu środków od organizatora oraz Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego co roku udaje się zwiększyć liczbę zakupionych książek co wpływa na uatrakcyjnienie zasobów bibliotecznych. Dokonywane coroczne zakupy książek, oparte są na wnikliwej analizie potrzeb i zainteresowań odbiorców biblioteki, a także nieustannemu śledzeniu nowości wydawniczych. Podczas wyboru książek dokonuje się przeglądu literatury krajowej i zagranicznej podążając za trendami w literaturze. Dzięki temu w naszych zbiorach nie brakuje interesujących książek dla dzieci, młodzieży oraz dorosłych.

Stan księgozbioru na dzień 31.13.2022 wynosił 14292 woluminy. Z Biblioteki w 2022 roku korzystało 246 stałych czytelników ; 104 osoby uczące się 108 osób pracujących i 34 emerytów.

W celu dalszego wzrostu czytelnictwa i popularności działań krzewiących kulturę w naszej małej ojczyźnie, w bibliotece organizowane są różnego rodzaju konkursy; czytelnicze, ortograficzne oraz plastyczne i fotograficzne. Biblioteka upowszechniając swe działania kulturowe organizuje wieczory i spotkania z pisarzami, coroczne spotkania z artystami śpiewakami pod nazwą „Niedziela z operetką” gdzie artyści Teatru Wielkiego z Warszawy przybliżają nam utwory największych twórców. Są to przepiękne arie operowe i operetkowe.

Gminna Biblioteka Publiczna w Odrzywole pełni funkcję domu kultury. Wraz z Urzędem Gminy współorganizuje coroczny Festiwal Folklorystyczny, Dożynki Gminne. Przy Bibliotece od 2003r. działa Zespół Ludowy Znad Drzewiczki, który reprezentuje Gminę w przeglądach folklorystycznych na szczeblu gminy, powiatu i województwa. Zespół ma swoje osiągnięcia również w Ogólnopolskim Przeglądzie Kapel i Zespołów Ludowych w Kazimierzu Dolnym nad Wisłą.

Biblioteka uczestniczy w Narodowym Czytaniu, które cieszy się uznaniem wśród mieszkańców. Udział w tym przedsięwzięciu bierze młodzież szkolna, przedstawiciele Urzędu Gminy, gminnych jednostek organizacyjnych oraz mieszkańcy gminy.

Biblioteka realizuje także różne projekty np. „Równać szanse”, „Z biblioteką w przyszłość”, „Cała Polska Czyta Dzieciom”, „Mała Książka Wielki Człowiek”.

Ambicją władz gminy jest rozwój agroturystyki i kultywowanie kultury ludowej przez organizację imprez pielęgnujących kulturę ludową. Istotny wpływ na rozwój kultury ludowej mają stowarzyszenia i Kola Gospodyń Wiejskich. Sztandarową imprezą kultywującą kulturę ludową regionu opoczyńskiego jest Festiwal Kapel, Zespołów, Śpiewaków ludowych, Kół Gospodyń Wiejskich i Stowarzyszeń. Artyści ludowi przyjeżdżają na festiwal nie tylko z gminy Odrzywół, ale także z gmin ościennych, w tym z odległych miejscowości. Corocznie w Festiwalu uczestniczy około 300 artystów (soliści, zespoły, kapele). Festiwal cieszy się dużą popularnością wśród mieszkańców. Uczestniczy w nim około 1000 osób.

Narodowe Czytanie w parku przy Placu Kilińskiego w Odrzywole

Stoiska z potrawami regionalnymi na Festiwalu Folklorystycznym

XI. Finanse

Plan budżetu gminy na koniec 2022r. po stronie dochodów stanowił kwotę – 26.401.619,00zł, w tym:

- dochody bieżące w kwocie - 25.159.024,00zł
- dochody majątkowe - 1.242.595,00zł

Plan budżetu Gminy na koniec 2022 roku po stronie wydatków stanowił kwotę - 27.508.701,70zł, w tym:

- wydatki bieżące - 23.893.137,86zł
- majątkowe - 3.615.563,84zł

Wykonanie budżetu gminy po stronie dochodów za 2022 rok wynosi ogółem kwotę – 25.984.300,18zł, co stanowi 98,42% planu, w tym:

- dochody bieżące w kwocie - 24.739.577,89zł, co stanowi 98,33% planu
- dochody majątkowe w kwocie - 1.244.722,29zł, co stanowi 100,17 % planu

Wykonanie budżetu gminy za 2022r. po stronie wydatków wynosi ogółem kwotę - 25.629.246,29zł, co stanowi 93,18% planu, w tym:

- wydatki bieżące w kwocie - 22.2222.159,91 zł, co stanowi 93,01 % planu
- wydatki majątkowe w kwocie - 3.407.088,38 zł, co stanowi 94,23 % planu

W związku z procedurą dotyczącą nadania statusu miasta dla miejscowości Odrzywół, wydatki finansowe będą niewielkie, ponieważ Gmina Odrzywół i miejscowość Odrzywół pozostają w tym samym obszarze terytorialnym.

Wydatki, jakie trzeba będzie ponieść dotyczyć będą :

- wymiana pieczęci urzędowych - 3.000,00zł
- wymian pieczęci okrągłych - 3.000,00zł
- wymian szyldu na budynku Urzędu Gminy na szyld Urząd Miasta i Gminy w Odrzywole - 8.000,00zł
- wymiana tablicy informacyjnej Urząd Gminy w Odrzywole na Urząd Miasta i Gminy w Odrzywole – 1.000.00zł
- wymiana tablicy informacyjnej Rada Gminy Odrzywół, na Rada Miasta i Gminy Odrzywół - 1.000,00zł
- wprowadzenie zmian na stronie internetowej Urzędu Gminy w Odrzywole, na Urząd Miasta i Gminy Odrzywół oraz Biuletynu Informacji Publicznej gminy Odrzywół na BIP Urzędu Miasta i Gminy Odrzywół - 1.000,00zł,
- zmiana witaczy na rogatkach miejscowości Odrzywół – 6.000,00zł

Wydatki ogółem – 23.000,00zł

XII. ZABYTKI W GMINIE ODRZYWÓŁ

1. Kościół neogotycki z początków XX wieku pod wezwaniem Św. Jadwigi w Odrzywole – wstawić zdjęcie
2. Plebania z XVIII wieku w Odrzywole - zdjęcie
3. Remiza OSP w Odrzywole - zdjęcie
4. Kościół drewniany z XVII w. pod wezwaniem Św. Marii Magdaleny w Łęgonicach Małych
5. Kaplica w Ossie z ... wieku - zdjęcie
6. Kaplica Św. Marii Magdaleny w Stanisławowie – zdjęcie
7. Zabytkowy rynek w Odrzywole – zdjęcie
8. Figura Św. Jana Nepomucena w Ossie – zdjęcie
9. Pomnik przyrody – 400letnia sosna - zdjęcie
10. Cmentarz powstańców styczniowych w Ossie – zdjęcie
11. Mogiły żołnierzy z 1939 na cmentarzu w Odrzywole - zdjęcie

Kościół parafialny neogotycki z początku XX wieku pod wezwaniem św. Jadwigi i św. Stanisława

Widok na ołtarz główny w kościele parafialnym w Odrzywole

Kościół modrzewiowy z XVIII wieku pod wezwaniem św. Marii Magdaleny w Łęgonicach Małych

Ołtarz główny w kościele Św. Marii Magdaleny w Łęgonicach Małych

Kaplica w Ossie z końca XVIII wieku

Figura św. Jana Nepomucena z połowy XIX na postumencie z herbami szlacheckimi Herbu Wieniawa i Poraj w Ossie

Cmentarz Powstańców Styczniowych w Ossie

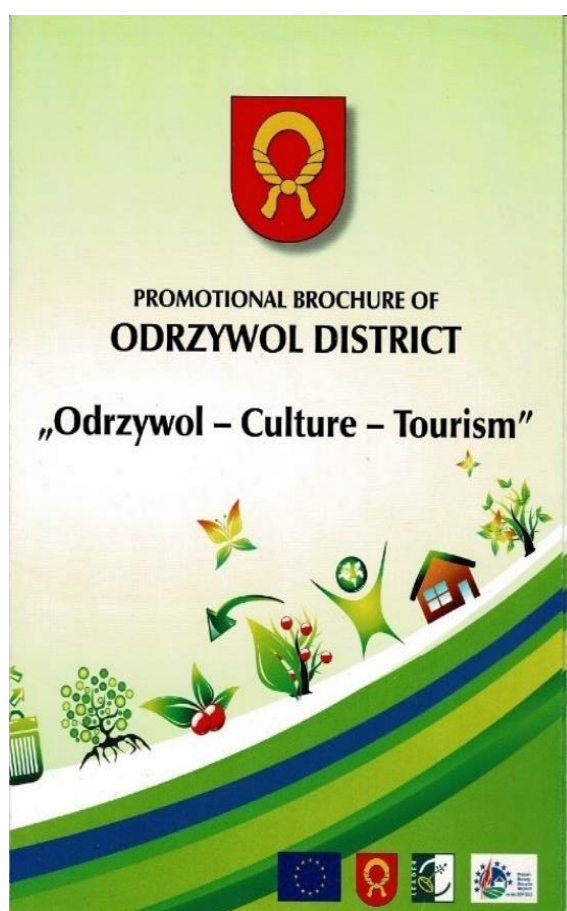
Kapliczka Św. Marii Magdaleny w Stanisławowie

Obraz Św. Marii Magdaleny

XIII. Publikacje

1. Folder Promocyjny „Odrzywół-Kultura – Turystyka” wydany w języku polskim i angielskim
2. Odrzywół Gród Dobrogosta
3. Kościoły i Kaplice Dekanatu Drzewickiego w Diecezji Radomskiej - Andrzej Zygmunt Roli - Stężyckiego.
4. Łęgonice Małe -Wenecja Zapilcza - Andrzej Zygmunt Roli Stężyckiego
5. Odrzywolskie Who is Who autorstwa Andrzeja Zygmunta Roli Stężyckiego
6. Odrzywół i okolice Mały słownik historyczno-geograficzny i etymologiczny – autorstwa Andrzeja Zygmunta Roli Stężyckiego
7. Biuletyn „Nasza Ziemia Odrzywolska – wydanie własne
8. Różanna wieś e Gminie Odrzywół - Andrzej Zygmunt Roli Stężyckiego
9. Przewodni po Ziemi Odrzywolskiej „W Krainie Dobrogosta”
10. Informator Samorządowy Ziemia Przysuska – wydawany przez Starostwo Powiatowe w Przysusze
11. Mapa turystyczna – Szlaki Rowerowe nad Pilicą
12. Szlaki Rowerowe na obszarze gmin: Rusinów, Gielniów, Klwów, Potworów, Odrzywół, Nowe Miasto n/Pilicą i Mogielnica

ANDRZEJ ZYGMUNT ROLA-STĘŻYCKI

ODRZYWÓŁ

Gród Dobrogosta

Fot. 43. Dzwonnica z XVIII w.

Fot. 45. Epitafium Jana Wyżalskiego.

związany, po przebudowie i odnowieniu w 1873 roku na chórze Odrzywolskiego Kościoła wstawiony został".⁴⁹

Przeprowadzona analiza cech stylizacyjnych prospektu, pozwala datować powstanie instrumentu na połowę, lub III ćwierćwiecze XVIII wieku.

Podanie głosi, że na organach tych grał w jednym ze swoich koncertów - Fryderyk Chopin.⁵⁴

Ten piękny instrument – znajdował się jeszcze w roku 2017 roku, na chórze nowego kościoła w Odrzywle. Niewiadomy z nawy, w cieniu nowego instrumentu, choć zamknięty i zniszczony, dźwięki wydawał. Być może renowacja byłaby już niemożliwa, ale...czego to dziś zrobić nie można? W najgorszym razie trafić powinien do muzeum instrumentów, jako szacowny i wartościowy relikwiarz.

Niestety, w trakcie prowadzenia w roku 2016 prac remontowych, w ramach naprawy szkieletu wieżących na wieżę, instrument ten rozebrano.

Wówczas też ujawniono na desce podpis Czesława Maciągowskiego, jednego z zmienników prowadzących przed laty prace remontowe na wieży.

W roku 1893 parafia odrzywska liczyła 3200 parafian zamieszkujących wieś do parafii przynależne: Emilanów, Gań, Janówek, Jelonek, Kamienna Wola, Klonna, Klorna Stara, Kolonia Ossa, Królówka, Krzyżówki, Las Kamiernowolski, Lipiny, Lipowy, Młyń, Odrzywół, Ossa, Prosta, Różanna, Ruda Młyń, Stanisławów, Wandzinów, Wysokina, Wzgórze i Żdżarki.

Nie zachowały się żadne obrazy, fotografie lub rysunki świątyni, poza rysunkiem istniejącej do końca XIX wieku dzwonnicy. Ta wykonana wg dawnych wzorów budownictwa zrębowego, była też dowodem czasu ciśnieńskiego ówczesnych, a okolicznych rzemieślników.

W końcu wieku XIX, kisty dzwonnica ta jeszcze istniała, zawierała w swoim wnętrzu dwa spłiwone drzewo Włóczyński zdobiony był napisem o treści: „Omnes Sancti orate pro nobis. Anno Domini 1524” (Wszyscy Święci módlcie się za nami). Mniej niż zaś „Laudetur Jesus Christus. An. D. 1743” (Pochwalony Jezus Chrystus) i uroczony wizerunkiem Matki Boskiej Niepokalanej Procepcja.

⁴⁹ Jan Włóczyński. Dekanat opoczyński. Rydzki 1913, s. 185.

⁵⁴ Łokas – miara długości, zależna od partii, regionu i epoki historycznej. Ustalona w swiętynie do inchoj dębowej rąb od stropu inchojowego do zająca palca łokciowego. Długość najczęściej na 2 stopy i 24 cale. W Polsce najczęściej używano 7. części tej miary. W odniesieniu do czasu i cyfry, w którym tu mowa o roku, poznać można, że w ówczesnym kościele w Odrzywle były osadzone lokalne nowopolskie – wzmianki 57,6 cm., z różnicą od dawno Kłosa i Płakiego, ich kisty: wzmianki lub stropień – 59,6 cm., stosowany w Rzeczypospolitej i podobny do 1819 miar. Wskazywał natomiast, 172p. A. Z. Rola Stężycki

Fot. 40. Klawiszowa organowa XVIII w.

kióre dla parafii puzył ks. Sotkiewicz w 1885 roku. Kaplicę południową – pw. Aniołów Stróżów, potem Matki Boskiej Bolesnej – wypełnił ołtarz z Chrystusem Panem na dębowym krzyżu, zaś kaplicę północną – p.w. św. Anny – ołtarz z obrazem św. Anny z Matką Boską i Dzieciątkiem, nad którymi unosił się Duch Święty. Górny część tego ołtarza zdobił obraz św. Józefa. Brzeg północnej arkady dzielącej nawę od prezbiterium, wiązał mały, drewniany i dość stary ołtarzyk, z płaskorzeźbą św. Jadwigi, zaś na łęczny łączącej brzozi prezbiterium na granicy nawy, widniały przymocowane dwa portrety trumienne Odrzywolskich, w tym jeden wspomnianego już Bonawentury, który po latach przeniesiono do Muzeum Narodowego w Warszawie, i nieznanego z imienia Odrzywolskiej, opisanego inicjałami „K.O.”.

Dzięki zabiegom ks. Jana Wencła, kościół odnowiono, sprawiono nowe ołtarze boczne, zakupiono nowe też sprzęty liturgiczne, oraz wzniesiono wewnątrz świątyni chór, prowadzący w owym czasie do kościoła późnobarokowego, pochodzący z I połowy XVIII wieku, dwunastogłosowe organy. Z zachowanym dotąd Inwentarza z roku 1892, który ks. Wencel sporządził, istnieje zapis: „Organ o dwunastu głosach w manuale i pedale z miechem cylindrowym, zakupiony w Warszawie, za siedemset pięćdziesiąt rubli u organmistrza Blomberga. Jest w dobrym stanie, potrzebuje tylko odczyszczenia i nastrojenia, pochodzi z kościoła Karmelitanów Warszawskich z Krakowskiego Przedmieścia skąd

Fot. 42 Autograf Czesława Maciągowskiego restauratora kościoła.

⁵⁰ Maria Szymonowicz. Organ w kościołach Diecezji Radomskiej. Lublin 2006, s. 85.

⁵¹ Archiwum rzymsko-katolickiej parafii w Odrzywle.

Fot. 49. Witraże: św. Maksymilian Kolbe, bł. Honorat Koźmiński, św. Stanisław, bł. Jadwiga Królowa Polski.

pojęnymi filarami grubości 1,65 m. Strop gwiazdasty, zaś całość nakryta jedno kalenicowym, dwuspadowym dachem krytym blachą, rozświetlona jest osiemna ostrołukowo zamkniętymi oknami, w których usytuowano witraże. Od północy: św. Jadwigi Królowej Polski, św. Stanisława biskupa, Jana Pawła II, Stefana kardynała Wyszyńskiego. W ścianie południowej: ks. Antoniego Aksamitowskiego – inicjatora budowy kościoła, Piotra Gołębiowskiego – biskupa, bł. Honorata Koźmińskiego – oo. kapucyna i św. Maksymiliana Kolbe.

Prezbiterium – węższe i obniżone – z którego symetrycznie usytuowane są wejścia do dwóch – sześciokątnych w kształcie – zakrystii o wymiarach 7,95 x 5,25 m, oświetlają dwa usytuowane po bokach ołtarza głównego okna, w których witraże: Najświętszej Maryi Panny i Jezusa Chrystusa, Niedysy, w istniejącym nadal nad zakrystią południową pomieszczeniu, znajdował się skarbyczek

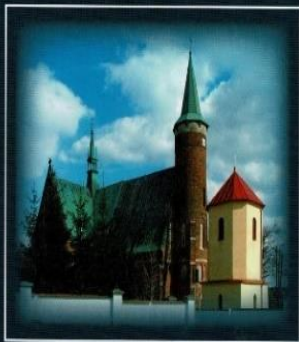
Posadzkę w kościele wykonano z czarno – białej terakoty. Na ścianach pozostawiono fragmenty

⁵² Adolf Zdzarski - syn Leona, absolwent Akademii Sztuki Pięknych w Krakowie, konserwator polichrom i w kościołach. W: https://milowice.pl/leon-zdzarski-wielki-terakotomistrz-kościołach-23134793f0e9268232227c3ba.htm [Dostęp: 4.11.2018].

Andrzej Zygmunt Rola-Steżycki

KOŚCIOŁY I KAPLICE

DEKANATU DRZEWICKIEGO
W DIECEZJI RADOMSKIEJ

z najstarszych i najzastawniejszych zabytków. Dlatego też – między innymi, że to w nich właśnie ujawniły się różnorodne rozwiązania – także techniczne, w szczególności trudnych konstrukcjach, które nie są potrzebne w trakcie realizacji budownictwa mieszkalnego czy gospodarczego. Niebagatelną rolę pełniły – i pełnią – walory artystyczne. Kościoły więc – bo one w większości przypadków stanowią główny temat albumu – są świadectwem kultury technicznej i prezentacją konkretnych rozwiązań przestrzennie – artystycznych. I to z reguły takich, w których dominującymi cechami jest prostota i funkcjonalność.

Na ogół strzeżone do dziś kościoły murywane, zachowały się w dobrym stanie, a ich współczesna eksploatacja, zastosowane rozwiązania techniczne w zakresie chłody ogrzewania, instalacji elektrycznej, itp., znacznie wspomogają ten stan zachowania.

W nieco gorszej sytuacji są kościoły drewniane. One to, stale narazone na różnego typu niebezpieczeństwa: pożary, mniejsze możliwości technicznego zabezpieczenia, naturalna deprecjacja, budulca, itp., wymagają szczególnej troski.

Różne budownictwo sakralne w dekanacie drzewickim, nie jest jedynie, aczkolwiek posiada wiele cech właściwych tylko dla tego regionu. Poza tym prezentuje ono pewne spektrum stylów i możliwości. Pamiętajmy przy tym, należy, że choć obiekty tego budownictwa tworzone w większości przypadków w czasach odległych, to stosowane wówczas rozwiązania techniczne, do dziś podryw budują. Powyższe nie dotyczy tylko do ówczesnych metod budowlanych, ale także do zasad artystycznego kształtowania tych przecież dzieł. Oczywiście można by w tym przypadku wskazać wiele cech, odnoszących się choćby do umiejętności piętnowania brył, uładania dachów, obróbki ścian w celu wykorzystania ich w grze światła i cienia, czy zasad rytmiki

architektonicznej. To są właśnie elementy powodujące, iż całość założenia sakralnego działa na nas porywająco. Ino jest także powodem, dla którego owe od wieków wypróbowane metody konstruowania i dekoracji, pozostają w zasadzie takie same. Także zgodna jest technika z materiałem, co jest znaczącą cechą obowiązującą przez wieki. Z dawna wypróbowane zasady konstrukcji, są też niezmiennie, a zmianom podlegają wyłącznie detale o niewielkim znaczeniu.

Architektura sakralna na omawianym terytorium, to w większości przypadków budownictwo ceglano, wypierające z czasem mniej trwałe obiekty drewniane. Mimo to – na szczęście – zachowało się w regionie kilka interesujących losów budowli, stanowiących dziś przepiękne relikty drewnianego budownictwa sakralnego. Cegła natomiast – jako trwały i łatwo dostępny materiał – zdeterminowała oblicze architektury sakralnej, ciesząc się już od okresu gotyku wielkim uznaniem. Na terenie dekanatu istnieją trzy bazylikowe, przy której budowie użyto kamienia. Nieznaninowice – paskowca, Sady Kolonia – gmina i Drzewica – częściowo piaskowca.

Najstarsze drewniane kościoły – Bełżany i Legonice Małe – zachowane na terenie dekanatu do czasów współczesnych pochodzą z wieku XVIII, choć na starszych budowane są rezech. Młodsze od nich murywane – Odrzywół, Kłwów i Rusinów – pochodzą z XIX i XX wieku, z zachowaniem w większości z nich fragmentów budulca, a w niektórych przypadkach i fragmentów starych budowli z kościołami poprzednimi. Prezentują one niekiedy czyste style architektoniczne: Drzewica (z zachowaniem części elementów gotyckich), Odrzywół – neogotycki, Sady Kolonia – neorenesansowy i Nieznaninowice – eklektyczny Kościół w Kłwowie jest w części głównej neomańską, z zachowanymi elementami

12

WSTĘP

XVI - wieczna płyta nagrobna
na zewnętrznej, północnej ścianie
kościółka parafialnego
poc. św. Łukasza Ewangelisty w Drzewicy.

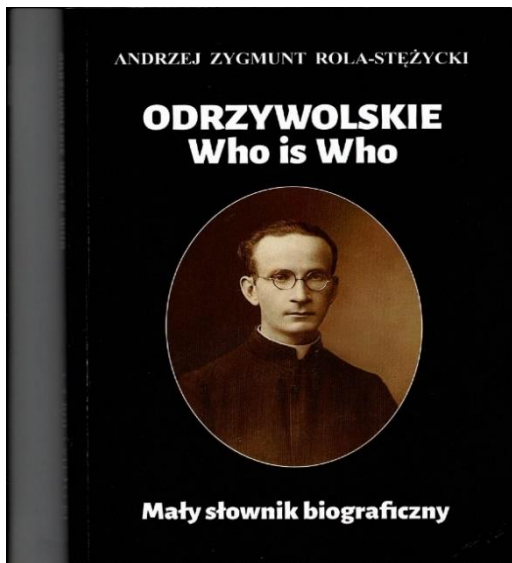
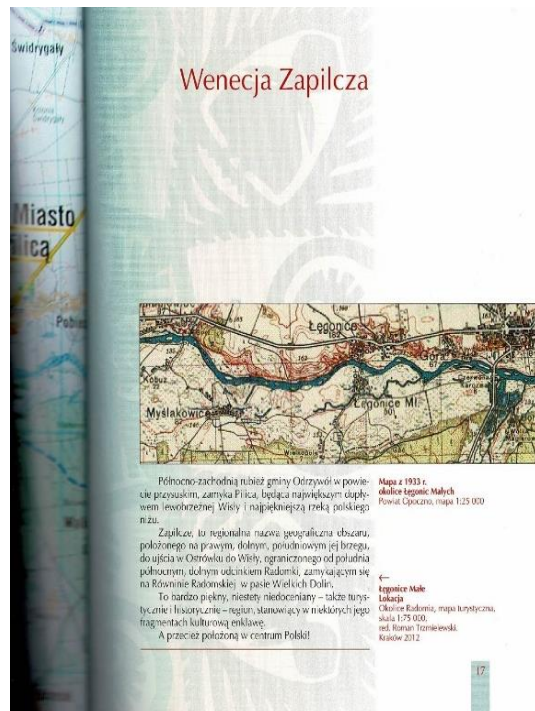
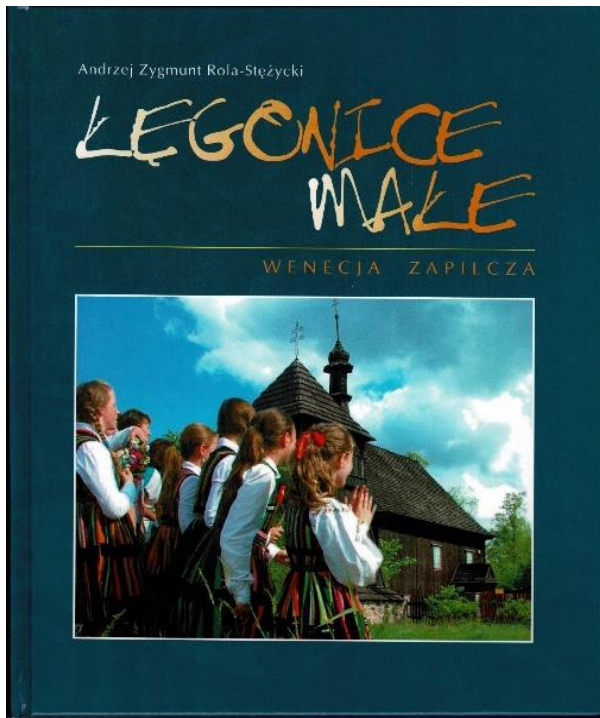

10

Dekanat drzewicki położony jest geograficznie w Polsce centralnej, w środkowej części pasa Wielkich Dolin, na Równinie Radomskiej. Od północy opiera się o garb Wysoczyzny Rawskiej; oddzielonej graniczną Pilicą z Doliną Białobrzeską, zaś granicę południową stanowi wypiętrzanie Garbu Gielniowskiego, będącego północnym wybrzuszeniem Wyżyny Kielecko-Sandomierskiej, z biegnącą równoleżnikowo drogą krajową nr 12 Radom-Piotrków Trybunalski. Rubież wschodnią zamyka droga wojewódzka nr 727 Kłwów-Przysucha, a zachodnią linia kolejowa Warszawa-Katowice.

Obszar dekanatu posadowiony jest administracyjnie na terenie trzech powiatów: grójckiego (gmina Nowe Miasto n/Pilicą), opoczyńskiego (gmina Drzewica), przysuskiego (gminy: Gielniów, Kłwów, Rusinów, Odrzywół), oraz dwóch województw: łódzkiego (gmina Drzewica) i mazowieckiego (gminy: Gielniów, Kłwów, Nowe Miasto n/Pilicą, Rusinów, Odrzywół). W latach 1975-1998 omawiane terytorium położone było w województwie radomskim.

Dekanat drzewicki administrowany jest przez Diecezję Radomską, ustanowioną bullą Jana Pawła II *Totus Tuus Poloniae populus* w dniu 25.03.1992 ro-

34. Brykczyński Józef - *1797 - †1825 Paryż, syn Antoniego i Katarzyny Marianny Strzyżewskiej, poeta, tłumacz i publicysta. Zmarł na emigracji.³⁷

Brykczyński Józef

Stanisław

Antoniego

Marcina

(1841-1912),

Antoniego

Adama

(1843-1915)

i Stefana

(Szczepana)

(1847-1934,

który w 1885 roku w Krakowie,

zawarł związek małżeński z Anną Pietraszkiewicz,

córką Franciszka i

Ludwiki Górskiej) – wszystkich urodzonych w Ossie.³⁸

35. Brykczyński Stanisław herbu Gwiaździcz - *1809 - †1861, syn Antoniego i Katarzyny Marianny Strzyżewskiej, właściciel dóbr Ossa i Legonice Małe, wraz z wsiami Wandzinów, Stanisławów i Różanna. Sędzia pokoju okręgu opoczyńskiego. W 1839 roku w Krakowie (Skalka) zawarł związek małżeński z Wandą Franciszką hr. Zamoyką herbu Jelitka z Zamostcia, z którą miał potomstwo: Stanisława Piotra Antoniego Marcina (1841-1912), Antoniego Adama (1843-1915) i Stefana (Szczepana) (1847-1934, który w 1885 roku w Krakowie, zawarł związek małżeński z Anną Pietraszkiewicz, córką Franciszka i Ludwiki Górskiej) – wszystkich urodzonych w Ossie.³⁹

36. Brykczyński Stanisław Piotr Antoni Marcin Eustachy Adam Rawery Józef herbu Gwiaździcz - *5.12.1841 Ossa - †2.01.1912 (spoczywa we Lwowie), syn Stanisława i Wandy Franciszki hr. Zamoykiej. Brat Antoniego i Stefana, oficer rosyjski, ziemianin, działacz społeczny i polityk galicyjski.⁴⁰ Był właścicielem dóbr Ossa, które mu skonfiskowano za udział w powstaniu styczniowym 1863 roku, a do którego przyłączył się, porzucając służbę wojskową w armii carskiej. Uczestniczył w kilku bitwach powstańców, m.in. pod Kobylanką. Po upadku powstania wyemigrował do Francji, osiadając w Paryżu. Po kilku latach powrócił do kraju, gdzie kupił majątek

37 <http://www.sejm-wielki.pl/4/2/421.10> [Dostęp: 16.06.2022].

38 <http://www.sejm-wielki.pl/4/2/421.10> [Dostęp: 5.04.2018].

Archiwum parafii p.w. św. Szczepana Kraków, Akt małżeństwa 73/1885

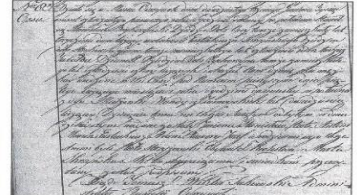
Szczepana Brykczyńskiego i Anny Pietraszkiewicz.

Archiwum parafii Kraków Skalka, Akt małżeństwa br/1839 Stanisława Brykczyńskiego i Wandy hr. Zamoykiej.

39 Archiwum parafii Odrzywół, Akt urodzenia 83/1841 Stanisława Piotra Antoniego Marcina Eustachego Adama Rawery Józefa Brykczyńskiego.

34

Pacyków, położony dziś na Ukrainie w rejonie dolińskim w obwodzie iwanofrankiwskim (Stanisławów), niedaleko miasta Dolina nad rzeką Świca. Jako prezes Galicyjskiego Towarzystwa Gospodarczego we Lwowie, w roku 1885 został wybrany – z I kurii obwodu stanisławowskiego (okręg wyborczy Stanisławów) – do Sejmu Krajowego w Galicji, w którym był posłem w VI, VII, VIII i IX kadencjach. Uczestniczył społecznie w pracach Rady Powiatu w Stanisławowie – prezes – którą to funkcję pełnił aż do śmierci. W roku 1896 został zastępcą członka Wydziału Krajowego w kurii gmin wiejskich. Był dwukrotnie żonaty. Z pierwszej żony Idalii Świętopełk, Czerweryńskiej herbu Dogoń Ruska – pochodził syn Mieczysław (1865 – 1913), żonaty z Olgą Jabłonowską herbu Prus III (1871 – 1929), a z drugiej – Marii Russanowskiej – syn Stanisław (1876 – ok. 1937).⁴⁰

Brykczyński Stanisław. Akt urodzenia 83/1841 Odrzywół

40 https://www.google.pl/search?q=Brykczy%C5%84%C5%9Bki+Stani%C5%82aw&rlz=C1GTPM_enPL62PL633&oeq=Brykczy%C5%84%C5%9Bki+Stani%C5%82aw&aq=chrome..6915710.97521017&sourceid=chrome&ie=UTF-8 [Dostęp: 4.04.2018].

35

ANDRZEJ ZYGMUNT ROLA-STĘŻYCKI

ODRZYWÓŁ I OKOLICE

Mały słownik
historyczno-geograficzny
i etymologiczny

ODRZYWÓŁ

W tej gminie (gmina wiejska) do roku 1954 gmina Ossa i siedziba Urzędu Gminy, położona w powiecie przysuskim województwa mazowieckiego, na skrzyżowaniu drogi wojewódzkiej nr 728 Grójec – Kanielskie, z drogą krajową nr 48 Końsk – Temaszów Mazowiecki. Od Warszawy dzieli go odległość 90 km, od Łodzi – 90 km i od Radomia – 45 km, na wysokości około 150 m n.p.m. W latach 1975 – 1998 Odrzywół i gmina przynależała do województwa radomskiego. Niegdyś miasto w latach 1420 – 1869. Dobrośtę Czarny z rodu Naleczów – starosta radomski od 1409 roku – dzięki przychylności króla Władysława Jagiełły, za sprawny nadzór i budowę mostu pontonowego przez Wisłę – obdarowany został w 1412 roku dobrami na Wysokinie, Studziancie i pewnymi sumami (dzierzawą) z sąsiedniej a królewskiej wsi Klonna.¹ Korzyści wynikające z tego faktu, jak i uzyskany prestiż społeczny, legł u podstaw pomysłu, by w miejscu tym – Wysokinie – założyć miasto. Lokacją w tu znaczącej ilości mieszczaków, w tym rzemieślników różnych specjalności i kupców, organizacja targowisk

¹ Felicyt Antoni Kozłowski: *Mazowiec za panowania książąt*. Warszawa 1858, s.199. [Wzrostkowski 08.1411].

z wymianną handlową, oraz ustanowienie zapór celnych, podatkowych i różnego typu obciążeń tzw. ułyczności publicznej, było znakomitym sposobem na pomazanie majątku osobistego, przez wzrost dochodów zamieszkałej tam ludności. Aby jednak tego dokonać, Dobrośtę musiał uzasadnić swój projekt. W ten cel ufałdował na południowych rzeźniach Wysokina kościół, który p.w. Najświętszej Maryi Panny, św. Zygmunta króla i św. Jadwigi, już w roku 1413 oficjalnie legonicki (colthard de Gubrow cegował. I tę datę można przyjąć, jako początek miasta i zorganizowanego tam już osadnictwa. W dniu 1 maja 1418 roku, kancelaria królewska wydała na rzecz zasady dokument lokacyjny; sadowicy miasto Wysokina na prawie magdeburskim, w którym to dokumencie zapisane zostały wszelkie prawa i obowiązki mieszczan. Wysokina zwany wcześniej: *Wysokina*, *Wysokoj*, *na Wysokoj*, albo jak w zapisie: *Wysokojm* – 1508, *Wysokojen* – 1577 i od roku 1827 już w formie dotąd używanej – *Wysokie*. Nazwa ta bezpośrednio wywodzi się od nazwy osobowej: Wysokini (Wysoki), ta zaś idąca od wyrazu: wysoki (nazw: Grubina od grubo, Szynkina od szeroki, itd.). Zapewne jakiś bliżej nie ustalony Wysokini (Wysoki) był właścicielem, albo użytkownikiem tu nad Drzewicką grunty, od którego powstała nazwa miejscowa. Nie można też wykluczyć powstania tej nazwy od apłetywa: *wysoki*, co mogło charakterystycznie np. wysoki brzozy rzeki? Sprawa o tyle zmienna, że na początku XV wieku, Wysokini był wsią królewską, darowaną Dobrośtowi Czarnemu, za – o czym wyżej – oddane królowi i Rzeczypospolitej zasługi. W miejscu lokacji nie było grodu, ani też samostnego skłapienia ludności, co sugerowałyby rozwój tej podgródni. Miasto bowiem założono na tzw. sirowym korczaku w widokach Drzewicki i uchodzącej do niej Korczanki, na skrzyżowaniu szlaków handlowych, wiodących z Europy Zachodniej przez wielkopolskie Gniezno i Poznań, do Lublina, skąd dalej przez Rus nad Morze Czarne (wschodnio – zachodni) i z Pomorza przez Gdańsk, Toruń i War-

² Danuta Kerpentowska: *Skarpy miejscowe województwa radomskiego*. Kielce 1994, s.380.
³ Słownik Ryszard. *Słownik etymologiczny miast i gmin PZL*. Olsztyn, 1984, s.414.

Urząd Gminy w Odrzywole/Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe Ziemi Odrzywolskiej

- W NUMERZE:**
- ♦ Dzieje Odrzywółu (cz. II) wraz z dokumentem lokacyjnym Wysokina / Odrzywółu – str. 2 - 9
 - ♦ Wspomnienie o Ojcu Janie Bartosie – str. 10-11
 - ♦ Arcybiskup Zygmunt Zimowski honorowym obywatel Gminy Odrzywół – str. 11
 - ♦ Szlak rowerowy w Gminie Odrzywół – str. 12
 - ♦ Rozbudowa sieci kaligraficznej w Odrzywole – str. 12
 - ♦ Gmina nie dowiędzie – str. 13
 - ♦ Młodzieżowe stowarzyszenie "Wszyscy razem" rozpoczyna działalność – str. 13
 - ♦ Regionalny przegląd orkiestr dętych – str. 13
 - ♦ Obszary NATURA 2000 źródłem kłopotów dla rolników – str. 14
 - ♦ "Biała niedziela" w Odrzywole – str. 14
 - ♦ III rocznica powstania Szkolnego Zespołu Ludowego "Polne Kwiaty" – str. 15
 - ♦ Turniej piłkarski o Puchar Gminy Odrzywół – str. 16
 - ♦ Akademia Mięsa Ratownika w PSP w Odrzywole – str. 16
 - ♦ Stosy sobotkowe i wianki – str. 17
 - ♦ Z tradycją i folklorem w Kamiennej Woli – str. 18
 - ♦ KGW z Kamiennej Woli z wizytą u Bugajank – str. 18
 - ♦ Z bibliotecznego półki – "Opowieści przydrożnych kapliczek" – str. 19
 - ♦ Niedziela z operetką – str. 19
 - ♦ Kalendarz imprez 2009 – str. 20
 - ♦ Program dożynek 2009 – str. 20

Szanowni Czytelnicy!

Oddajemy do rąk Państwa pierwszy (1/2009) numer kwartalnika „Nasza Ziemia Odrzywowska”, który będzie wydawany przez nowo powstałe Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe Ziemi Odrzywolskiej.

Checmy w nim promować „Naszą Małą Ojczyznę”, nasz region. Pragniemy pokazać, że w takiej małej gminie jak nasza, obok spraw codziennych, dzieją się sprawy, ważne i warte odnotowania. Chcemy zainteresować Państwa historią naszej gminy, jej tradycjami, kulturą i przyrodą. Chcemy wspominać ludzi, którzy służyli nasz region, którzy są naszą chlubą, i o których nigdy nie wolno nam zapomnieć.

Mamy nadzieję, że kwartalnik nasz będzie gościł w Państwa domach, a o sprawach w nim poruszanych będziemy ze sobą rozmawiać.

Jeżeli macie Państwo informacje, zdjęcia, dokumenty itp., które można wykorzystać, prosimy o ich udostępnianie. Zapraszamy również do pisania własnych artykułów – ciekawe z pewnością zostaną umieszczone na łamach kwartalnika (dane kontaktowe znajdują się w metryczce na ostatniej stronie).

Bo dla nas:

„Odrzywowska ziemia
Najlepsza na świecie
Tu zjemy wzrastali, jako małe dzieci.
Tu chcemy dokończyć, życia swego dni.
Bo tu jest najpiękniej,
Bo tu las, łąka, rzeka, miłość, rodzina i my.”

Pierwszy numer kwartalnika poświęciliśmy w znacznej części historii miasta Odrzywół, którego 590 rocznicę powstania niedawno obchodziliśmy.

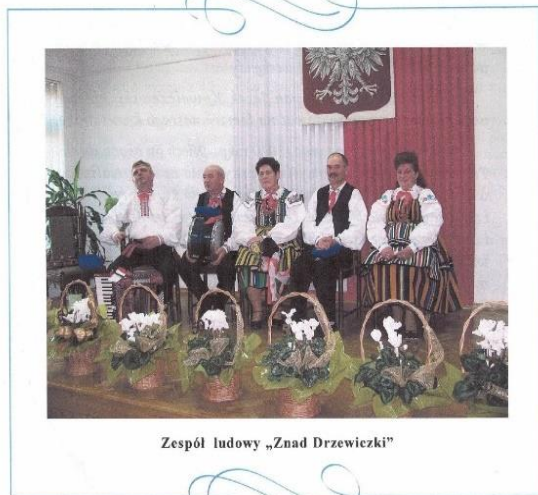
Kwartalnik będzie wydawany przy pomocy technicznej Urzędu Gminy w Odrzywole. Przyjemnej lektury życzę

Redakcja kwartalnika oraz
członkowie
Stowarzyszenia Kulturalno-Oświatowego
Ziemi Odrzywolskiej

Urząd Gminy w Odrzywole/Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe Ziemi Odrzywolskiej

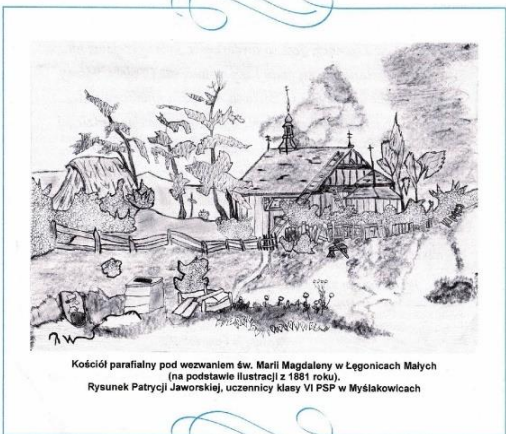
- W NUMERZE:**
- ♦ Dzieje Odrzywółu (cz. II) – str. 3-6
 - ♦ Listopadowe wspomnienia – str. 7-8
 - ♦ Siła tradycji Święta Bożego Narodzenia – str. 9-10
 - ♦ Z bibliotecznego półki – str. 11
 - ♦ Dożynki 2009 – str. 12-14
 - ♦ Dożynki na Jasnej Górze – str. 15
 - ♦ Szkolenie rolników – str. 15
 - ♦ „Polne Kwiaty” w Radiu Maryja – str. 16
 - ♦ 30 rocznica PSP – str. 17
 - ♦ 10-lecie Gimnazjum – str. 18
 - ♦ Program LEADER – str. 19
 - ♦ Nowa droga w Ossie – str. 19
 - ♦ 91 rocznica odzyskania niepodległości – str. 20
 - ♦ Festiwal folklorystyczny – str. 20-21
 - ♦ Jubileusz 50-lecia powstania małżeńskiego – str. 22
 - ♦ Szkolenie kobiet w Odrzywole – str. 22
 - ♦ Delegacja PSP na Westerplatte – str. 23
 - ♦ Spotkania z Mikołajem – str. 23
 - ♦ Kalendarz imprez w 2010 r. – str. 24

Zespół ludowy „Znad Drzewicki”

Urząd Gminy w Odrzywole/Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe Ziemi Odrzywolskiej

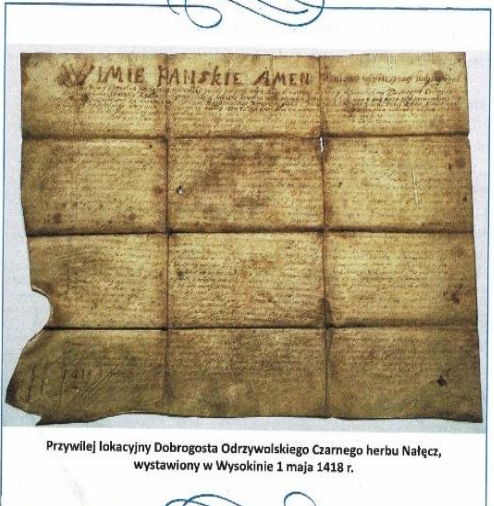
W NUMERZE: ♦ Dzieje Legionic – str. 3-6 ♦ Z kroniki parafialnej – str. 7 ♦ Jak powstała Izba Regionalna – str. 8-9 ♦ 15 lat działalności Zespołu Ludowego „Mateuski” – str. 10-12 ♦ Uroczysta Inauguracja Liceum Akademickiego Korpusu Kadetów w Lipinach – str. 13-18 ♦ W Odrzywole powstanie Mała Elektrownia Wodna, Modernizacja Remizy OSP w Kłonnie – str. 19 ♦ Budżet Gminy został przyjęty – str. 20 ♦ „Młodzież zapobiega pożarom” – str. 21 ♦ „Pan Bóg zażądał ofiary najwyższej” – 70 rocznica zbrodni katyńskiej w Gimnazjum im. Jana Pawła II w Odrzywole – str. 22 ♦ Z bibliotecznej półki – str. 23 ♦ Kalendarz imprez w 2010 r. – str. 24

Kościół parafialny pod wezwaniem św. Marii Magdaleny w Legionicach Małych (na podstawie ilustracji z 1881 roku).
 Rysunek Patrycji Jaworskiej, uczennicy klasy VI PSP w Myślakowicach

Urząd Gminy w Odrzywole/Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe Ziemi Odrzywolskiej

W NUMERZE: ♦ Słowo wstępne – str. 2 ♦ Historia Odrzywołu – str. 3 do 9 ♦ Opłis bitwy pod Ossą 1863 r. – str. 10 do 11 ♦ Odrzywole i okolice w okresie okupacji niemieckiej – str. 12 do 16 ♦ Powstanie „Błasku Odrzywól” – str. 16

Przywilej lokacyjny Dobrogościa Odrzywolskiego Czarnego herbu Nałęcz, wystawiony w Wysokinie 1 maja 1418 r.

Urząd Gminy w Odrzywole/Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe Ziemi Odrzywolskiej

W NUMERZE: ♦ Słowo wstępne – str. 2 ♦ Pochodzenie nazwiska – str. 3 ♦ Zapomniana kolekcja – str. 9 ♦ Znani i nieznan – str. 14 ♦ Ludwik Zychliński – str. 16 ♦ Wspomnienia o Janie Jasiewicz – str. 16 ♦ Ks. Jan Zleja – str. 19 ♦ Tajemnice z dawnych lat – str. 22 ♦ Mój region – str. 22 ♦ Wiersze Barbary Wojtarek i Stanisława Bartosa – str. 23 ♦ Kącik poetycki – str. 24

Płyta nagrobna Abrahama Mikołaja Odrzywolskiego z XVII wieku w kościele parafialnym w Odrzywole

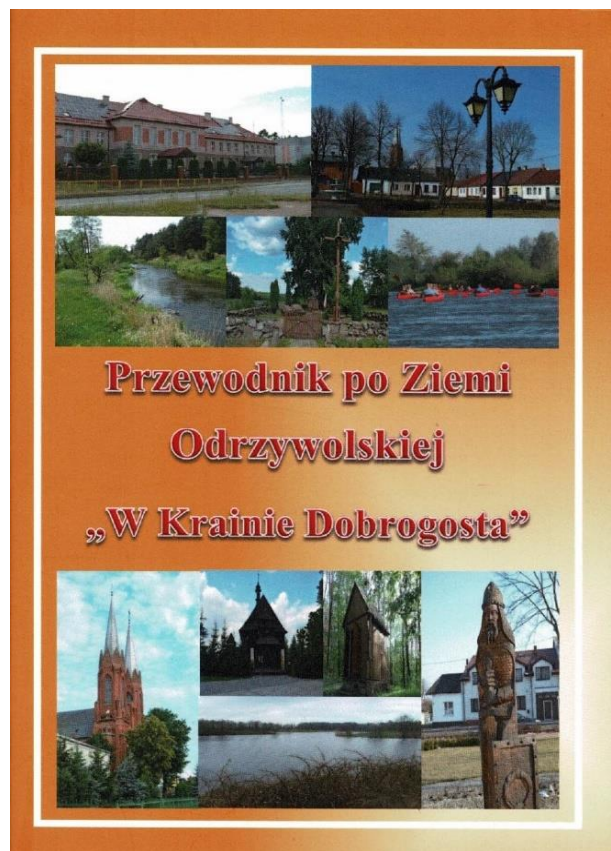
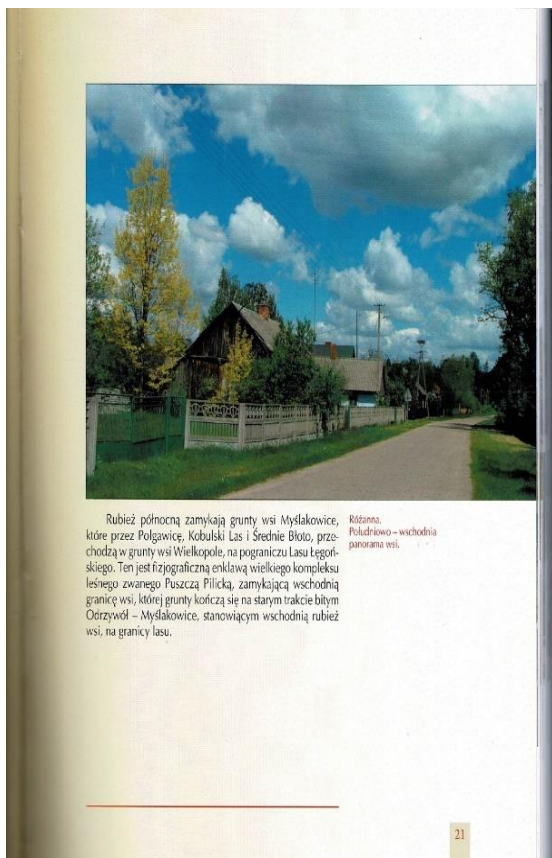
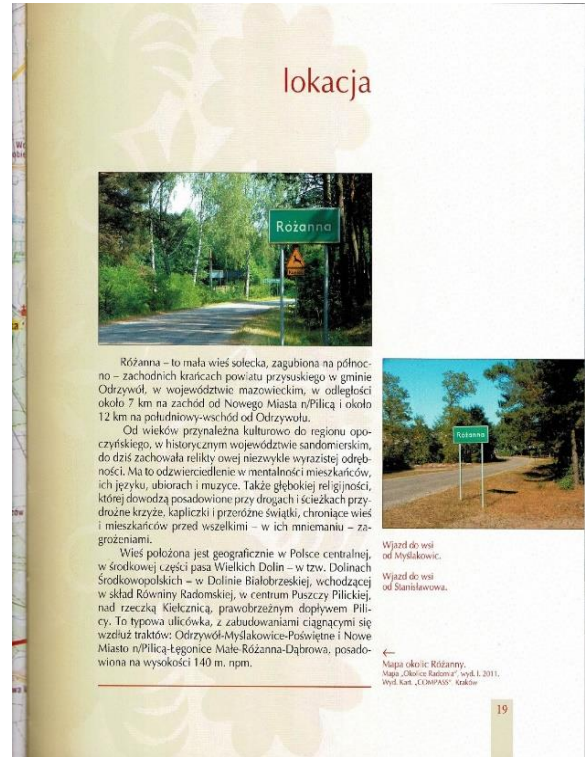
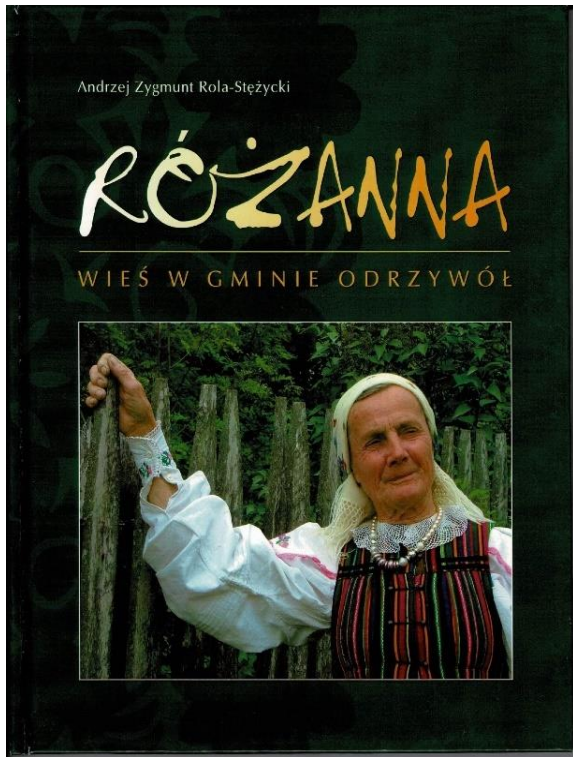
Urząd Gminy w Odrzywole/Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe Ziemi Odrzywolskiej

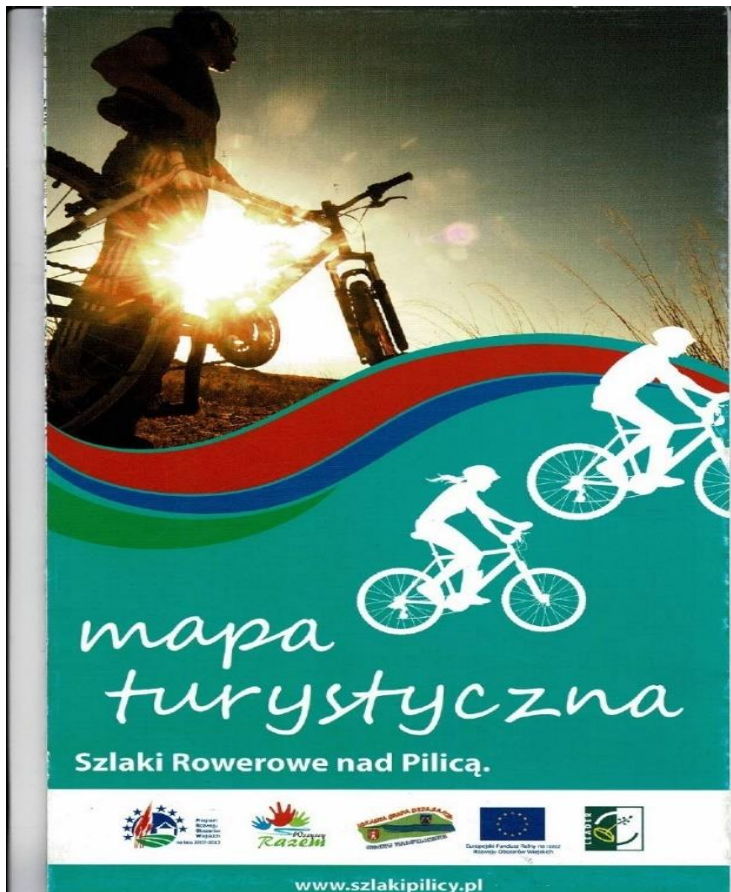
W NUMERZE: ♦ Słowo wstępne – str. 2 ♦ Słozryczce – str. 3 ♦ Kartki z dzieł obozu narodowego w powiecie opoczyńskim 1918-1939 – str. 6 ♦ Kronika parafialna – str. 8 ♦ Wspomnienia Ewy Sobczyk z 1939 r. – str. 10 ♦ Samotne mogiły i miejsca pamięci narodowej – str. 10 ♦ 75 rocznica powstania szkoły w Lipinach – str. 12 ♦ Helena Spoczynska – niezwykły dyrektor niezwykłej szkoły – str. 14 ♦ Nazwisko i jego znaczenie – str. 16 ♦ 25-lecie Samorządu Gminnego – str. 22 ♦ Wiersz Barbary Wojtarek – str. 23 ♦ Kącik poetycki – str. 24

Widok z rynku na uszkodzony odrzywolski kościół po pożarze w roku 1923

Leszek Piersiński pochodzący z Drzewicy tak opisuje ekcję drzewickich strażaków wezwanych do tego pożaru (wśród strażaków bohaterstwem wykazał się jego ojciec Bronisław, za co dostał zresztą, od Prezydenta Rzeczypospolitej Srebrny Krzyż za Dzielność i Odwagę). Planęły zabudowania ulicy wiodącej do Wysokina. Pożar postępował w kierunku kościoła znajdującego się przy tej ulicy i poważnie mu zagroził. Żeby dostać się w tamten rejon, trzeba było sforsować kilkudziesięciometrowy odcinek zionącej zarem ulicy. Konie w zaprzęgu wozu bojowego drzewickich strażaków w żaden sposób nie dały się sprówkować do takiego wyczerpu. Ale znaleziono na nie sposób. Nałożono im worki na głowy, obficie ziano wodą i przy pomocy bicia zmuszono do wejścia w niebezpieczną strefę.

Starosta u Prezydenta
więcej strona 4 i 5

ODRZYWÓŁ

Ks. Jan Zieja z Ossy „Sprawiedliwym” XX wieku

Wójt Gminy Odrzywół wraz z delegacją gminy Odrzywół uczestniczył w uroczystości wmurowania kamienia pamiątkowego poświęconego „Sprawiedliwym” XX wieku w Ogrodzie Sprawiedliwych w Warszawie.

Ogród Sprawiedliwych powstał w 2014r. w Warszawie na Woli. Opiekuje się nim Dom Społeczny z Historią (DSH). W ogrodzie tym na skwerze generała Jana Jura-Gorzechowskiego są sadzone drzewa pamięci wraz z ustawieniem symbolicznego obelisku kamienno, upamiętniającego tych Polaków, którzy w okresie okupacji niemieckiej i w okresie komunistycznym wystąpili w obronie godności ludzi, wojowników i sprawiedliwości. Na wniosek Komitetu Ogrodu Sprawiedliwych w 2016r. został uhonorowany „Sprawiedliwym” w osobach ks. Jana Zieja, rodaka ziemi odrzywolskiej, rtm. Witolda Pileckiego i Władysława Bartoszewskiego. W uroczystości wzięły udział rodziny „Sprawiedliwych”, kombatanci Armii Krajowej, przedstawiciele władz Warszawy i Kurii Metropolitalnej. Głosem uroczystości była też wiceambasador Izraela w Polsce i przedstawiciele innych ambasad.

Prof. Władysław Bartoszewski był w czasie okupacji członkiem Rady Pomocy Żydom „Żegota” powołanej przez władze Polskiego Państwa Podziemnego. Jego syn obecny na uroczystości powiedział publicznie, że jego ojciec nie pomagał Żydom w tych tragicznych czasach okupacji gdyż nie ks. Jan Zieja, Rotmistrz Witold Pilecki, żołnierz AK,

na wieniec ZWZ-AK odbierał od niego ks. Jan Zieja. Sama postać i życie ks. Jana Zieja z Ossy jest niezwykle trudne do streszczenia. Kapłan żyjący ewangelia, nauczał aby w więzniu i wrogu widzieć bliźniego. Uczył. Był kapłanem podczas wojny polsko-bolszewickiej i kapłanem KGAK w Warszawie. Współpracował z Radą Pomocy Żydom „Żegota”. Po wojnie zakładał parafie i jakokapłan na Ziemiach Odzyskanych, ucząc szacunku do ludności niemieckiej pozostałej szacunku do ludności niemieckiej pozostałej

szczęście na Pomorzu. Był jednym z założycieli Komitetu Obrony Robotników powstałego po wydarzeniach 1976r. Odwołując kłopoty emigracyjnych dokonały rodziny „Sprawiedliwych”. Ksiądz Aleksander Seniuk, rektor klasztoru Wzytek, następcą ks. Jana Zieja i ks. Jana Twardowskiego zapowiedział nakręcenie filmu o księdzu Zieju. Na jego kamieniu w Ogrodzie Sprawiedliwych wyryto słowa Janowi Zieja (1897 – 1991) księdzu, który zawsze, także w wojnach, trwał przy przykazaniu: „Nie zabijaj – nigdy nikogo”, uznaniem za „żywy dowód na łasność Boga”. W związku z 25-tą rocznicą śmierci księdza Jana, Gmina Odrzywół przygotowuje uroczystość poświęcenia jego pamięci.

Sobótki nad Pilicą i Drzewicką

Gmina Odrzywół od lat podtrzymuje tradycje ludowe. Tak jest i w tym roku.

W miniony weekend 25 i 26 czerwca na terenie gminy odbyły się dwie imprezy plenerowe.

W sobotę przy przeprawie promowej w Kolonii Mysłakowice odbyły się Sobótki nad Pilicą. Organizatorem była Dyrektor Szkoły w Mysłakowicach Pani Bożena Wloęgus i Wójt Gminy Marian Kmiecik. Z pieśniami i piosenkami ludowymi i obrzędowymi wystąpił szkolny zespół Mateuski. Nie zabrakło wspólnego śpiewania przez wszystkich uczestników imprezy.

Na koniec piękne wianki poświęcone przez ks. Proboszcza, a przygotowane przez dzieci i młodzież popłynęły bystrym nurtem rzeki Pilicy. Imprezę zakończyło ognisko z pieczonymi kiełbasami.

W niedzielę odbyła się druga impreza Sobótkowa w gminie Odrzywół. Tym razem na zielonych brzoźnych rzeki Drzewicki w miejscowości Celat. Organizatorem było Stowarzyszenie Wiejskiej Włoszyna i Celatna oraz Wójt Gminy.

Nie zabrakło puszczania wianków rzeką Drzewicką, ogniska i poczęstunku przygotowanego przez Stowarzyszenie. Imprezę zakończyła zabawa ludowa „na deskach”. W jej trakcie odbył się konkurs na najpiękniejszą przysiółkę opoczytą.

Starosta przysuski spotkał się z siatkarzem Jakubem Buckim. Więcej str. 3

ODRZYWÓŁ

Ułani ze Stowarzyszenia im. Wydzielonego Oddziału WP mjr Hubala przebywali w gminie Odrzywół

W dniu 1 maja b.r. do gminy Odrzywół dotarli rajd konny Stowarzyszenia „Hubalczyków”. 3-dniowy rajd rozpoczął się 30 kwietnia w Anielinie przy szczytach „Hubala”. W sobotę ułani dotarli poprzez Cotań i Białawy do Stanisławowa i rozbili oboz pod górą „Królowką”. Gości na czcze z dowódcą Markiem Maciejowskim przywitali Wójt Gminy Marian Kmiecak i Przewodnicząca Rady Samorządowej Sylwia Kwasińska. Wójt przyrzekał dla gości okoliczności pobytu oddziału „Hubala” w majątku Osca-Królowka w kwietniu 1940r. przybliżyć historię góry „Królowka” i zabrykowej kaplicy pod wozowaniem św. Marii Magdaleny. Pobył w Stanisławowie zakończył poczytanie grzechówką żołnierską i modlitwą w intencji obrońców ojczyzny.

Święto Konstytucji i Dzień Strażaka w Odrzywole

Tradycyjnie już Święto Konstytucji i Dzień Strażaka były obchodzone razem. Uroczystość rozpoczęła msza św. w kościele parafialnym, celebrowana przez ks. Proboszcza Józefa Jakubowicza. Msza święta była odprawiona w intencji ojczyzny i strażaków z gminy Odrzywół. Dalszą część uroczystości miała miejsce przed budynkiem Urzędu Gminy. Po uroczystym wstąpieniu flagi i oddaniu salwu tylnym narodowego wiązanki łowców przez pominionym ofiar II wojny światowej złożyli Starosta przysuski Marian Niemirski, Wójt Marian Kmiecak i Przewodniczący Rady Gminy Stanisław Gajdos. W drugiej części uroczystości zostały włączone dle straż-

aków odznaczania – przyznane przez Zarząd Województwa i Powiatowy Związek Ochotniczych Straży Pożarnych. Uchwałą Prezydium Zarządu Głównego Związku OSP „Złoty Znakom” Związku została uhonorowany druha Jerzy Maciejewski z OSP Odrzywół. Druha Jerzy Maciejewski jest wieloletnim członkiem OSP Odrzywół, w przeszłości pełnił liczne funkcje m.in. Prezesa Zarządu Gminnego OSP i Komendanta Gminnego OSP. Życząc dnia druhowi, w imieniu swoim, Starosta przysuskiego i gości złożył Wójt Marian Kmiecak. Uroczystość przygotował Wójt Marian Kmiecak i Komendant Gminny OSP druha Szymon Niemirski.

Gmina Odrzywół wznowi patrolowanie lasów

W dniu 11 maja b.r. doszło do dużego pożaru lasu na pograniczu gmin Odrzywół i Nowe Miasto koło miejscowości Głowa. Spłonęło ok. 6 ha lasu i poszycia leśnego. Przewidywana przyczyną pożaru było podpalenie. Okolce Głowa były już w ciągu ostatnich lat widownią kilku pożarów spowodowanych podpaleniami. W związku z sezonowym zagrożeniem pożarowym lasów leśnych gmina Odrzywół wznowi patrolowanie lasów. Gmina, podobnie jak w 2020r. zwróci się do Wojew. Obrony Terytorialnej o uruchomienie wesołych, zmotoryzowanych patroli. Do do Komendanta Powiatowego Policji zostanie skierowana prośba o podjęcie działań prewencyjnych poprzez m.in. dyżys karor nekwestionujących.

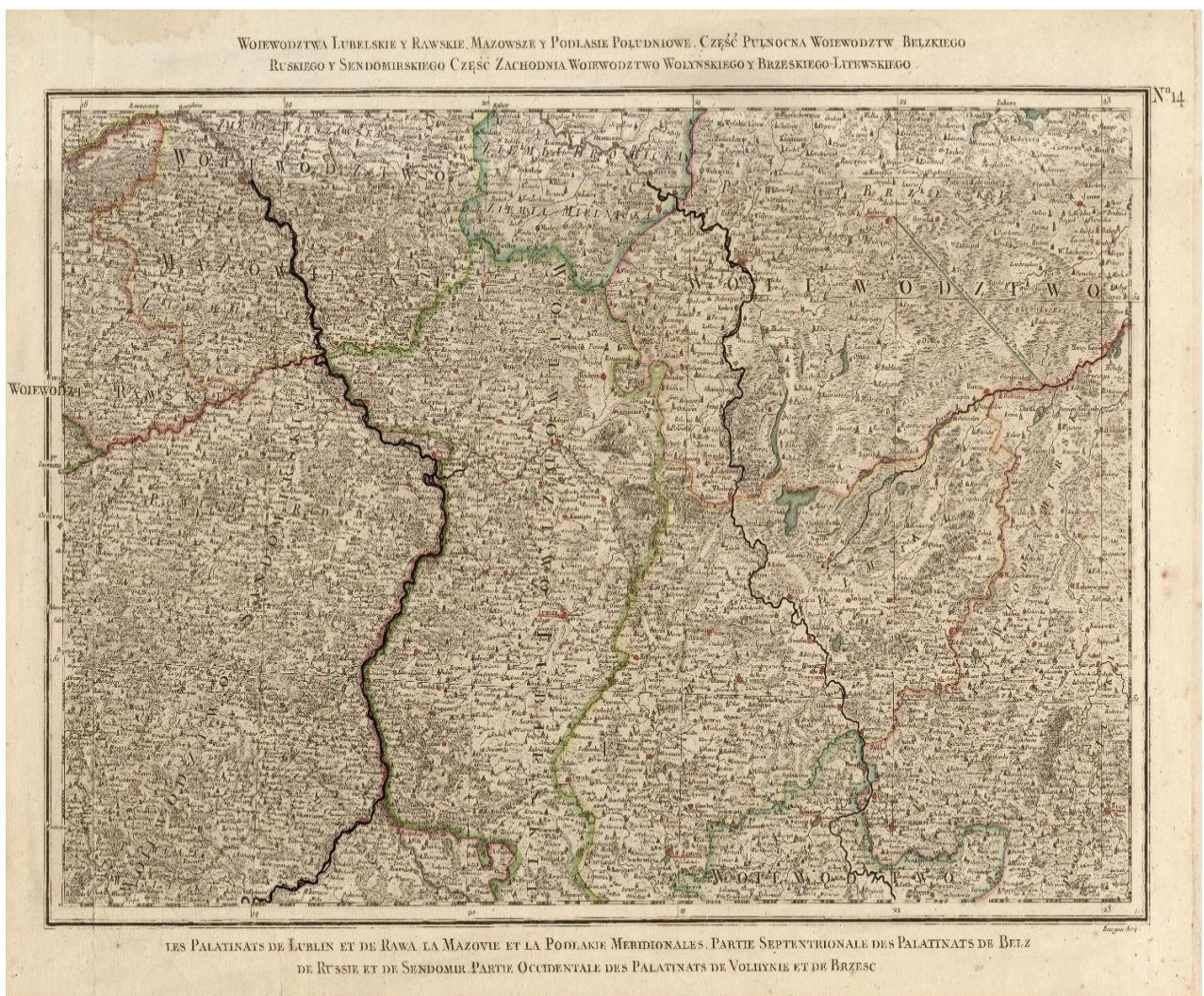

Ponowne otwarcie Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK)

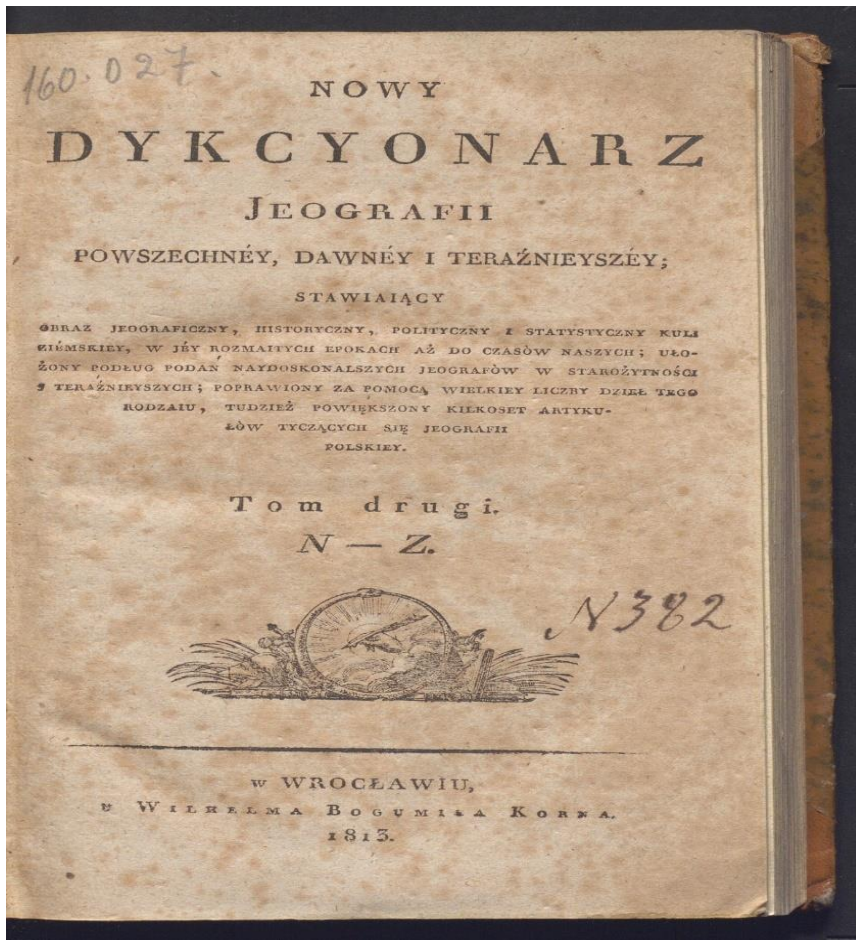
Z dniem 15 maja 2021r. wznowiona została działalność gminnego Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK) zlokalizowanego w Odrzywole przy ul. Radurskiej (stan gminnego składowiska odpadów w Odrzywole). PSZOK przyjmie odpady komunalne (z gospodarstw domowych) w każdy sobotę w godzinach od 8.00 do 12.00 (z wyjątkiem sobót przypadających tu dni świąteczne). Przypominamy, że norma, powino być przekazywanie odpadów dla firmy obsługującej gminę. Do PSZOK-u odpady komunalne mogą przekazywać właściciele posesji, którzy z obywatelskich przyczyn nie oddali odpadów w terminie ustalonym z firmą. Z PSZOK-u mogą korzystać tylko właściciele posesji, którzy złożyli deklarację podatkową. Odpadem komunalnym nie są, wszelkiego rodzaju odpady z działalności gospodarczej (budowlane, handlowe i inne) oraz z działalności rolniczej. Rolnicy rabuwający na nowe opony, folie, czy kapturki narowy i środki ochrony roślin w nowych opakowaniach, żądają powrotu przekazać sprzedawcy. Odpady przyjmowane są w PSZOK-u nieodpłatnie, po okazaniu dowodu wniesienia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi za ustalony okres rozliczeniowy oraz dokumentu i potwierdzonego licznikiem osoby dostarczającej odpady (dowodu osobistej, smowa jazdy itp.). Wszelkie informacje o pracy Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych w Odrzywole można uzyskać na miejscu od pracownika Punktu lub w Urzędzie Gminy w Odrzywole, tel. nr 12 161 48 87/66357 w 53.

XIV. Publikacje historyczne dt. Odrzywołu:

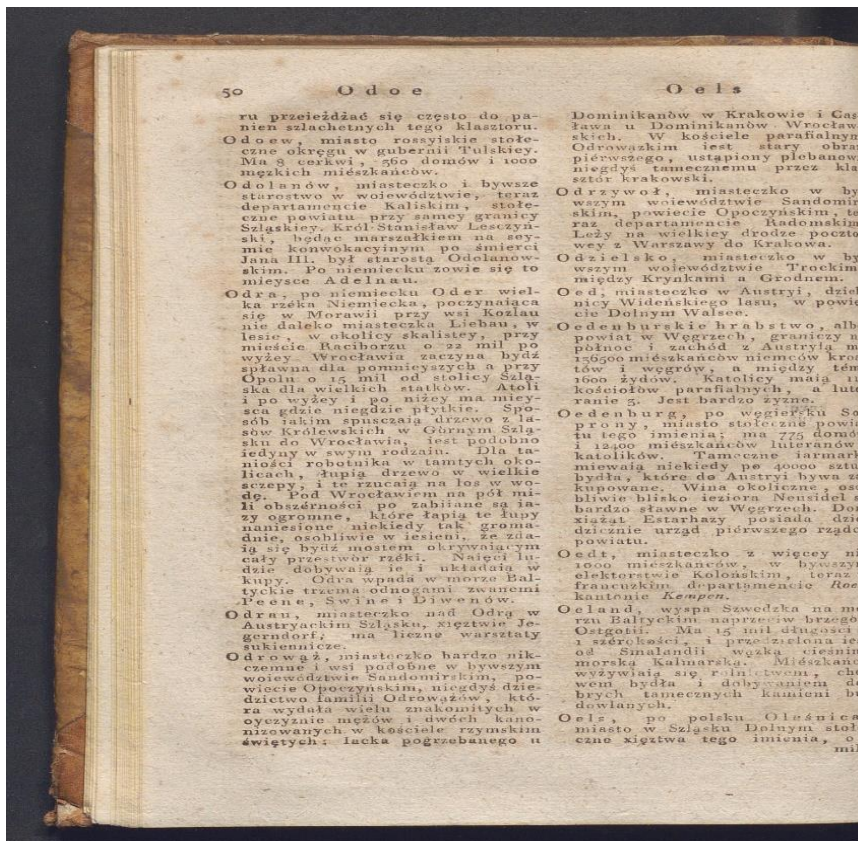
1. Francuska mapa historyczna 1772jpg z 1827r.
2. Angielska mapa 1831 roku jpg –
3. Nowy Dykcyonarz Jeografii – Tom drugi N-Z Wrocław 1813.
4. JEOGRAFIA KRÓLESTWA POLSKIEGO – Warszawa 1830r. – 103801417.jpg
5. Gazeta Korespondenta Warszawskiego i Zagranicznego Nr 89 – Warszawa 19 kwietnia 1827r. -01-DPI300jpg
6. Lista imienna dt. Utworzenia rachunku - Rachonek z 31 grudnia 1827. – 1827.bmp i 1 1839 AGAD Warszawa.bmp
7. Kommissya Woiwodzka Województwa Sandomierskiego – Radom 22 sierpnia 1830r. – 1830AgD Warszawa.bmp
8. Gazeta Rolnicza Przemysłowa i Handlowa Nr 15 z 1853r. – 1-DPI300.jpg
9. Kalendarz Warszawski Popularno-naukowy na rok przestępny z 1852r. – 0001.jpg 0024.jp – wykaz jarmarków
10. Warszawska Gazeta Policyjna Nr 176 z 13 czerwca 1858r. – informacja o pożarze w Odrzywole – 1-DPI300.jpg

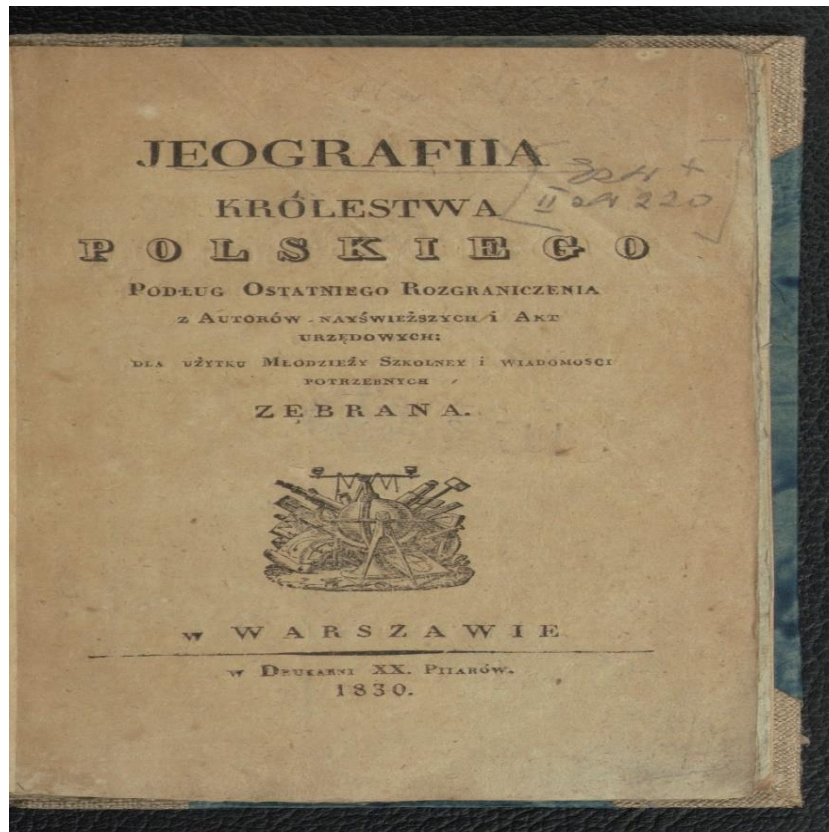

Publikacja nr 1-Francuska mapa historyczna 1772jpg z 1827r. z zaznaczeniem miasta Odrzywól

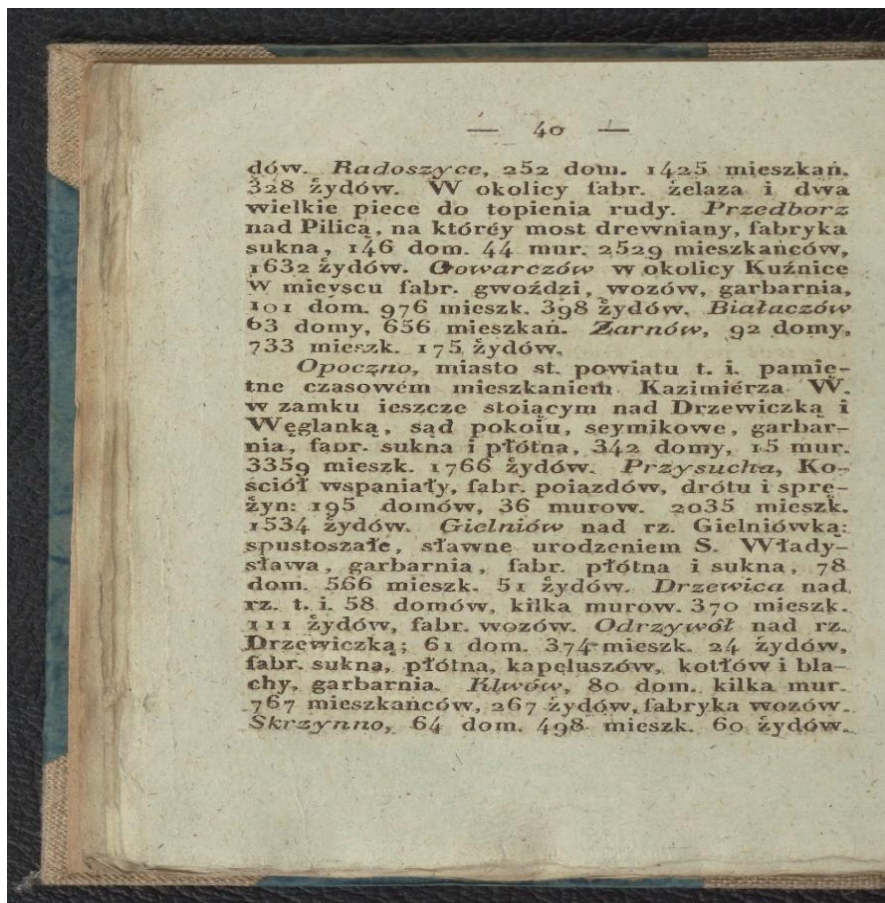

Publikacja nr 3 Nowy Dykcyonarz Jeografii – Tom drugi N-Z Wrocław 1813

Publikacja nr 4 - JEOGRAFIA KRÓLESTWA POLSKIEGO – Warszawa 1830r. – 103801417.jpg

№ 89

GAZETA KORRESPONDENTA WARSZAWSKIEGO I ZAGRANICZNEGO

Z WARSZAWY D. 19 KWIETNIA 1827 R. we CZWARTEK.

KRÓLESTWO POLSKIE.
z Warszawy

R A C H U N E K.

Przychodu i Rozchodu Kasy Towarzystwa Dobroczynności.

P r z y c h ó d.

	zł.	gr.
Remanentem z r. 1825 pozostało w kasie i po wydziałach	19831	7
<i>W ciągu roku 1826 wpłynęło.</i>		
I. W skutek Najwyższej woli Najjaśniejszego Alexandra Cesarza i Króla.		
a) na zwrot forszusowanych zł. 18000 opłacono rat 10	3750	8
b) na zwrot forszusowanej pensji emerytalnej	1406	8
II. W skutek postanowień rządu.		
a) z kontroli Skarbowej kar sądowych za lata 1824 i 1825 zł. 9739 gr. 13.		
b) z Kasy głów: Woiew. Mazow: w zamian za do-		

chód z kar istrofów za r. 1825 zł. 13000		
c) w zamian za dochód za 1sze trzy kwartały 1826 r. zł. 9750.		
d) z Klasy Loteryi 28 i 29 zł. 30000	Razem	62489 13
III. z procentów od kapitałów na fundusz towarzystwa zapisanych oraz od sum w gotowiznie wypożyczonych	8000	
IV. z ofiar dobrowolnych	14229	11
V. z sklepu ubogich, procentu od sum zebranych za sprzedane fanty prywatne	223	5
VI. z rękodzielni domowej	5952	4
VII. za komorne i wynajęcie teatru w domu instytutu	1679	20
VIII. zwrot pieniędzy poprzednio awansowanych	180	
IX. zebrane na zaprowadzenie Zupy Rumfortskiej	1879	10
X. z dochodów extraordinarynych	1508	11
Ogół przychodu	121139	26

Publikacja nr 5 - Gazeta Korespondenta Warszawskiego i Zagranicznego Nr 89 - Warszawa 19 kwietnia 1827r. -01-DPI300jpg

— 772 —

Gdy przez śmierć Franciszki z Zarem-bów Mielewskiej, współwłaścicielki nieruchomości tu w Warszawie przy Ulicy Zielonej pod Ncem 1424 położonej, w d. 25 Kwietnia 1826 r. nastąpiła, spadek się otworzył, przeto w myśl art: 127 i następnych prawa seymowego o hypotekach, wyznacza się termin względem przepisania współwłasności pomienionej nieruchomości na dzień 20 Lipca 1827 roku, na godzinę 10 przed południem w Kancelaryi hypotecznej Wdztwa Mazowieckiego. Warszawa d. 11 Lipca 1826 roku.
Rejent Wdztwa Mazowieckiego Ostrowski.

Gdy przez śmierć Jana Müller współwłaściciela possessyi Nr: 2163 w Warszawie położonej, w dniu 14 Września 1825 roku nastąpiła, spadek się otworzył, przeto w myśl art: 127 i następnych prawa seymowego o hypotekach z roku 1818, względem przepisania współwłasności wyżej rzeczonyj possessyi wyznacza się termin na dzień 31 Października 1827 r. na godzinę 10 przed południem w kancelaryi hypotecznej Woiewództwa Mazowieckiego.
Warszawa d. 24 Października 1826 r.
Rejent Wdztwa Mazowieckiego Ostrowski.

innych dowiedzieć się można u tegoż Rejenta.
Działo się w Radomiu d. 10 Kwietnia 1827 roku.
Antoni Stobiecki Komornik

Komornik Sądowy uwiadomia publiczność że dobra Sworzyce z przyległościami Radonia i Grabkow w Peie Konieckim, Obwodzie Opoczyńskim Wdztwie Sandomierskiem leżące, w dniu dwudziestym pierwszego Maja r. b. o godzinie 10 z rana w trzyletnią od dnia 24 Czerwca r. b. początek biorącą dzierżawę, przez publiczną licytacją przed W. Kraszkowskim Rejentem Powiatu Opoczyńskiego i Konieckiego, w mieście Opocznie Urząd swoj sprawującym w tego Kancelaryi w tymże Mieście wypuszczone zostaną, cena rocznej dzierżawy od której licytacja zaczynać się będzie wynosi Złp: 3000. O innych warunkach u Rejenta wyżej wspomnianego dowiedzieć się można.
Radom dnia 10 Kwietnia 1827 roku
Antoni Stobiecki Komornik

Komornik przy Trybunale Cywilnym Izdy Instancyi Wdztwa Plockiego. Zawiadamia niniejszym publiczność iż wieś Wólka Kikolska i Wólka Grabowa w Gminie Nasielskiej parafii Pomichowski Obwodzie i Woiewództwa Plockim położona, w trzyletnią possessyą dzierżawną od dnia 24 Czerwca r. b. w terminie dnia 21 Maja r. b. przed Rejentem Obwodu Plockiego W. Janem Sadkowskim w mieście Płońsku z Urzędu swego zamieszkałym od godziny 12 z południa, wicęcy dającym przez publiczną licytacją pod warunkami na ten cel przepisanemi każdą z pretendentów w Kancelaryi Rejenta przyrzec może, wypuszczone zostaną. Licytacja od Summy Złp: 500 iako opłacane, z tych nieruchomości dla Dominium Nasielsk i należącego rocznego czynszu zaczynać się będzie.
Nasielsk dnia 23 Marca 1827 roku.
Franciszek Siniarski Komornik.

DODATEK

Kom. Przewodzący

WOIEWODZTWO SANDOMIERSKIE

Obwód Procayński
Miasto Procaywice.
Rok *1827*

RACHONEK

Wszelkiego Przychodu i Wydatku tak funduszów Gmianych
iako też i Przechodnich, oraz Depozytowych Kassy
Ekonomiczney Miasta *Procaywice*
za czas od 1go Stycznia do 31 Grudnia *1827* Roku

*Ułożony przez utrzymującego Kassy *Janusza Radziwiłła*
w Procaywice dnia *10* Miesiąca *Grudnia* Roku *1827**

Hasełnek obecny przewidziany w Biórze
Komisyyi Województwa Sandomierskiego
w Radomiu dnia *19* Miesiąca *1828*.
Roku, iako zgodny w rachubie i
dowodami (coprzed tym oddzielnym Pro-
tokółem obitych) poświadczam.

RACHMISTRZ
Radziwiłł

P O R O W N A N I E

	Złote	
Przychod wynosi	754	10
Rozchod detto	754	10

Rokowy wydatek odpowiadający Dochodowi

Kommissya Woiewódzka
Woiewództwa Sandomierskiego

Niniejszy Etat dla Kassy Ekonomiczney Miasta *Procaywice*
obejmujący Przychodu Złotych polskich *Siedmiu i trzynastu*
całkowity summa — Rozchodu tyleż zatwierdza na lata *1829/30*
w Radomiu dnia *22* Miesiąca *Sierpnia* 1830 R.

za Prezes-Kommissyi Woiewódzkiej.

M. Radziwiłł

Sekretarz Jeneralny
M. Radziwiłł

22

100

Do Państwa

Ogólne zebranie wszelkich funduszów

	str.	gr.
1. Strona 19. z funduszów Gminnych Remanent wynosi	"	"
2. " 16. Sponyła, wkapie pnażduic, ce wiz czynia,	2	4.
Powinno być wize ostatniego Gubnia w Ogole.		
Remanent ten pnażduic viz	2	4.
1. Strona 20. w Cenzusach pny kapie pnażduic pnażduic	"	"
2 - " 4. w Kapitulach	"	"
3 - " w Gotowiznie	2	4.
Summa iaki wyżej	2	4.

Wzietności niniejszego Rachunku postug
Kwazy kapowizet kawiadexa.

w Odrzywole Dnia 16. Sierpnia 1829 roku

Urząd Municipalny

za Rachunek
W. Malowiznie

J. S. S. S.
J. S. S. S.

N. Waszkiewicz Zawiesz XXX.

Dziś się co
odstąpi do Ga-
zety Codzien-
nej.

GAZETA ROLNICZA

WARSZAWA
dnia 17
Kwietnia.

Nr 15. PRZEMYSŁOWA I HANDLOWA. 1853.

SPIS PRZEMYSŁOWY: Próba maszyn rolniczych S. Lilpopy. — *Rośliny:* Gospodarstwo trzech i pięciopolewe (ciąg dalszy), przez Feliksa Brodzkiego. — Do obywateli, przez B. Z. z Paltuskiego. — *Korespondencja:* 1. sposób na wyru-
bienie wólów przez A. z Buzan. — 2. Otrudnościach w katektowaniu się w cukrowakwie. — *Wychów Zwierząt*
Domowych: Kofowarsna u owies (dokonczanie). — *Instalator:* 3 lasach guberni Wołyńskiej przez A. Potulka u-
K i s g. (Dokończenie). — *Formalność:* — *Literatura:* Agencjonarzy. — *Wiadomości Handlowe:*
Sprzedaż bobru. — Średnie ceny żywności ostatnich targach Warszawy i Pragi. — Kurs Giełdy Warszawskiej i Berlińskiej.

PROBA MASZYN ROLNICZYCH S. LILPOPA.

Dnia 14 b. m. w przytomności J.W. Kuratora Okręgu Naukowego Warszawskiego, odbyła się na folwarku *Wawrzyszew*, próba maszyn rolniczych, przez p. St. Lilpopy, tak z wystawy Londyńskiej jak i u celnych zagranicznych przemysłowców w zakupionych, a między innymi młocznik z wystawy, młynka do czyszczenia zboża Vajchona, plugów Dombasla amerykańskiego i bron rozkładającego. Młocznikowi przetrwała siła dwóch koni poruszany i z mierzwią cieżką dmuchająca, szczególniejszą zwróciła uwagę. Młynek Vajchona oddzielający rozmaite ziarna złożyło zanieczyszczające, zadziwia prostota i dołwipem składu, zaś co do plugów, jakkolwiek Dombalowski niezaprzeczone pierwiastkowo otrzymał, to jednak typ naszego Marymontskiego pluga, nader zwycięsko z nim rywalizował. Inspektor Gosp. Wiejsk., zawołany agronom Kosiński, sam kierował lekkim plugiem amerykańskim i dowodził, jak dalece plug ten, sila jednego konia poruszony, w danych warunkach pożytecznym być może.

ROLNICTWO.

Gospodarstwo trzechpolewe i pięciopolewe.

przez
FELIKSA BRODZKIEGO.
(Dalszy ciąg.)

Przypuszczam, że połowa pszenicy siewana jest na świeżym nawożeniu, a druga na trzecieletnim; że po pszenicy pole którego był podłożony nawóz, siewie się jęczmień z koniczyzną (rozumiejąc że i gospodarze trzech-polewego systematu czują wagę i użyteczność tej rośliny), druga zaś połowa pszenicy obsiana owsemem, ze pszenicy następną uprawiają w świeżym nawożu, po których w ugorze siewie się groch, reszta żytnisko 1 i 2 klasy posiane owsem; grunt zaś po żytniu klasy 3ej zasiany lub nie; w pierwszym razie z natury słaby nawożem nie zasilany, nie może pokryć kosztów wysewaw, orki i sprzętu, w drugim (co lepsze) przyczyni choć chudego pastwiska i przyszły zbiór żyta uda się lepszy. Ze na powyższym folwarku

utrzymuje się owiec sztuk 470, wołów roboczych sztuk 16, koni 10, nadto rogacizny sztuk 44; że obok gruntu ornego, folwark rzeczony mieści w sobie łąk morg 60 i pastwiska morg 40, że przy sprzątnionym zimośnie, koniecznym i zużytych w miejscu kartoflach, powyż wyrażony inwentarz przetrzymować potrafi. Przystępny teraz do obliczenia plodów otrzymać się mogących w takim gospodarstwie, znajdziemy:

Z 183 morgów pszenicy na świeżym nawożeniu z morgi kop 6=99 z kopy korey 1½=123½ korey; z 16½ morgów pszenicy po koniczyźnie z morgi kop 5=52½ z kopy kor. 1½=102½ razem 226½; z 57 morg żyta bez nawożu z morgi kop 2=184 z kopy kor. 1½=201, z 103 morga jęczmienia po pszenicy, z morgi kop 3=49½ z kopy kor. 2=100 z 16½ morgów owsa po pszenicy, z morgi kop 3=49½ z kopy kor. 3=150; z 21½ morg owsa po żytniu na gnojnem z morgi kop 1½=32, z kopy kor. 3½=80. Razem kop 446½, korey 927.

Z 20 morg kartofli na świeżym nawożeniu, z morgi korey 50=1000, z których dla ludzi odtrącić potrzeba morg 5, pozostała 750, na miejscową potrzebę i odsadzone 250, pozostanie dla inwentarza 500.

Mamy jeszcze wprowadzić w pole jarzynnym żytniska klasy 3ej morgów 2½, lecz odwołuję się do pana, w zwołaniu, czy i z gruntu takiej klasy nie zastłonego nawozem, mieli co w zysku po odtrąceniu nasienia i kosztów sprzętu? Tu już kończą się produkty otrzymane z ozimego i jarego pola. Pozostaje obliczyć z ugoru.

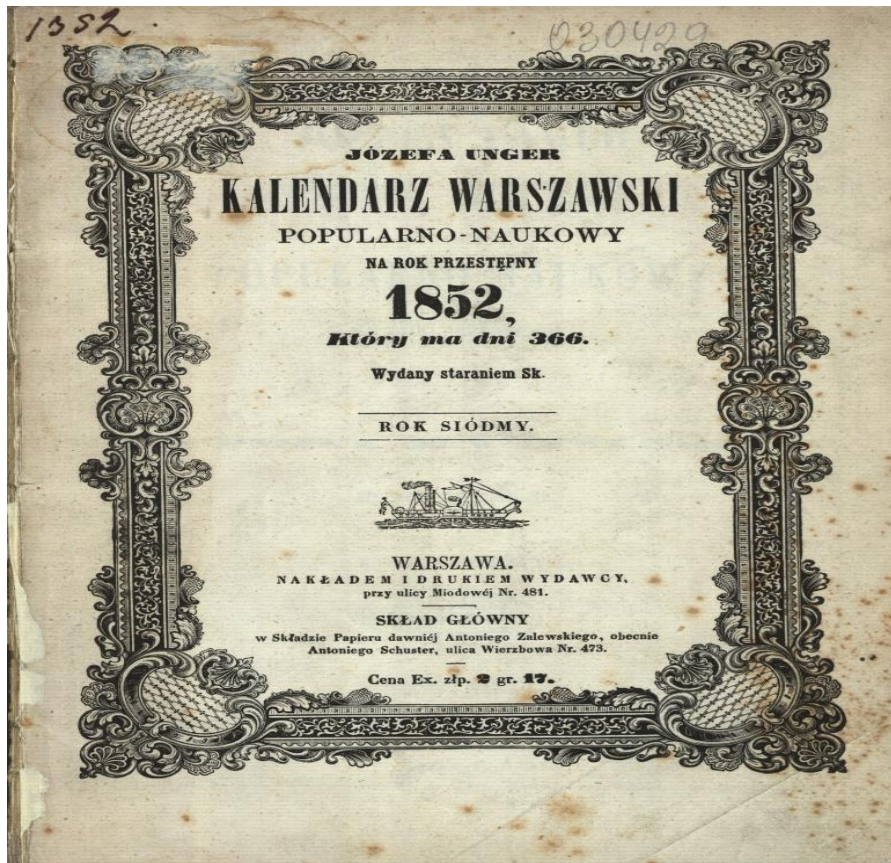
Z 163 morg grochu po kartoflach, z morgi fur 4=80 (1); reszta ugoru pozostaje na pastwisko dla owiec, a opierając się na powyższe świadectwo, że w naszym gospodarstwie męzów, i na doświadczeniu praktycznych gospodarzy, przyjmujemy, że:

Na 1 morgu gruntu klasy 3ej żytniego, utrzymać można owiec sztuk 4; na jednej morgu gruntu żytniego tej i 2ej klasy po sztuk 8; na jednej

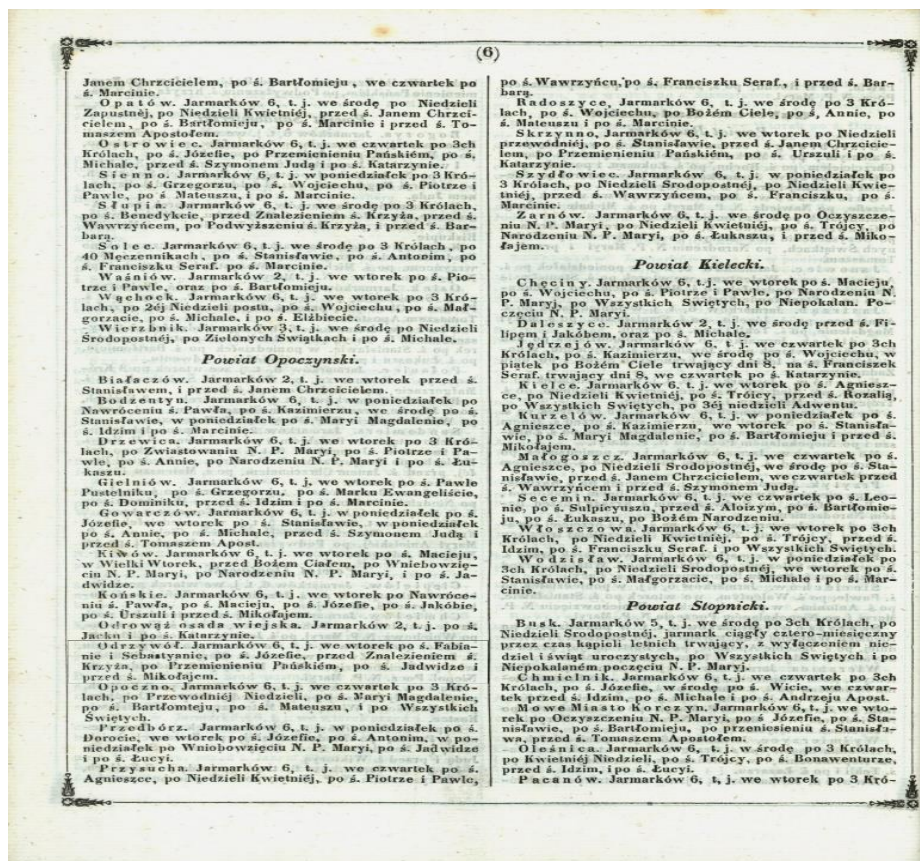
(1) Grochu z fary korey 2 równe 160 zaliczone w summie korey zboża.

Publikacja nr 8 - Gazeta Rolnicza Przemysłowa i Handlowa Nr 15 z 1853r. - 1-DPI300.jpg - wykaz jarmarków krajowych, w tym w Odrzywole

(6)	
Janem Chrzcicielem, po ś. Bartłomieju, w czwartek po ś. Marcynie.	po ś. Wawrzyńcu, po ś. Franciszku Seraf., i przed ś. Barbary.
Opaliów, Jarmarków 6, t. j. w środę po Niedzieli Zapustnej, po Niedzieli Kwietniowej, przed ś. Janem Chrzcicielem, po ś. Bartłomieju, po ś. Marcynie i przed ś. Tomaszem Apostołem.	Radoszyce, Jarmarków 6, t. j. w środę po 3 Królach, po ś. Wojciechu, po Bożem Ciele, po ś. Annie, po ś. Mateuszu i po ś. Marcinie.
Ostrówiec, Jarmarków 6, t. j. w czwartek po 3ch Królach, po ś. Józefie, po Przemienieniu Pańskim, po ś. Michale, przed ś. Szymonem Judą i po ś. Katarzynie.	Skrzynno, Jarmarków 6, t. j. w wtorek po Niedzieli przewodniej, po ś. Stanisławie, przed ś. Janem Chrzcicielem, po Przemienieniu Pańskim, po ś. Urszuli i po ś. Katarzynie.
Siennów, Jarmarków 6, t. j. w poniedziałek po 3 Królach, po ś. Grzegorz, po ś. Wojciechu, po ś. Piotrze i Pawle, po ś. Mateuszu, i po ś. Marcynie.	Szydłowiec, Jarmarków 6, t. j. w poniedziałek po 3 Królach, po Niedzieli Środopostnej, po Niedzieli Kwietniowej, przed ś. Wawrzyńcem, po ś. Franciszku, po ś. Marcynie.
Supisz, Jarmarków 6, t. j. w środę po 3 Królach, po ś. Benedykcie, przed Znalezieniem ś. Krzyża, przed ś. Wawrzyńcem, po Podwyższeniu ś. Krzyża, i przed ś. Barbary.	Żanów, Jarmarków 6, t. j. w środę po Oczyszczeniu N. P. Maryi, po Niedzieli Kwietniowej, po Narodzeniu N. P. Maryi, po ś. Łukaszu, i przed ś. Mikołajem.
Sołec, Jarmarków 6, t. j. w środę po 3 Królach, po 40 Męczennikach, po ś. Stanisławie, po ś. Antonim, po ś. Franciszku Seraf., po ś. Marcynie.	Powiat Kielecki.
Ważniów, Jarmarków 2, t. j. w wtorek po ś. Piotrze i Pawle, oraz po ś. Bartłomieju.	Checin, Jarmarków 6, t. j. w wtorek po ś. Macieju, po ś. Wojciechu, po ś. Marcinie, po Narodzeniu N. P. Maryi, po Wszystkich Świętych, po Niepokalan. Poczęciu N. P. Maryi.
Wgłoczek, Jarmarków 6, t. j. w wtorek po 3 Królach, po 2ej Niedzieli postu, po ś. Wojciechu, po ś. Małgorzacie, po ś. Michale, i po ś. Elżbiecie.	Daleszyce, Jarmarków 2, t. j. w środę przed ś. Filipem i Jakóbem, oraz po ś. Michale.
Wierzbik, Jarmarków 3, t. j. w środę po Niedzieli Środopostnej, po Zielonych Świątkach i po ś. Michale.	Jędrzejów, Jarmarków 6, t. j. w czwartek po 3ch Królach, po ś. Kazimierzu, w środę po ś. Wojciechu, w piątek po Bożem Ciele trwający dni 8, na ś. Franciszku Seraf. trwający dni 8, w czwartek po ś. Katarzynie.
Powiat Opoczyński.	Kielce, Jarmarków 6, t. j. w wtorek po ś. Agnieszce, po Niedzieli Kwietniowej, po ś. Trójcy, przed ś. Rozalią, po Wszystkich Świętych, po 3ej niedzieli Adwentu.
Biafiszów, Jarmarków 2, t. j. w wtorek przed ś. Stanisławem, i przed ś. Janem Chrzcicielem.	Kielce, Jarmarków 6, t. j. w poniedziałek po ś. Agnieszce, po ś. Kazimierzu, w wtorek po ś. Stanisławie, po ś. Maryi Magdalenie, po ś. Bartłomieju i przed ś. Mikołajem.
Budzentyń, Jarmarków 6, t. j. w poniedziałek po Nawróceniu ś. Pawła, po ś. Kazimierzu, w środę po ś. Stanisławie, w poniedziałek po ś. Maryi Magdalenie, po ś. Idzim i po ś. Marcynie.	Małogoszcz, Jarmarków 6, t. j. w czwartek po ś. Agnieszce, po Niedzieli Środopostnej, w środę po ś. Stanisławie, przed ś. Janem Chrzcicielem, w czwartek przed ś. Wawrzyńcem i przed ś. Szymonem Judą.
Drzewica, Jarmarków 6, t. j. w wtorek po 3 Królach, po Zwiastowaniu N. P. Maryi, po ś. Piotrze i Pawle, po ś. Annie, po Narodzeniu N. P. Maryi i po ś. Łukaszu.	Secemin, Jarmarków 6, t. j. w czwartek po ś. Leonie, po ś. Sulpicjuszu, przed ś. Alojzym, po ś. Bartłomieju, po ś. Łukaszu, po Bożem Narodzeniu.
Gielniów, Jarmarków 6, t. j. w wtorek po ś. Pawle Pustelniku, po ś. Grzegorz, po ś. Marku Ewangeliste, po ś. Dominiku, przed ś. Idzim i po ś. Marcynie.	Włoszczowa, Jarmarków 6, t. j. w wtorek po 3ch Królach, po ś. Franciszku Seraf. i po Wszystkich Świętych.
Gowarczów, Jarmarków 6, t. j. w poniedziałek po ś. Józefie, w wtorek po ś. Stanisławie, w poniedziałek po ś. Annie, po ś. Michale, przed ś. Szymonem Judą i przed ś. Tomaszem Apost.	Wodzisław, Jarmarków 6, t. j. w poniedziałek po 3ch Królach, po Niedzieli Środopostnej, w wtorek po ś. Stanisławie, po ś. Małgorzacie, po ś. Michale i po ś. Marcynie.
Kiszów, Jarmarków 6, t. j. w wtorek po ś. Macieju, w Wielki Wtorek, przed Bożem Ciałem, po Wniebowstąpieniu N. P. Maryi, po Narodzeniu N. P. Maryi, i po ś. Jędrzejcu.	Powiat Stopnicki.
Końskie, Jarmarków 6, t. j. w wtorek po Nawróceniu ś. Pawła, po ś. Macieju, po ś. Józefie, po ś. Jakóbie, po ś. Urszuli i przed ś. Mikołajem.	Busk, Jarmarków 5, t. j. w środę po 3ch Królach, po Niedzieli Środopostnej, jarmark, ciągły czteronastoczny przez czas kapieli letnich trwający, z wyłączeniem niedziel i świąt uroczystych, po Wszystkich Świętych i po Niepokalanem poczęciu N. P. Maryi.
Odrzywole, Jarmarków 6, t. j. w wtorek po ś. Fabianie i Sebastianie, po ś. Józefie, przed Znalezieniem ś. Krzyża, po Przemienieniu Pańskim, po ś. Judwidze i przed ś. Mikołajem.	Chmielnik, Jarmarków 6, t. j. w czwartek po 3ch Królach, po ś. Józefie, w środę po ś. Wicie, w czwartek przed ś. Idzim, po ś. Michale i po ś. Andrzeju Apost.
Opoczno, Jarmarków 6, t. j. w czwartek po 3 Królach, po Przewodniej Niedzieli, po ś. Maryi Magdalenie, po ś. Bartłomieju, po ś. Mateuszu, i po Wszystkich Świętych.	Chmielnik, Jarmarków 6, t. j. w wtorek po Oczyszczeniu N. P. Maryi, po ś. Józefie, po ś. Stanisławie, po ś. Bartłomieju, po przeniesieniu ś. Stanisława, przed ś. Antonim, w Jarmarków 6, t. j. w wtorek po Oczyszczeniu N. P. Maryi, po ś. Józefie, po ś. Stanisławie, po Niedzieli Kwietniowej, po ś. Trójcy, po ś. Bonawenturze, przed ś. Idzim, i po ś. Eucyi.
Przedbórz, Jarmarków 6, t. j. w poniedziałek po ś. Dorocie, w wtorek po ś. Józefie, po ś. Antonim, w poniedziałek po Wniebowstąpieniu N. P. Maryi, po ś. Judwidze i po ś. Eucyi.	Pacanów, Jarmarków 6, t. j. w wtorek po 3 Królach, po Wszystkich Świętych, po ś. Trójcy, po ś. Bonawenturze, przed ś. Idzim, i po ś. Eucyi.
Przytucho, Jarmarków 6, t. j. w czwartek po ś. Agnieszce, po Niedzieli Kwietniowej, po ś. Piotrze i Pawle,	

Publikacja nr 9 - Kalendarz Warszawski Popularno-naukowy na rok przestępny z 1852r. - 0001.jpg

Zaprasza się niniejszem wszystkich miłośników gospodarstwa i posiadaczy celującego bydła, koni, owiec i swini krajowych, aby na te pierwszą wystawę w Tarnowie, takowe przyprawdzać raczyli i wszelkimi sposobami przyczynić się starali, aby ta instytucja, która wszędzie w Europie tak skuteczną się okazała, i u nas trwale zaprowadzoną być mogła.

We Lwowie d. 29 marca 1853 r.

L. Sapieha Krasicki.

— Piszą z Krakowa: kiedy u nas wszystko śniegiem i lodem jest pokryte, kiedy dotąd żadnego śladu wegetacji nie widać, na Ukrainie i Podolu rossyjskim, najpiękniejsze pogody i ciepła od początku marca panują. Przed kilką dniami odebrały list z okolic Tulczyzna, zawiera między innemi: „Bardzo tego roku wiosna wczesna u nas, już od dawna *Arctostaphylos* w gruncie kwitną, fiołków, bez mirty, hyacynty w paczkach, wszystkie krzewy i okryte liśćmi, siewy wiosenne w połowie ukonczone.”

— W korespondencji Gazety Rolniczej w Brandeburgii wychożącej, zostało doniesione, iż kilku gospodarzy tamtejszych, na gnojnym życiu, maku i rzepaku, zasiewało z wiosny marchew, która bez żadnej szkody zasianego ziarna, przysposobiła wiele paszy dla inwentarza. Nadto donoszą korespondenci, iż marchew ta w jakiejś tylko części w jesieni wykopana została, a reszta bez żadnej szkody pozostała w gruncie przez całą zimę. Nadmienają jednak, że z powodu zbyt łagodnej zimy, wypadku tego, żeby marchew w gruncie przezimować mogła, za zasadę stałą przyjmować nie można, ale że przedsiębiorca dalsze próby, o czem doniesie nicomieszkają, i w tym celu zasiew marchwi maniejszą skalę (gdź w Niemczech na kilkunastu morgach próbe tę przedsiębrano), i u nas może znaleźć zastosowanie, i dla tego sądzimy, że doniesienie to i przez naszych ziemian pod doświadczenie wzięte zostanie.

LITERATURA AGRONOMICZNA.

Z pism rolnictwa wyłącznie w Cesarstwie poświęconych, dwa największe mają powodzenie, mianowicie *Prace (Trudy)* Cesarzowskiego Towarzystwa Ekonomicznego i *Gazeta Rolnicza (Ziemielsko-gazet)*, wydawane w Petersburgu. O gazecie tej podajemy teraz trzeciową wiadomość. Dawniej donieśliśmy już, że wydawcą jej jest pan Zablocki. Pismo to odznacza się doбором artykułów, dążnościami postępowymi, rozszerzeniem

sposobów ile można praktycznych, i poglądem bardzo wielostronnym na przedmioty swego wydawnictwa. Wymienimy tu główne działy z jakich się składa program gazety rossyjskiej: część urzędowa, oprócz postanowień rządowych podaje sprawozdania o czynnościach towarzystw ubezpieczających, w części urzędowej zamieszczają się wiadomości o stadach rządowych koni, o wysogach konnych i o stadach i stadnikach rządowych bydła z zagranicy sprawozdanych lub krajowych ulepszonych. Po tem następują rozprawy o rolnictwie, o poznawaniu i klasyfikacji gruntów, dalej mechanika rolnicza, ekonomia domowa, poprawa ras koni, bydła, owiec i wszelkiego inwentarza domowego; sady, ogrody, lasy, łąki, pszczoły, jedwabniki, są przedmiotem bardzo umiejętnego traktowania; w gazecie tej nie zapomniano o medycynie i aptece domowej, jakoteż i o weterynarji. Nadto gazeta zamieszcza doniesienia o urodzajach, o cenach targowych, postrzeżenia meteorologiczne; literaturę i bibliografię agronomiczną, rozmatności i korespondencję rolniczą, wiadomości handlowe, krajowe i zagraniczne. W ogłoszeniach, zawiadaniach o nasionach i ich składach, o fabrykach maszyn i narzędzi ulepszonych rolniczych, nadto o ważniejszych przedmiotach mechanicznych i wszelkich innych byłoby uwagi godnych, daje ryciny. Z tego widzimy, że *Gazeta Rolnicza* zakreśliła sobie pole obszerne i bardzo rozwinięte.

WYKAZ JARMARKOW KRAJOWYCH

od dnia 26 do 30 kwietnia włącznie.

Dnia 26 Gub. <i>Warszawska</i> : Biławy. — Choc. — Grodzisk. — Kazimierz. — Kłodawa. — Matów. — Rogów. — Sochaczew. — Wierzbica.	Gub. <i>Kujawska</i> : Żelazno. — Ostrowiec. — Gielniów. — Grania. — Jedlińsk. — Klimontów. — Kromków. — Krów. — Odrzywo. — Opalowiec. — Pleszczyca. — Przytyk. — Sobków. — Wąchock. — Wierzbica.
Gub. <i>Lubelska</i> : Biskupiec. — Dobrowolny. — Kościel. — Kowalew. — Nowa Aleksandrya. — Perzew. — Sernaki. — Stoczek. — Szczębraszyn. — Turbin. — Uchanie. — Wąwolnica. — Węgrów.	Gub. <i>Podlaska</i> : Czerwiec. — Kława. — Niesieck. — Radzanów. — Rypin.
Gub. <i>Augustowska</i> : Bakałarzewo. — Lipsk. — Serejsk. — Sładow. — Simno. — Szeszajny.	

WIADOMOŚCI HANDLOWE.

Kraków 8 kwietnia. — Skutkiem zwich dróg, bardzo mało zboża dowieziono dnia na targ, ale natomiast transporta zboża znacznie idą koleja

WARSZAWSKA GAZETA POLICYJNA.

Wychodzi codziennie nie wyłączając świąt uroczystych i niedziel. — Prenumerata rocznie rs. 3 kop. 60 (zl. 24), kwartalnie kop. 90 (złp. 6), a miesięcznie kop. 30 (złp. 2).

Życzący mieć odnozoną do domu, dopłaca miesięcznie kop. 5 (gr. 10). Egzemplarz pojedynczy kosztuje kop. 2½ (gr. 5). Prenumerata przyjmuje się po wszystkich kantorach.

Piątek 13 (25) czerwca 1858 roku.

Nr 176.

Jutro, ŚŚ. Jana i Pawła MM.

Część Urzędowa.

Najmniejszy Pan, zgodzić wnioskiem JO. Księcia Namiestnika Królestwa, *Najwyższemu* rozkazać raczył, dozwolił *Ludwikowi Ułtejewskiemu*, rodem z gubernii Augustowskiej będącemu, który za przestępstwo polityczne zesłany był w r. 1850 do Syberji, powrócić do Królestwa Polskiego, na zasadach *Najwyższego* manifestu z dnia 26 sierpnia 1856 r.

Najmniejszy Pan, w skutku przedstawienia JO. Księcia Namiestnika Królestwa, *Najwyższemu* rozkazać raczył, dozwolił przebywającym za granicą wychodcom Polskim: księdzu *Michałowi Sadowskiemu*, Wincentemu *Kotakowskiemu* i Walentemu *Dobrowolskiemu*, powrócić do Królestwa Polskiego, na zasadach *Najwyższego* ukazu z dnia 15 (27) maja 1856 roku.

Rząd gubernialny Płocki. — Wzywa *Marjana Bratozewskiego* karczmarsza, z żoną *Marjaną* i dwójkiem dzieci, tojest synem *Mikołajem* i córką *Marjaną*, z wsi *Unieszki Grunowskie*, pow. *Mławskiego*, w miesiącu czerwcu 1855 r. zbiegłego, aby w ciągu 6ciu tygodni od daty niniejszego wezwania, zgłosił się do najbliższego urzędu policyjnego i tam bytność swą zameldował, w razie bowiem przeciwnym uważanym będzie za nieobecny w kraju i postąpi się z nim stosownie do art. 340 i 341 kodeksu kar głównych i poprawczych. — Płock dnia 26 maja (7 czerwca) 1858 r. — Za gubernatora cywilnego, radca gubernialny, w *Urban*. — Za naczelnika kancelarji, radca honorowy, *Dorczyński P*.

Zarząd Warszawskiego Ober-Policmajstra. — Wzywa niniejszemu p. *Andrzeja-Juliana Zeli* imion *Szabłkowskię*, obywatela gubernii *Wolnyńskiej*, tudzież p. *Karola Żero*, obywatela powiatu *Bielskiego*, z Cesarstwa przybyłych, ażeby w interesach własnych zgłosili się do zarządu policji, lub numer obecnich swych zamieszkań wskazali. — Nra 23,247 i 10,491.

Sąd policji popraw. pow. Warszawskiego wydz. 2go. — Zapozywa *Anastazego Rańkowskiego*, z kraju pruskiego, za paszportem we wsi i gminie *Za-*

brodzie powiecie *Stanisławowskim* przy rodzicach przebywającego, a zamtąd nateraz niewiadomo gdzie wydalonego, aby w ciągu dni 30tu stawił się osobiście w sądzie naszym do usłyszenia w sprawie własnej wyroku pod rygorem prawa. — Warszawa dnia 29 kwietnia (11 maja) 1858 r. — Sędzia prezydujący, *J. Kuczkowski*.

Wiadomości miejscowe.

Wyjechali z Warszawy: *dymis. jenerał-lejtnant senator Reno* do Niemiec, *jenerał-major Smolkowski*, naczelnik 13go okręgu komunikacji lądowych i wodnych, do *Karlsbad*.

Wiadomość o osobach zaślubionych w upłynionym miesiącu maju r. b. w parafii *Sgo Andrzeja*: *Kazimierz Chojnowski* dymis. sztabs-kapitan, z *Maryanną Badowską* przy familii; *Romuald Rakowski* wójt gminy, z *Felicjanną Bańkowską* przy rodzicach; *Wincenty Niedzielski* drukarz, z *Józefą Rynską* przy ojcu; *Paweł Zaliński* subjekt złotniczy, z *Agnieszką Litz* wdową; *Aleksander Janiszewski* czel. orgarmistrzowski, z *Lerogą Trzcinią* przy familii; *Leonard Janowski* z własnych fundusów w utrzymujący się, z *Teklą Seranowicz* służącą; *August Falkowski* czel. stolarski, z *Rozalią Ulbrycht* przy rodzicach; *Feliks Cwaliński* czel. krawiecki, z *Kamillą Skrzyppią* przy familii; *Filip Brzozowski* czel. blacharski, z *Aleksandrą Szymborską* służ.; *Wincenty Klim* czel. dekarcki, z *Bertą Ulbrycht* służ.; *Emilian Podgórski* czel. szewcki, z *Marjanną Bartosiewicz* przy familii; *Mateusz Kryniecki* czel. szewcki, z *Agnieszką Żukowską* służ.; *Leon Bednarski* czel. szewcki, z *Margorzą Sosnowską* przy rodzicach; *Tomasz Klajn* czel. szewcki, z *Teofilą Majer* służ.; *Franciszek Górecki* czel. kowalski, z *Juljanną Olszakowską* służ.; *Antoni Grochowicki* żołnierz urlop., z *Maryanną Bagart* z własnych fundusów utrzymujący się; *Józef Widner* żołnierz dymis., z *Karoliną Wisniewską* służ.; *Tomasz Pukiewicz* żołnierz dymis., z *Marjanną Romanowską* przy familii; *Jan-Wojciech Szymalski* żołnierz urlop., z *Zuzanną Waleczak* służ.; *Bazyli Szymaszczak* żołnierz urlop., z *Anną*

Publikacja nr 10- Warszawska Gazeta Policyjna Nr 176 z 13 czerwca 1858r. – informacja o pożarze w Odrzywole – 1-DPI300.jp

Kramarską służ.; Jakób Rowiński lokaj, z Józefą Domanowską przy matce; Stanisław Ruszczak lokaj, z Anielą Adamczewską służ.; Józef Pietrucha stangret, z Agnieszką Miedziejewską służ.; Piotr Wojciechowski stróż, z Józefą Orłowską służącą.

Na wczorajszej giełdzie Warszawskiej za półnaperjaly Rosyjskie dawano rs. 5 kop. 42; za obligi skarbowe 4% za 100 rs. (oprócz kuponu) żądano rs. 91 kop. 32; za listy zastawne białe 3go okresu za 15 rs. (oprócz kuponu) żądano rs. 14 kop. 79; wartość kuponu bieżącego od obligiów skarbowych kop. 93 1/3, od listów zastawnych kop. 1/3.

Wczoraj odpłynęło na dół rzeki Wisły statkiem parowym *Narew* osób 51, przyplłynęło zaś z dołu statkiem *Pilica* osób 16.

W dniu wczorajszym przyjechało do Warszawy koleją żelazną osób 505, wyjechało 467.

Wczoraj w teatrze wielkim po przedstawieniu pierwszy raz dramatu *Dalila*, przywołane panny pierwsza 7-kroć, Gąsowicz 4-kroć, oraz pp. Królikowski 7-kroć, Rychter i Trapszo po 6-kroć.

Ważniejsze zdarzenia zaszły w Królestwie.

W dniu 15 z. m., w gm. Tymiauka pow. Rawskim, Michał Bogusz rządca dóbr, lat 50 liczący, skutkiem apopleksji, nagle żyć przestał.

W dniu 27 z. m., w gm. Marymont pow. Warszawskim, Gotfryd Dąb, w służbie za stangreta zostający, pławiąc konie w stawie, wpadł w wodę, i pozbawiony ratunku, utonął.

W dniu 3 z. m., Tomasz Julikowski, poddany pruski, szyper, lat 32 liczący, znajdując się na berlinie płynącej Wisłą w obrębie gm. Jablonny, dostał wielkiej choroby, w ciągu której wpadł w wodę i przez utonięcie życie postradał.

W dniu 29 z. m., w ekonomii Wolborz pow. Piotrkowskim, Józef Lewandowski terminator młynarski, lat 16 liczący, skutkiem pęknięcia kamienia młynskiego, odlankiem tegoż tak szkodliwie w głowę uderzony został, iż pomimo ratunku, wkrótce żyć przestał.

W dniu 21 z. m., w gm. Piórkow pow. Opatowskim, troje dzieci włościańskich pasących bydło na pastwisku, zaskoczone zostały gwałtowną burzą z ulewnyim deszczem połączoną, czem przestraszone, zaczęły czemprędzej do wsi uciekać. Dwoje z nich, to jest chłopiec i dziewczynka szczęśliwie powróciło, lecz trzecie, dziewczynka, lat 8 licząca, porwana pędem wody z gwałtownym impetem z góry spływającej, w jej nurtach życie postradała.

W dniu 11 z. m., w m. Mstów pow. Wieluń-

skim, córka wyrobnika 1 1/2 roku mająca, skutkiem przejechania furą naladowaną zbożem, śmierć poniosła.— Takimże wypadkiem życie postradała w dniu 14 z. m., w gm. Tyniec pow. Kaliskim, 2-letnia córka włościanina.

W dniu 12 z. m., w gm. Łask pow. Sieradzkim, Jan Krzysztofowicz mieszczanin, lat 15 liczący, w czasie bijatyki wszczętj pomiędzy bandą cyganów i gromadą mieszkańców tamecznych, tak mocno zraniony został, iż na miejscu życie utracił.

W następujących miejscach w Królestwie były pożary, w skutku których spaliły się:

W gm. Konopnica pow. Wieluńskim, kościół muryrowany wraz z przyległymi zabudowaniami, jakoteż budynki dworskie, a mianowicie: gorzelnia z aparatem, 8 domów folwarcznych i 2 chałupy, które to budowle ubezpieczone były na rs. 6340. Strata pogorzela z ruchomościach na rs. 4000 podana została. Przyczyna pożaru niewyśledzona.

W m. Odrzywole pow. Opoczyńskim, 28 domów mieszkalnych, w dyrekeji na niewiadomą sumę ubezpieczonych. Skutkiem tego pożaru 74 rodzin składających się z 306 dusz, pozostało bez przytulku isposobu utrzymania życia. Przyczyna pogorzeli także niewyśledzona.— W gm. Wola Solecka pow.

Opatowskim, zabudowania dworskie i włościańskie, ubezpieczone na rs. 10,000. W czasie pożaru trzy osoby, a mianowicie: Wojciech Skórek żołnierz dymis, Katarzyna Ciepłińska włościanka i chłopiec wiejski lat 8 liczący, w płomieniach życie postradał. Przyczyna pogorzeli niewiadoma.— W gm. Sztabin pow. Augustowskim, 39 domów włościańskich wraz z 95 należącimi do nich budynkami, ubezpieczonych na rs. 3060. Podczas tego pożaru troje dzieci włościańskich, po roku jeszcze nie mających, w ogniu śmierć znalazły, dziewczyna zaś 18-letnia, tak szkodliwie poparzoną została, iż po upływie 24 godzin, pomimo ratunku, życie zakończyła, oprócz tego 21 innych osób, mocnemu pokaleczeniu uległo. Nieszczęśliwym tym wypadkiem dotkniętych zostało 54 rodzin złożonych z 264 dusz. Pożar wynikił skutkiem nieostrożnego obchodzenia się z ogniem.

PRZYJECHALI DO WARSZAWY.

Bagiński Kazi. ob. z Pułtaska nr 476, Borzęcki Bolesław student uniwersytetu z Moskwy nr 626, Bentkowski Leon ob. z Mikołajewka nr 584, Czarnocki Kaepier ob. z Stróży nr 604, Cieleccy Feliks i Zdzisław ob. z Sojek nr 570, Chmielewski Jul ob. z Tobohe nr 585, Godlewski Wiktor ob. z Kamienny nr 625, Grąbczewski Paweł ob. z Pułtaska nr 625, Gołuchowski Seweryn ob. z Święcicy nr 4252, Jackowski Krzysztof ob. z Kijowa nr 613, Kieki Aleks. ob. z Sobieszyna nr 476, Korbut Stan. ob. z Witebska nr 414, Kosiński Lucjan ob. z Szczekowa nr 584, Kietczewski Zygmunt ob.

Publikacja nr 10- Warszawska Gazeta policyjna Nr 176 z 13 czerwca 1858r. – informacja o pożarze w Odrzywole – 1-DPI300.jp

XV. Ważne postacie w dziejach Odrzywołu

Dobrogost Czarny – z linii Nałęczów mazowiecko-sandomierskich ur. około 1380r. Starosta Radomski. Z racji pełnionej funkcji starosty królewskiego w Radomiu - budowniczy mostu pontonowego zwanego „łyżwowym” na rzece Wiśle, na potrzeby wojsk koronnych zmierzających w 1410r. na bitwę pod Grunwaldem. Most ten na owe czasy był wielkim dziełem inżynieryjnym. W nagrodę otrzymał od Króla Jagiełły przywilej lokacji miasta - zwanego później Odrzywołem. Fundator pierwszego kościoła w Odrzywole w 1413r.

Abraham Odrzywolski – dziedzic Odrzywołu na początku XVII wieku. Rycerz uczestnik kampanii na Węgrzech, w Inflantach i Podolu. Fundator zakrystii w kościele odrzywolskim. Zmarł w 1640r.

Bonawentura Koryciński – Burmistrz Odrzywołu w 1863r.. Poszukiwany przez Rosjan. Za pomoc powstańcom został 1864r. zamordowany przez Kozaków w Drzewicy (później wrzucony do studni).

Ksiądz Antoni Aksamitowski – ur. w 1869r. Proboszcz parafii Odrzywół. Projektodawca i inicjator budowy nowego (obecnego) kościoła w Odrzywole. Budowę rozpoczęto w 1898r., a zakończono w 1907r. W 1903r. po audiencji u papieża otrzymał dla kościoła relikwie Krzyża Świętego, przetrzymywane do dziś w Odrzywolskiej świątyni. W 1905r. organizator publicznej manifestacji patriotycznej na grobach poległych w Powstaniu Styczniowym 1863r. w Ossie, za co został aresztowany. Za kontynuację działalności publicznej odwołany z obowiązków i zesłany w głąb Rosji. Opiekun i mecenas Ks. Jana Zieja z Ossy, oraz organizator jego edukacji. Zmarł 27 czerwca 1919r.

Stanisław Brykczyński - herbu Gwiazdnicz - ur. 5 grudnia 1841 w Ossie, zm. 2 stycznia 1912 we Lwowie – powstaniec styczniowy, działacz gospodarczy i polityk, poseł na galicyjski Sejm Krajowy, prezes Galicyjskiego Towarzystwa Gospodarczego. Szambelan króla Stanisława Augusta Poniatowskiego. Za pomoc w przygotowaniu Sejmu Wielkiego otrzymał . na tymże Sejmie w 1890r. nobilitację szlachecką.

Kalikst Jagmin – właściciel majątku Ossa w 1863r. Organizator akcji pomocy rannym powstańcom w bitwie pod Ossą 10 lipca 1863r.. Zesłaniec syberyjski. W latach 70 – 80 XIX wieku jeden z pierwszych archeologów na ziemiach polskich. Odkrył między innymi i opisał stanowiska archeologiczne nad Pilicą, w tym Stanowisko Kultury Przeworskiej.

Ksiądz Jan Zieja ur. W 1897r. w Ossie (dawniej Osse). Jeden z najbardziej wybitnych kapłanów XX wieku. Był Kapłanem:

- w 1920r. - 8 Pułku Piechoty Legionów
- w 1939r. - 84 Pułku Strzelców Poleskich

- w 1941r. - Komendy Głównej Armii Krajowej,
- od 1942r. –
„Szarych Szeregów” i Komendy Głównej Batalionów Chłopskich.

Członek Rady Pomocy Żydom „Żegota”. W czasie powstania warszawskiego kapelan oddziału AK „Baszta” walczącego na Mokotowie, współzałożyciel Komitetu Obrony Robotników w 1976r. Po wojnie zajmował się również działalnością charytatywną – organizacją Domu Matki i Dziecka, kuchni dla ubogich oraz społeczną utworzenie biblioteki, Uniwersytetu Ludowego oraz pierwszego i jedyne go przez długi czas pomnika Powstańców Warszawskich. Zmarł 19 stycznia 1991r. Pochowany na cmentarzu w Laskach koło Warszawy.

Dr. Helena Spoczyńska – urodziła się w 1896 roku w Lipinach realizatorka i koordynatorka tajnego nauczania w czasie okupacji w części powiatu opoczyńskiego. Utworzyła pierwszy komplet gimnazjalny tajnego gimnazjum i liceum w Lipinach z uczniów, którzy pierwszą klasę gimnazjalną ukończyli jeszcze w 1939 roku. Oficer Batalionów Chłopskich, Założycielka i wieloletnia Dyrektor szkół lipińskich, będących kontynuacją tajnej szkoły z okresu okupacji. Dbała również o proces wychowawczy swoich uczniów, podsuwała im książki nie wchodzące w skład kanonu lektur obowiązkowych (z których z czasem stworzono coś na kształt biblioteki), a także uczyła rzeczy praktycznych, takich jak umiejętność posługiwania się nożem i widelcem. "Nie byłoby szkoły średniej w Lipinach, gdyby nie światła inicjatywa córki tej wsi dr Heleny Spoczyńskiej, gdyby nie jej uparty entuzjazm i błogosławione ręce." (ze "Słowa wstępnego" prof. Stanisława Pigonia)

Szkoła była wspólną własnością uczniów i nauczycieli, wspólnym domem rodzinnym. Była szkołą życia, szkołą charakterów, szkołą poszanowania pracy i pracującego człowieka, zarazem szkołą najidealniej demokratycznego braterstwa. "Dr Helena Spoczyńska ze wspomnień z czasów okupacji, opublikowanych w książce Chleb”.

Propagatorka kultury ludowej.

Odznaczona Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski

Zmarła na stanowisku pracy 27 października 1968 r. Pochowana na cmentarzu parafialnym w Odrzywole.

Wykaz załączników

1. Uchwała Nr XXXIV.269.2023 Rady Gminy Odrzywół z dnia 3 lutego 2023 roku w sprawie podjęcia procedury związanej z nadaniem miejscowości Odrzywół statusu miasta.
2. Uchwała Nr XXXIV.270.2023 w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących nadania miejscowości Odrzywół statusu miasta.
3. Zarządzenie Nr 346.2023 Wójta Gminy Odrzywół z dnia 8 lutego 2023r. w sprawie ustalenia szczegółowych zasad, wzoru ankiety oraz składu zespołu konsultacyjnego do przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Gminy Odrzywół dotyczących nadania miejscowości Odrzywół statusu miasta.
4. Obwieszczenie Wójta Gminy Odrzywół z dnia 8 lutego 2023r. o przeprowadzeniu konsultacji z mieszkańcami Gminy Odrzywół w sprawie nadania statusu miasta miejscowości Odrzywół.
5. Zarządzenie Nr 349.2023 Wójta Gminy Odrzywół z dnia 14 lutego 2023r. w sprawie wprowadzenia zmian w Zarządzeniu w sprawie ustalenia szczegółowych zasad, wzoru ankiety oraz składu zespołu konsultacyjnego do przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Gminy Odrzywół dotyczących nadania miejscowości Odrzywół statusu miasta.
6. Zestawienie gruntów obrębu ewidencyjnego Odrzywół.
7. Zestawienie obrębów ewidencyjnych gm. Odrzywół w wyszczególnieniu ich powierzchni.
8. Wykaz gruntów gminy Odrzywół.
9. Opinia Głównego Geodety Kraju potwierdzająca zgodność przebiegu dotychczasowej granicy gminy wraz z mapą w skali 1:25000
10. Protokół z konsultacji społecznych w sprawie nadania statusu miasta miejscowości Odrzywół przeprowadzonych w okresie 10.02.2023r. do 15.03.2023r.